

TROBLA

GLASILO OBČINE VELIKE LAŠČE

INTERVJU:
MILAN KAPLAN,
EKOLOŠKO KMETIJSTVO
JE NAČIN ŽIVLJENJA
stran 18

RAZSTAVA
VELIKE LAŠČE SKOZI
OBRTI IN DEJAVNOSTI
stran 38

Trubarjeva domačija
foto: Sara Košir

NAVODILA ZA PISANJE PRISPEVKOV V OBČINSKO GLASILO TROBLA

Zaradi lažjega urejanja prosimo vse avtorje člankov, da pošiljajo ustrezno pripravljena besedila. Ta lahko dopolnijo tudi s fotografijami, ki so povezane z vsebino prispevka. Fotografije morajo biti primerne kakovosti: visoke ločljivosti in velikosti vsaj 1 MB. Fotografije pošljite ločeno od besedila, vsako v svoji priponki. Pri končni grafični obdelavi prispevka si uredništvo dovoljuje izbor primernih fotografij po strokovni oceni ter popravke besedila v skladu z zahtevami lektorja.

Prispevke pošljite na elektronski naslov **trobla@velike-lasce.si** do objavljenega roka za oddajo prispevkov v tekoči številki občinskega glasila.

Objavljeni članki ne izražajo uradnega stališča Občine Velike Lašče. Uredništvo si pridržuje pravico, da poslano gradivo preoblikuje v skladu s celotno podobo Troble.

Letnik 27, številka 6, 20. oktober 2021.
Izhaja sedemkrat letno; gospodinjstva v občini prejmejo glasilo brezplačno.

Naklada: 1.590 izvodov.
Izdajatelj: Občina Velike Lašče.
Odgovorna urednica: Angelca Petrič.
Uredniški odbor: Dragica Heric, Jože Starič in Andrej Perhaj.
Lektoriranje: Jezični dohtarček, s. p. (razen že oblikovanih prispevkov).
Prelom: Špela Andolšek, s. p.
Foto na naslovnici: Sara Košir
Tisk: Luart, d. o. o.

Naslov uredništva: Trobla,
Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče.
Tel.: 01 781 03 70
E-pošta: trobla@velike-lasce.si. Prispevke za Trobla lahko oddate tudi v nabiralnik, ki se nahaja v hodniku pritličja občinske stavbe.

Naslednja Trobla izide 1. decembra 2021; prispevke je treba oddati do 17. novembra 2021.

ISSN 2536-4022

KAZALO

Županova stran	3
Občinske strani	4
S seje občinskega sveta	4
O nezakonito odloženih odpadkih	7
Pregled s področja komunale	8
Evropski teden mobilnosti	10
S kolesom od nature do kulture	12
Intervju: vodja knjižnice	14
Barbara Marinčič	14
Intervju: Milan Kaplan	18
Kmetijstvo & narava	23
Škoda po divjadi	25
Šola & vrtec	26
Poezija & umetnost	27
Novosti na naših policah	28
Dediščina	30
Jože Centa: Ringelšpil	30
Janez Škulj: O denarju	33
Velikolaški prostor in gospodstvo	
Ortnek	34
Iz velikolaškega okraja	36
Kultura	
Razstava Velike Lašče skozi obrti	38
Podelitev Rožančeve nagrade	40
Predstavitve knjige:	
Ne ugašajte mi luči	42
Društva & Dogodki	
30. obletnica razglasitve	
samostojnosti	44
Strokovna ekskurzija DOD Gradež	46
Pohod po Trubarjevi rojstni fari	48
Kostanjev pohod	51
Skavtski kotiček	54
Šport	58
Adl o tem in onem	59
Oglesi	61
Zahvale	67

ZAČELO SE JE KURILNO OBDOBJE

Zadnja dva tedna lahko v klasičnih in modernih informacijskih medijih zasledimo, da so se močno podražili energenti. Kakor napovedujejo, je to komaj začetek in vrto-glave podražitve se bodo še nadaljevale. Jim lahko verjamemo ali pa gre le za enega od pristopov, kako med ljudmi ustvariti paniko, kajti panične ljudi je lažje obvladovati in nenazadnje se s tem lahko regulira tudi potrošništvo? Ali je podražitev nafte, zemeljskega plina in elektrike povezana s situacijo epidemije, nam nihče ni natančno razložil. Takšni in podobni dogodki nam vsilijo algoritem razmišljanja, da za vsem skupaj morda tiči nek konstrukt, ki bi ga v tem primeru lahko povezali z razmeroma neučinkovitim globalnim bojem proti segrevanju naše matere zemlje. Kdo ve, a se bo sčasoma gotovo pokazalo! Dobrohotno se je na vse skupaj odzval tudi najlepši »topless« in najmočnejši »mačo« slovanski voditelj, ki je pripravljen pomagati Evropi ... Razmišljal sem, kaj bi takšna podražitev energentov pomenila za našo občino. Morda takole na prvo žogo niti ne bomo občutili nekega drastičnega stroškovnega šoka. Veliko gospodinjstev se ogreva na cenovno ugodna drva, ki jih bodisi kupi ali pa jim zrastejo v lastnem gozdiču. Drugi se dobro toplotno izolirani ogrevajo modernejši, s toplotno črpalko, ki je prav tako finančno ugoden način. Napovedane podražitve bi znale povečati namenski delež osebnega proračuna tistih, ki se ogrevajo z zemeljskim plinom ali s kurilnim oljem. Vse nas pa bo najverjetneje intenzivneje ogrebel strošek nabave pogonskega goriva. Zaenkrat seveda ni potrebe, da se vnaprej obremenjujemo, a je primeren čas, da razmišljamo o prilagoditvah na energetske preteče napovedi. Težko je namreč pričakovati, da bo življenje, vezano na energetske politike, ostalo enako kot zadnje desetletje. V tej smeri intenzivno razmišljamo

na občini. Vse v smeri zmanjšanja ali optimizacije porabe energije, ki se – gledano v daljšem obdobju – vendarle počasi draži. Realizacijo naših miselnih idej smo pričeli s sanacijo toplotne izolacije v športni dvorani in vrtcu v Velikih Laščah. Nadaljevali smo s kompletno izvedbo toplotne izolacije na stavbi glasbene šole. In v občinsko stavbo lahko vstopite skozi energetske učinkovite nova vrata. Skorajšnje rojstvo čaka projekt nove toplotne postaje, ki bo s pomočjo sekancev ogrevala osnovno šolo, vrtec in glasbeno šolo. Nova toplotna postaja bo namreč zamenjala ogrevanje s kurilnim oljem, ki je, kot prej povedano, cenovno in ekološko zelo sporen način izrabe energije za ogrevanje prostorov in vode. Kakorkoli že, začeli smo razmišljati trajnostno (angl. sustainable), kar je v zadnjem času zelo pogosto uporabljen izraz, ki marsikje odpira vrata. Tudi za pridobivanje nepovratnih sredstev v smeri energetske optimizacije. Za prihodnje se nam v občinskih glavah vrtinči ideja o realno dosegljivi izvedbi toplotne zaščite občinske stavbe in odločitev, da sprejmemo enega od poslovnih modelov za postavitev sončne elektrarne na streho šole in športne dvorane v Velikih Laščah ter na streho nastajajoče podružnične šole in vrtca v Turjaku. Ker so te energetske zadeve tako popularne in so drugače še politično uporabna zadeva, si morda v prihodnje lahko nadejamo kakšno finančno dopolnitev skladov za subvencioniranje energetske problematike. Tudi za zasebne projekte občanov. Denarja, namenjenega za okrevanje po covid-19, je namreč zelo veliko.

Čisto simpatično pa je, da uporabljamo v slovenskem jeziku zanimivo in dokaj pogosto uporabljeno frazo na podlagi kurjenja, ki je prav tako lahko vezana na določeno obdobje. Recimo spomladi, ko je čas za nove simpatije mladostnikov, se pogosto izrazimo, da se dva med sabo

kurita. Ali pa nekoga kuri nov model jeklenega konjička, saj bi ga rad imel doma v garaži, sem ter tja pa kakšno damo kuri nov D&G zimski plašč ali YSL torbica. To prisposodbo kurjenja v vsakem primeru povezujemo z neko pretvorbo energije, bodisi v pozitivnem ali negativnem smislu. Kolikokrat se brez potrebe ukvarjamo z zadevami, na katere nimamo vpliva in si s tem kurimo pozitivno energijo. Nič drugače ni niti pri živalih, kjer se v paritveni sezoni zlasti moški predstavniki kurijo nad lepšim spolom. Dobro, pri tem je lahko to pozitivno s stališča darvinizma. Konjarji poznajo, kako se na konjenici lahko kuri njihov žrebec, če je v okolici zaznal kakšno kobilico ali morebitnega konkurenta. K obdobju kurjenja lahko prištevamo tudi predvolilni čas, ko se politične vodstvene glave kurijo, kdo bo naslednji vrhovni šef toplarne. Letos kaže, da zima ne bo mogla biti hladna, ker se vrhovni politiki že dobro kurijo med seboj, pri čemer je občasno že tako vroče, da bi se lahko ogrevalo okolje. Nič drugače po analogiji ne sme biti na lokalnem nivoju, kjer se morajo ogreti »ta mali Gašperčki«. Kakšna bo v resnici zima, vedo le Indijanci ...

Dragi občani, smo v obdobju, ko se najobilneje pojavljajo respiratorne okužbe, pri čemer nas dodatno bremeni koronavirusna pandemija. Tega se je potrebno zavedati, zato moramo še vedno vsi naveličani čim bolj dosledno nositi maske in se izogibati nepreverjenim kontaktom v majhnih zaprtih prostorih. To lahko bistveno pripomore k temu, da ostanemo zdravi. Za imunski sistem pomaga vitamin C ter mikroelementa selen in cink, ki jih lahko najdemo skupaj v kakšnem prehranskem dopolnilu. Dobro deneta tudi primerno gibanje in sezonska hrana, pa čim manj nepotrebne kurjenja.

Dr. Tadej Malovrh,
vaš župan

Z 20. REDNE SEJE OBČINSKEGA SVETA

Nina Tekavec, občinska uprava

Občinski svet Občine Velike Lašče se je v četrtek, 23. septembra 2021, sestal na 20. redni seji. Po ugotovitvi sklepčnosti je župan predlagal v potrditev naslednji dnevni red:

1. Potrditev zapisnika 19. redne seje in 2. izredne seje.
2. Poročilo odborov.
3. Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo v Občini Velike Lašče.
4. Sklep o imenovanju direktorja Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji.
5. Odlok o ustanovitvi organa skupne občinske uprave občin Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Velike Lašče – druga obravnava.
6. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o izdajanju občinskega glasila Občine Velike Lašče in Cenik reklam in drugih objav v občinskem glasilu Trobla.
7. Letni program športa v občini Velike Lašče za leto 2021.
8. Sklep o spremembi in dopolnitvi sklepa o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče.
9. Vloge občanov za odkup, zamenjavo zemljišč.
10. Sklep o izločitvi župana iz postopka menjave zemljišč in pooblastilo podžupana ter izbris zaznambe javnega dobra.
11. Dopolnitev letnega načrta ravnanja s stvarnim premoženjem Občine Velike Lašče za leti 2020 in 2021.
12. Pobude, vprašanja in predlogi svetnikov.
13. Poročilo župana.

Po potrditvi dnevnega reda so člani občinskega sveta potrdili zapisnik 19. redne seje in 2. izredne seje.

Občinski svet je v nadaljevanju sprejel naslednje sklepe:

Ad 2. Poročilo odborov

Pred sejo občinskega sveta so se sestali odbor za družbene dejavnosti, odbor za komunalo, varstvo okolja in urejanje prostora ter statutarno pravna komisija. Predsedniki navedenih odborov in komisij so podali kratka poročila o sejah.

Ad 3. Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo v Občini Velike Lašče

Gvido Modrijan je zbranim predstavil predlog odloka, ki ga je za Občino pripravila družba Structura d. o. o. Odlok mora občina sprejeti zaradi Zakona o urejanju prostora (ZUreP-2), ki določa, da morajo občine občinsko zakonodajo v zvezi z odmero komunalnega prispevka v predpisanem roku uskladiti z določbami omenjenega zakona. Občina odmero komunalnega prispevka določa na podlagi vrednosti, ki jih predpisuje državni pravilnik o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo na osnovi povprečnih stroškov opremljanja stavbnih zemljišč s posameznimi vrstami komunalne opreme. Poročevalec je spremembo predstavil tudi na primerih. Svetniki so predlagani odlok sprejeli.

Ad 4. Sklep o imenovanju direktorja Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji

Občinska uprava Občine Velike Lašče je v Uradnem listu RS objavila javni razpis za zasedbo mesta direktorja javnega zavoda. Na razpis je prispela vloga kandidata Matjaža Grudna. Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja je ugotovila, da je vloga pravočasna, popolna in da kandidat izpolnjuje razpisne pogoje. Svet javnega zavoda je podal pozitivno mnenje omenjenemu kandidatu in podprl program za vodenje javnega zavoda. Občinski svet je imenoval Matjaža Grudna za direktorja Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji.

Ad 5. Odlok o ustanovitvi organa skupne občinske uprave občin Ribnica, Loški Potok, Sodražica in Velike Lašče – druga obravnava

Predlog odloka je predhodno že obravnavala statutarno pravna komisija in k odloku podala nekaj predlogov za popravke. Vse predloge so sprejele tudi ostale tri občine. Odlok morajo v enakem besedilu sprejeti vse štiri občine ustanoviteljice; nato ga Občina Ribnica pošlje v Uradni list RS v objavo in potem stopi v veljavo. Občinski svet Občine Velike Lašče je sprejel navedeni odlok.

Ad 6. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o izdajanju občinskega glasila Občine Velike Lašče in Cenik reklam in drugih objav v občinskem glasilu Trobla

S predlogom odloka Občina sledi ugotovitvam računskega in ustavnega sodišča, ki je odločilo, da je brezplačno oglaševanje političnih strank v občinskih glasilih nezakonito. Lokalne skupnosti sicer financirajo politične stranke. Občina Velike Lašče iz proračuna političnim strankam namenjuje okoli 14.000,00 EUR letno.

Sprememba cenika objav v občinskem glasilu izrecno določa, da cenik vključuje že oblikovane oglase in dimenzije oglasov. Glede na potrebe oglaševalcev je dodan oglas v velikosti šestnajstine strani. Pri zahvalah, čestitkah in malih oglasih je dodan možni obseg besedila; črtan je cenik za črno-bele reklame. Iz cenika je črtana možnost brezplačnih objav za politične stranke in na novo je določen največji obseg objave posamezne liste ali kandidata v času volilne kampanje. Občinski svet je sprejel predlagani odlok in cenik.

Ad 7. Letni program športa v občini Velike Lašče za leto 2021

Občina Velike Lašče v vsakoletnem proračunu zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov športa. Sredstva se dodelijo na podlagi letnega programa športa z javnim razpisom in na osnovi meril in kriterijev določenih v Odloku o postopku sofinanciranja letnega programa športa v občini Velike Lašče. Svetniki so sprejeli letni program športa, s katerim je Občina za leto 2021 predvidela sredstva v višini 76.500 EUR, ki jih je razporedila za preplastitev igrišč: 7.000 EUR; sofinanciranje drugih programov športa: 5.000 EUR; športna igrišča po vaseh – vzdrževanje:

5.000 EUR; športna dvorana – vzdrževanje in upravljanje: 29.500 EUR; igrišče Dvorska vas: 10.000 EUR; Občinska športna zveza: 20.000 EUR.

Ad 8. Sklep o spremembi in dopolnitvi sklepa o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče

Cene najemnin so nespremenjene že od leta 2016. V teh letih so se stroški vzdrževanja in tekoči stroški objektov povečali. Ob veljavnih cenah najemov ni bilo zagotovljeno pokrivanje stroškov, ki nastanejo ob uporabi oz. najemu prostora predvsem, če najem vključuje tehnično podporo (npr. KUD Primož Trubar za Levstikov dom). Člani občinskega sveta so soglasno potrdili predlagane spremembe.

Ad 9. Vloge občanov za odkup, zamenjavo zemljišč

Občan je podal vlogo za nakup dela zemljišča v k. o. 1713 Krvava Peč. Vlogo je obravnaval odbor za komunalo, ki je opravil terenski ogled in preveril dostopnost na druga zemljišča, ki niso v lasti pobudnika, če se označeni deli javnega dobra prodajo. Odbor se je glede na to, da v primeru prodaje ne bo prišlo do oviranja dostopov do drugih zemljišč, strinjal s predlogom občana. Ob tem je predlagal, da stroške odmere in morebitne druge stroške nosi predlagatelj. Občinski svet se je strinjal s prodajo dela javnega dobra v k. o. 1713 Krvava Peč, kot je to razvidno iz priloge zapisnika odbora za komunalo in varstvo okolja oz. predloga pooblaščenega geodeta predlagatelja ob pogoju, da se del parcele, po kateri poteka kategorizirana javna pot, ne proda. Stroške odmere in morebitne druge stroške pri prenosu zemljišča nosi predlagatelj.

Ad 10. Sklep o izločitvi župana iz postopka menjave zemljišč in pooblastilu podžupana ter izbris zaznambe javnega dobra

Župan je vložil vlogo za zamenjavo zemljišč v k. o. Krvava Peč, po katerih v naravi poteka kategorizirana javna pot za zemljišče, na katerem je v zemljiški knjigi vpisana zaznamba javnega dobra, vendar v naravi ne predstavlja ceste temveč travnik. Ker župan ne sme biti hkrati stranka v postopku in funkcionar, se mora izločiti iz vseh faz odločanja o sklenitvi in izvedbi postopka ali posla. Za dejanja v zvezi s sklenitvijo te pogodbe je potrebno pooblastiti drugo osebo. Občinski svet se je strinjal z menjavo zemljišč, sprejel izločitev župana dr. Tadeja Malovrha iz postopka ter za vodenje in odločanje v postopku sklenitve menjalne pogodbe pooblastil podžupana Matjaža Hočevarja.

Ad 11. Dopolnitev letnega načrta ravnanja s stvarnim premoženjem Občine Velike Lašče za leti 2020 in 2021

Občina je v letošnjem letu prejela nekaj pobud za nakup nepremičnin v lasti občine, ki jih občina pri svojem delovanju ne potrebuje. Po načelu gospodarnosti občina stvarno premoženje, ki ga ne potrebuje, bodisi proda bodisi z oddajo v najem ali na drug ustrezen način zagotovi njegovo učinkovito rabo. Za predmetne nepremičnine je Občina pridobila cenitvene elaborate. Za izpolnitev načela gospodarnosti bo Občina nepremičnine prodala najugodnejšemu ponudniku (tistemu, ki bo ponudil najvišjo ceno). Pred prodajo je potrebna vključitev nepremičnin v letni načrt razpolaganja s premoženjem. Občinski svet je sprejel predlagano dopolnitev.

Zapisniki sej občinskega sveta in posnetki sej so objavljeni na občinski spletni strani:

<https://www.velike-lasce.si/obcinske-strani/obcinski-svet/>

Vabila z gradivom so objavljena na spletni strani v katalogu informacij javnega značaja:

<http://www.lex-localis.info>

Uradni list
Republike Slovenije

V Uradnem listu RS, št. 159/21 so bili objavljeni:

- Odlok o podlagah za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo v Občini Velike Lašče,
- Sklep o imenovanju direktorja Javnega zavoda za kulturo in turizem Trubarjevi kraji,
- Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o izdajanju občinskega glasila Občine Velike Lašče,
- Cenik reklam in drugih objav v občinskem glasilu Trobla,
- Letni program športa v občini Velike Lašče za leto 2021,
- Sklep o višini najemnin za najem ali enkratno uporabo prostorov v lasti Občine Velike Lašče,
- Javni razpis za sofinanciranje programov športa v občini Velike Lašče v letu 2021.

REPUBLIKA SLOVENIJA
UPRAVNA ENOTA RIBNICA

Gorenjska cesta 9, 1310 Ribnica
T: 01 837 27 10
F: 01 836 22 07
E: ue.ribnica@gov.si
www.upravneenote.gov.si/ribnica/

Cenjene stranke obveščamo:

da naročanje na Upravni enoti Ribnica ni več potrebno;

da lahko vse upravne storitve opravijo v času uradnih ur:

- Ponedeljek: 08.00 – 12.00 in 13.00 – 15.00.
- Torek: 08.00 – 12.00 in 13.00 – 15.00.
- Sreda: 07.00 – 12.00 in 13.00 – 17.00.
- Četrtek: Ni uradnih ur.
- Petek: 08.00 – 13.00;

da je za prijavo stalnega oziroma začasnega prebivališča ponovno uvedena krajevna pristojnost (prijava se lahko izvede le na tisti upravni enoti, na območju katere je naslov, kamor se posameznik prijavlja).

KRAJEVNI URAD VELIKE LAŠČE

bo poskusno ponovno odprt
VSAK DRUGI IN ČETRTI TOREK V
MESECU
od 8. do 12. ure in od 13 do 15. ure.

Obvezno predhodno naročilo na
tel. 01 475 56 37.

Krajevni urad Velike Lašče bo v prihodnje odprt samo v primeru, če bo dovolj zanimanja za obisk.

AMBULANTA DRUŽINSKE MEDICINE

Zdravnik:

Starc Vidrih Milenka,
dr.med.spec.druž.med.

Nadomestni zdravnik:

Dražetić Nives,
dr. med. spec. druž. med.

Medicinska sestra:

Vidic Marjeta

Naročanje na ne nujne in kontrolne obiske poteka v času ordinacije:

- telefon: 01/788-10-38
- elektronski naslov:
- splosna.starc-vidrih@zdrbica.si
- po pošti.

Ordinacijski čas ambulante:

- ponedeljek: 07:15 – 14:15
- torek: 07:15 – 14:15
- sreda: 12:15 – 19:15
- četrtek: 12:15 – 19:15
- petek: 07:15 – 14:15

Zdravnik:

Dražetić Nives,
dr.med.spec.druž.med.

Nadomestni zdravnik:

Starc Vidrih Milenka,
dr. med. spec. druž. med.

Medicinska sestra:

Strnad Renata

Naročanje na ne nujne in kontrolne obiske poteka v času ordinacije:

- elektronski naslov:
- splosna.drazetic@zdrbica.si
- telefon: 01/788-99-74
- po pošti.

Ordinacijski čas ambulante:

- ponedeljek: 12:30 – 19:30
- torek: 12:30 – 19:30
- sreda: 06:30 – 13:30
- četrtek: 06:30 – 13:30
- petek: 06:30 – 13:30

KDO IN ZAKAJ NOSI STROŠEK ZA ODSTRANITVE NEZAKONITO ODLOŽENIH ODPADKOV

Medobčinski inšpektorat in Redarstvo občin

Dobropole, Loški potok, Ribnica, Sodražica in Velike Lašče

Občinski inšpektorati v obdobjih preventivnih aktivnosti in v obdobjih intenzivnih inšpekcijskih nadzorov z različnimi pristopi, kot so javni pozivi in objave, obveščanje javnosti z udeležbo novinarjev na skupnih akcijah, članki v lokalnih glasilih in podobno, obveščajo občanke in občane o namenu inšpekcijskega nadzora nad pravnimi ravnanjem z odpadki, kot tudi z vsebino zakonskih določb, ki urejajo to področje.

Po 157. a členu Zakona o varstvu okolja odredi občinska inšpekcija odstranitev komunalnih odpadkov, ki so nezakonito odloženi na zemljišču v lasti v lasti države ali občine, izvajalcu javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki; ta jih mora odstraniti v skladu s predpisi o ravnanju z odpadki. Če pa so na zemljišču v lasti države ali občine nezakonito odloženi odpadki, ki niso komunalni odpadki, njihovo odstranitev odredi državna inšpekcija, pristojna za okolje. Če policija ali inšpekcija odkrije povzročitelja, imata tako občina kot država pravico in dolžnost od povzročitelja nezakonito odloženih odpadkov izterjati vračilo stroškov.

Upravnega inšpekcijskega postopka, katerega namen je odstranitev nezakonito odloženih odpadkov, ne gre enačiti s postopkom o prekršku. V postopku o prekršku se ugotavlja kršitelja, ki se mu

enako kot na primer vozniku, ki vozi prehitro in ne upošteva cestnih predpisov, izreče globa. Višina globe za nezakonito odložene komunalne odpadke je določena z občinskim odlokom, zato se lahko od občine do občine višina globe razlikuje, čeprav gre načeloma za enako kršitev. Po določbah Zakona o prekrških se smejo z odlokom samoupravne lokalne skupnosti določiti prekrški in predpisati zanje globe samo v določenem znesku ter samo za kršitve tistih predpisov, ki jih same izdajajo v okviru svojih pristojnosti, ter če jih zakon ali uredba še ne sankcionira. Zakon o prekrških določa tudi razpon, znotraj katerega lahko samoupravne lokalne skupnosti predpisujejo višino glob za prekrške. Smiselnost povezovanja občin v organe skupnih občinskih uprav je med drugim tudi v tem, da občine v okviru svojih krajevnih pristojnosti predpisujejo enake globe za enake prekrške na širšem območju ter tako poenotijo ukrepanje zoper povzročitelje.

Ker gre pri nezakonitem odlaganju odpadkov le redko za neposredno osebo, se v teh primerih v postopku o prekršku odloča z odločbo o prekršku in ne s plačilnim nalogom, zato je poleg izreka globe ob izdaji odločbe o prekršku potrebno odločiti tudi o stroških prekr-

škovnega postopka. Ti so določeni v 143. členu Zakona o prekrških in so na primer izdatki za priče, potni stroški uradnih oseb, sodne takse in podobno.

Ker pa je po odredbi uradne osebe v upravnem inšpekcijskem postopku odpadke potrebno odstraniti, in sicer v primeru, ko je lastnik zemljišča občina ali država, preko izvajalca javne službe, tudi v tem postopku lastniku zemljišča nastanejo določeni stroški, ki se v primeru občine ali države prehodno pokrijejo iz javnih sredstev. Zato je zakonodajalec določil, da imata občina ali država pravico in dolžnost od povzročitelja nezakonito odloženih odpadkov izterjati vračilo tako nastalih stroškov. Ti se od povzročitelja izterjajo po Obligacijskem zakoniku z namenom povrnitve nastale škode in nimajo nič skupnega s stroški postopka, ki jih je v postopku o prekršku izrekel prekrškovni organ. Enako pravico, da od povzročitelja zahteva vračilo stroškov za odstranitev nezakonito odloženih odpadkov, ima tudi vsak drug lastnik zemljišča, le da v tem primeru inšpekcija ali policija lastnikov zemljišča o tem, ali je povzročitelja ugotovila ali ne, neposredno ne obvešča. Lahko pa vsak lastnik zemljišča to informacijo pridobi, če zoper znanega povzročitelja uveljavlja odškodninski zahtevek.

V interesu vseh nas je, da je tovrstnih prekrškov in izrečenih glob čim manj, zato pozivamo vse občane in občanke k pravilnemu ravnanju z odpadki in njihovu ustreznemu odlaganju, saj tako vsi skrbimo za lepo, čisto in urejeno okolje, v katerem bivamo.

PREGLED DELA S PODROČJA KOMUNALE

Roman Viršek, občinska uprava

Po precej naporni »birokratski vojni« smo izredno veseli, da smo lahko končno začeli z gradnjo prepotrebnega vodohrana Podstrmec. Le-ta bo armiranobetonske izvedbe s kapaciteto približno 100 m³, kar pomeni, da bo znatno pripomogel k stabilnosti Velikolaškega vodovodnega sistema, ter omogočil boljšo požarno varnost v dolini Karlovice. Obsežna sanacijska dela vodovodnega omrežja v Rutah so v sklepni fazi; v kratkoročnem načrtu je tudi izgradnja manjšega vodohrana na Veliki Slevici ter pred prihodom zime še izdelava nove vrtnice v Turjaku.

Zelo aktivni smo na področju cestne razsvetljave. Nedavno je bila končana celostna obnova osvetlitve cerkve na Velikem Osolniku, ki je bila zaradi dotrajanosti že dlje časa nedelujoča. Trenutno posodabljam sistem osvetlitve v Velikih

Laščah, Retjah, Karlovici ter Rašici; v načrtu je tudi dodatna osvetlitev križišča v naselju Gradež, kjer otroci šolski avtobus čakajo na neosvetljenem mestu. Ob križišču nameravamo v kratkem postaviti tudi novo avtobusno postajališče.

Asfaltiranje cest je za letos praktično zaključeno. Dokončana sta dva odseka v Osredku, do nedavnega gozdna cesta Ulaka – V. Slevica v celoti ter odseka na Kukmaki in v Laporjah. Preoblačenje bele makadamske ceste v sivi asfalt je predvsem v bolj poseljenih območjih v logističnem smislu pogosto stresen projekt. Tudi letos ni bilo nič drugače. Ob tem velja izpostaviti nesebično pomoč predsednikov krajevnih odborov ter predstavnikov vasi pri urejanju soglasij in se zahvaliti lastnikom zemljišč in objektov ob navedenih odsekih. Izkazanega je bilo mnogo razumevanja, medsebojnega sodelovanja

med vsemi deležniki ter ob koncu iskreno zadovoljnih nasmehov, kar je nedvomno tudi cilj nas vseh.

V letošnjem letu smo znatno povečali sredstva na področju vzdrževanja cest. Le-te so predvsem na manj frekventnih območjih v precej slabem stanju, zato je njihova sanacija že samo s stališča varnosti nujna. Ponekod so asfalti tako dotrajani, da onemogočajo normalno izvajanje zimske službe. To je razlog, da bomo v prihodnjih letih morali nameniti več pozornosti sanaciji obstoječih asfaltov, dasiravno bo zato kak neasfaltiran del ceste moral – še kako leto počakati. Žal imamo zaradi izredno velikega števila naselij in posledično tudi obsežne pripadajoče infrastrukture glede na velikost naše občine premalo sredstev, da bi lahko ugodili vsem željam in pričakovanjem po novih asfaltiranih površinah.

V sklepni fazi je tudi celostna sanacija mostu na Kaplanovem, ki je bila neizogibno nujna, saj je voda predvsem v obdobju večjih padavin povsem denudirala mostni temelj. Tega smo učvrstili, s skalometom, zavarovali vhodna mostna krila ter izdelali nova robna mostna venca.

Ponovno opozarjamo na občinski razpis subvencioniranja vgradnje malih čistilnih naprav. Rok za prijavo je 30. november. Sredstva so še na voljo; vse potrebne podatke lahko pridobite na spletnih straneh občine.

PRODAJA NEPREMIČNIN V POSLOVNI CONI LOČICA

Zainteresiranim kupcem sporočamo, da je na spletni strani občine Velike Lašče objavljeno **JAVNO ZBIRANJE PONUDB ZA PRODAJO NEPREMIČNIN V POSLOVNI CONI LOČICA**.

Javno zbiranje ponudb traja od 12. 10. 2021 do 3. 11. 2021 do 10. ure.

Predmet javnega zbiranja ponudb je prodaja treh nepremičnin v Poslovni coni Ločica na območju občine Velike Lašče po izhodiščnih cenah:

- **parc. št. 1926/15** k. o. Turjak, površina 1.528 m², v vrednosti 84.040,00 EUR oz. 55,00 EUR/m² brez DDV,
- **parc. št. 1926/16** k. o. Turjak, površina 878 m², v vrednosti 48.290,00 EUR oz. 55,00 EUR/m² brez DDV in
- **parc. št. 1926/17** k. o. Turjak, površina 942 m², v vrednosti 51.810,00 EUR oz. 55,00 EUR/m² brez DDV.

Več informacij najdete na spletni strani občine (<https://obcina.velike-lasce.si/si/>).

ZBIRNI CENTER ODPADKOV TURJAK

Kot smo že poročali v prejšnji številki Troble, je začasni zbirni center na Turjaku zaradi gradnje podružnične šole zaprt. Obveščamo vas, da bomo do odprtja novega zbirnega centra vzpostavili zasilno lokacijo ločenega zbiranja odpadkov, ki bo znotraj Poslovne cone Ločica pri Turjaku. Predvidevamo, da bo lokacija pripravljena že do konca oktobra.

ŽIVI ZDRAVO. POTUJ TRAJNOSTNO.

Sara Košir, občinska uprava

V občini Velike Lašče smo letos prvič obeležili Evropski teden mobilnosti. Gre za mednarodno pobudo, s katero želimo na glas pozvati k spremembi potovalnih navad. Letos je Evropski teden mobilnosti ali krajše ETM potekal od 16. do 22. septembra pod sloganom »Živi zdravo. Potuj trajnostno.«

V naši občini smo v tednu mobilnosti izvedli več različnih aktivnosti. Vsem gospodinjstvom smo poslali knjižico o ETM, kjer so predstavljene tudi različne oblike javnega prevoza v naši občini in širši okolici. Za starejše smo na Turjaku organizirali delavnico »Varno s kolesom«, na kateri so udeleženci ponovili znanje o CPP za kolesarje in se preizkusili v vožnji z električnim kolesom po poligonu. V okviru ETM smo postavili tudi polnilnico za e-kolesa na Turjaku in stojalo za kolesa.

Organizirali smo tudi tržnico na temo trajnostne mobilnosti v Velikih Laščah in z njo popestrili dogajanje ob tržnem dnevu. Prostoovoljci so predstavili projekt Prostofer. Svoje aktivnosti so predstavili člani Kolesarskega društva Velike Lašče. Obiskovalcem smo bili na voljo za informacije o pešpoteh v občini. Policista Saša in Maša sta predstavila delo policije in osveščala o varnem obnašanju v prometu.

tu. Najmlajši so se udeležili ustvarjalne ekodelavnice z naslovom Zemlja se je prehladila, ki jo je pripravila Tjaša Tomc, in društva Finta. Miha Grohar je pripeljal električna kolesa, ki smo jih lahko preizkusili na Stritarjevi cesti. Del te ceste je bil namreč zaprt za promet in je bil vsaj za nekaj ur namenjen samo pešcem in kolesarjem.

Če bi si tudi vi želeli izposoditi električno kolo za raziskovanje naših hribov in dolin, lahko pokličete Miho na številko 041 323 865, ki kot prvi nudi izposojlo električnih koles v Velikih Laščah.

V aktivnosti Evropskega tedna mobilnosti sta se vključila tudi OŠ Primoža Trubarja in vrtec Sončni žarek. V vrtcu so se igrali igro »Beli zajček« in s čistimi oblikami mobilnosti očistili zajčkov kožušek. Z avtobusom so se odpravili na izlet do bližnjega Bloškega jezera in preživeli dan prav v slogu letošnjega slogana ETM. V šoli so najmlajši v šolo hodili s kokoško

CARE
4 CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Rozi, višji razredi pa so se odpravili na izlet. Nekateri peš, drugi z vlakom. Nekaj učencev se je opogumilo in se na izlet odpravilo s kolesom z vodnikom Jožetom Staričem. Da so bili bolj vidni na cesti, so dobili rumene promocijske majice ali bandane. V okviru ETM smo kupili tudi dve novi kolesi za osnovno šolo, ki bosta v uporabi pri kolesarskih izpiti in pri šolskih izletih s kolesi.

Vse izvedene aktivnosti so bile sofinancirane s strani Ministrstva za infrastrukturo, ki občine finančno podpira pri izvedbi aktivnosti v okviru ETM s posebnim razpisom, na katerega smo se uspešno prijavi. Sredstva so pridobljena iz projekta LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007), ki je integralni projekt, sofinanciran s sredstvi evropskega programa LIFE, sredstvi Sklada za podnebne spremembe in sredstvi partnerjev projekta.

Radi bi se zahvalili tudi vsem sodelujočim, ki ste na kakršenkoli način pripomogli k izvedbi prvega Evropskega tedna mobilnosti v Velikih Laščah. Posebna zahvala gre učitelju Bojanu Novaku, ki je koordiniral vse aktivnosti v šoli, ter vodji vrtca Stanki Mustar, ki je poskrbela za izvedbo v vrtcu Sončni žarek. Hvala tudi Svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, ki je projekt podprl, in Občini Velike Lašče pomagal pri izvedbi aktivnosti.

S SRCEM NA POTI – brezplačni prevozi za starostnike

PROSTOFER

Prostofer je namenjen vsem tistim starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nizke mesečne dohodke ter tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Prostofer jim omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, do najbližjih trgovskih centrov ipd.

**BREZPLAČNA ŠTEVILKA
080 10 10**

Kako deluje Prostofer?

Uporabnik, ki potrebuje prevoz, pokliče na brezplačno številko 080 10 10.

Klicni center je na voljo za rezervacije prevozov vsak delovnik med 8.00 in 18.00; rezervacijo prevoza je potrebno najaviti vsaj 3 dni pred izvedbo storitve. Vozniki prostovoljci prevoze opravljajo od ponedeljka do petka med 8.00 in 16.00; izjemoma se lahko dnevi in ure tudi prilagodijo potrebam.

Dodatne informacije so na voljo tudi na Občini Velike Lašče (01 781 03 70, obcina@velike-lasce.si).

*Voznika prostovoljca
Jože Stritar in Niko Samsa*

EVROPSKI PROJEKT S KOLESOM OD NATURE DO KULTURE

Barbara Pečnik

Občina Velike Lašče sodeluje v LAS projektu »S kolesom od nature do kulture«, ki med drugim predvideva analizo stanja obstoječih kolesarskih poti na celotnem območju LAS Po poteh dediščine od Turjaka do Kolpe in pripravo nabora kolesarskih poti.

Izbrane poti, ki bodo imele največ potenciala za turistični razvoj in vsebinsko nadgradnjo, bodo retrasirane in povezane z lokalnimi ponudniki. Določili bomo izhodiščne točke posameznih poti ter tako smiselno povezali poti znotraj območja LAS PPD. Pripravili bomo digitalni kolesarski turistični vodnik, ki bo vključeval nove inovativne turistične programe za različne ciljne skupine (družinsko kolesarjenje, turistično kolesarjenje, izletniško kolesarjenje, zahtevnejše kolesarjenje, manj zahtevno kolesarjenje) za celotno območje LAS PPD.

V okviru projekta bomo kupili kolesarsko opremo (gorska e-kolesa, čelade, držala za telefon), s katero bomo na območju LAS PPD razvili dodatno storitev na področju kolesarjenja – možnost izposoje gorskih e-koles na celotnem območju LAS PPD. S tem bomo približali doživetje naravnega okolja vsem skupinam, še posebej pa tistim, ki so zaradi fizičnih omejitev nezmožni za kolesarjenje

na daljše razdalje (mlajši, starejši).

V občini Velike Lašče bodo kolesa za izposajo v TICU na Turjaku. Zanimajoči bodo lahko po predhodnem dogovoru najeli tudi turističnega vodnika na kolesu.

Del projekta je tudi izvedba delavnice za starejše »Varno s kolesom«, ki smo jo pripravili v tednu mobilnosti, 24. septembra 2021 na Turjaku. Udeležencem sta policista s Policijske postaje Ribnica predstavila in osvežila prometne predpise za vožnjo s kolesi in električnimi skiroji. Preizkusili so se v vožnji z električnimi kolesi po poligonu, ki jim ga je pripravil Bojan Novak, ki v OŠ Primoža Trubarja Velike Lašče izvaja izobraževanje za opravljanje kolesarskega izpita. Pokazali smo jim tudi, kako se električno kolo napolni na polnilnici, ki je na novo postavljena pred Domom krajanov v Turjaku.

VABILO NA PODJETNIŠKI ZAJTRK

OBMOČNA OBRITNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA
LJUBLJANA VIČ

Na Območni obrtno-podjetniški zbornici Ljubljana Vič vsak petek ob 8.30 pripravimo podjetniški zajtrk, na katerem se nam pridruži tudi gost. Srečanje je priložnost za medsebojno izmenjavo informacij in reševanje podjetniških problemov. Podrobnejše informacije so pred srečanjem na voljo na spletni strani naše zbornice.

Napovedujemo teme za oktober 2021:

- **Petek, 22. oktober 2021, ob 8.30:**
Kako povečati kakovost proizvodnje ter hkrati zmanjšati strukturo stroškov z informacijsko rešitvijo Mestric™;
- **Petek, 29. oktober 2021, ob 8.30:**
Online prodajna šola za obrtnike in podjetnike, Marko Bucić, CEO, Salesfocus.

Podjetniški zajtrk je namenjen podjetnikom in tudi drugim zainteresiranim. Pridržujemo si pravico do spremembe teme in gosta v posameznem terminu. Potrjene teme boste prejeli po elektronski pošti pred posameznim srečanjem. Vljudno vabljeni! PCT je pogoj za udeležbo.

Zbiramo prijave za vse stopnje jezikovnih tečajev - jesenski termini -

posebna kvaliteta naših tečajev je dinamika predavateljev in velik poudarek na konverzaciji. Vse obdobje izobraževanja tako slušatelji pridobivajo široko in bogato znanje tujih jezikov. V tekočem koledarskem letu je možno napredovati v jezikovnem izobraževanju za tri stopnje. Prvi sklop jezikovnih tečajev je zaključen do konca novembra.

Drugi sklop je zaključen do meseca marca, tretji pa v mesecu maju. Na Območni obrtni zbornici opravljamo jezikovna izobraževanja do devete stopnje (360 ur jezikovnega izobraževanja). Kot nadgradnjo po dogovoru organiziramo tudi jezikovne tečaje kot pripravo za opravljanje mednarodnih izpitov o aktivnem znanju tujega jezika ali intenzivna jezikovna izobraževanja ob vikendih.

Vsi objavljeni tečaji so 40-urni in potekajo enkrat tedensko po 2 ali 3 šolske ure v popoldanskem ali dopoldanskem času (jutranji termin). Prilagajamo se željam tečajnikov, če je to le mogoče.

Cena (brez 22 % DDV) vseh (40-urnih) tečajev je 245,00 EUR, za člane OOO Ljubljana Vič 122,50 EUR.

Zaradi začetka tečajev pohitite s prijavo!

Urnik:

- **Angleščina začetna stopnja:**
torek, 18:00-20:15.
- **Angleščina nadaljevalna stopnja:**
ponedeljek, 18:00-20:15.
- **Angleščina konverzacija:**
četrtek, 18:00-20:15.
- **Italijanščina začetna stopnja:**
ponedeljek, 15:30-17:00.
- **Italijanščina nadaljevalna stopnja:**
ponedeljek 8:30-10:00.
- **Italijanščina konverzacija:**
torek, 18:00-19:30.
- **Nemščina začetna stopnja:**
petek, 8:30-10:00.
- **Nemščina nadaljevalna stopnja:**
sreda, 8:00-9:30.
- **Nemščina konverzacija:**
ponedeljek, 17:15-18:45.

Zbiramo prijave tudi za druge stopnje jezikovnega znanja, ki jih bomo organizirali takoj po prejemu prijav udeležencev. Vabimo vas, da stopite korak naprej in se naučite novih jezikovnih veščin ter s pomočjo učenja tujega jezika spoznate tudi nove kulture in običaje. Učenje tujih jezikov pozitivno vpliva na miselne sposobnosti posameznika. Zavod za izobraževanje delavcev krije delavcem, ki so zaposleni pri delodajalcih, ki so člani zavoda, stroške usposabljanja in izpopolnjevanja za vse tuje jezike v višini 66 %. Tečaj lahko obiskujete, četudi niste član/ica zbornice ali zaposleni pri obrtniku! Vabimo vas, da se nam pridružite ali pa nam sporočite tudi vaše želje. Članske ugodnosti bomo upoštevali po prejeti prijavi.

BARBARA MARINČIČ SKRBI TUDI ZA KNJIŽNICO VELIKE LAŠČE

Angelca Petrič | foto: osebni arhiv

Barbara Marinčič je po študiju slovenistike pričela svojo poklicno pot v knjižnici na Brezovici. Sedaj je vodja Območne enote knjižnice Prežihov Voranc, ki pokriva tudi našo knjižnico Frana Levstika Velike Lašče.

Kakšna je bila vaša poklicna pot?

Želela sem delati kot profesorica slovenščine, za kar tisti trenutek, ko sem iskala zaposlitev, ni bilo na razpolago delovnega mesta. Moj zaključek študija je sovpadel s prostim delovnim mestom v knjižnici, kjer sem delala že kot študentka. Od leta 2001 sem zaposlena v Knjižnici Prežihov Voranc. Imela sem priložnost delati na različnih delovnih mestih. Na začetku sem se ukvarjala z bibliopedagoško dejavnostjo. Vodila sem ure pravljič in ustvarjalne delavnice. Potem sem že zasnovala nekatere projekte. Prvi je bil Viški višek, kjer smo želeli popularizirati obvezna domača branja, naslednji pa Dajmo jim vetra. Ta poteka še danes z namenom, da se spomnimo obletnic izida slovenskih klasičnih besedil za otroke, kot so Bratovščina Sinjega galeba, Maček Muri, Zmaj Direndaj. Pozneje sem bila vodja Knjižnice Grba, ki je bila v velikem vzponu zaradi selitve v gosto stanovanjsko sosesko in še danes beleži zelo visok obisk. Delo sem nadaljevala kot vodja oddelka za nabavo gradiva. Po letu 2008, ko so nabavo gradiva prevzele skupne službe novoustanovljene Mestne knjižnice Ljubljana (MKL), sem

»Knjižnica ponuja tudi elektronske knjige spletnega portala Biblos. Do Biblosa lahko dostopa vsak član knjižnice tudi s svojo napravo (telefon, tablica, računalnik).«

prevzela vodenje prireditvene dejavnosti v Knjižnici Prežihov Voranc. Leta 2015 sem postala vodja območne enote Knjižnice Prežihov Voranc.

Kako je organizirana Mestna knjižnica Ljubljana?

MKL deluje na področju Ljubljane in 8 primestnih občin, občine Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Horjul, Ig, Škofljica, Velike Lašče in Vodice. Knjižnice primestnih občin so pogodbene partnerice MKL. V MKL je ustanovljenih 5 knjižnic mestnega območja: Knjižnica Prežihov Voranc, Knjižnica Šiška, Knjižnica Bežigrad, Knjižnica Otona Župančiča in Knjižnica Jožeta Mazovca, ki skrbijo za mrežo knjižnic svojega teritorija.

Kako pa skrbite za kraje, ki so tudi precej oddaljeni od Velikih Lašč?

Za oddaljene kraje je dostop urejen s Potujočo knjižnico, ki te kraje obiskuje. Konkretno deluje v okviru Knjižnice Frana Levstika tudi amaterska Knjižnica Rob. Zanj MKL nabavlja in strokovno obdeluje gradivo; v njej pa deluje knjižničar, ki ni redno zaposlen v MKL. Želimo si, da bi Knjižnico Rob nadgradili s tem, da bi bila izposoja gradiva vključena v sistem COBISS. MKL bo omogočala še večji dostop do gradiva s storitvijo naročanje gradiva v drugih

knjižnici, kar pomeni, da bodo lahko člani Knjižnice Frana Levstika naročili katero koli knjigo iz katere koli enote. Sedaj je bilo to omogočeno le za vračilo gradiva.

MKL nosi v svojem imenu besedico mestna. Ta opis za Velike Lašče ne drži. Kako poteka združevanje takšnega števila med seboj različnih enot?

MKL pripravlja segmentiranje prebivalcev posameznih lokalnih območij. Ugotavlja posebnosti na nivoju mesta, četrtnih skupnosti in občin. Na eni strani upošteva strukturo po starosti, spolu, izobrazbi, na drugi pa naravne danosti okolja, v katerem deluje knjižnica, lokalne posebnosti in tradicijo, dogajanje v društvih, kulturnih organizacijah, gospodarstvu in na podlagi tega prilagaja programe za posamezno knjižnico.

Glede na to, da iz naših krajev prihaja Trubar, bi morali reči, da je knjiga tu doma. To drži?

Kakor poznam mrežo Knjižnice Prežihov Voranc, lahko rečem, da so Velike Lašče ena najbolj dejavnih občin pri podarjanju literarne zapuščine svojega kraja. To lahko opazimo na nivoju Občine, ki daje največ sredstev za nakup novega gradiva na občana v mreži MKL in seveda tudi na nivoju raznih dejavnosti, tako pri-

reditev kot vključevanja knjižnice v druge segmente dogajanja v občini. Zelo se mi zdi pomembno, da je knjižnica začela s tradicionalnimi Stritarjevimi in Levstikovimi večeri. Kot opazovalec lahko rečem, da tudi Trubarjeva domačija lepo skrbi za svojo zapuščino.

Pomen dostopa do knjižnice oz. knjižničnega gradiva v manjših krajih?

Knjižnica je pravzaprav osnovna dobrina, ki omogoča dostop do knjig, kulture in znanja. Knjižnice so pogosto edina središča za združevanja, srečevanja in različne kulturne prireditve. Ne glede na velikost kraja se mi zdi dostop do knjige osnovnega pomena.

Koliko knjižničnega gradiva imamo v Velikih Laščah in kako sodobno je?

Knjižnica Frana Levstika vključuje v svojo zbirko sodobno založniško produkcijo, ki je uravnotežena v smislu kakovosti in glede na razmerje gradiva za odrasle in mladino ter strokovne knjige in leposlovje. V primerjavi z ostalimi knjižnicami ni nobene razlike. Ker pa je merilo za dotok gradiva število prebivalcev

Z vodjo Knjižnice Frana Levstika Majo Smole

občine, knjižnica žal ne more dobiti vse produkcije, ki izhaja. Zato je pomembna premišljena nabavna politika, ki skrbi, da je zbirka čim bolj kakovostna in hkrati odgovarja tudi na povpraševanje po določenih knjigah med bralci.

Katere knjige ljudje berejo najraje?

Odrasli najraje berejo uspešnice, kriminalke in ljubezenske romane; med otroki že nekaj let prevladujejo fantastične pripovedi; veliko povpraševanja je tudi po stripih. Z različnimi projekti in dejavnostmi zelo poudarjamo izpostavljanje kakovostnega gradiva, tako leposlovja kot strokovne literature. Tak primer je npr. projekt Mesto bere, v katerem sodeluje tudi lepo število občanov Velikih Lašč in ki v središče postavlja sodobno slovensko in svetovno klasično literaturo. Za otroke MKL vsako leto izda Priročnik za branje kakovostnih knjig in podeljuje znak kakovosti mladinskih knjig zlata hruška.

Kakšnega tipa bralce imamo v Velikih Laščah v primerjavi z ostalimi enotami, ki jih pokriva MKL?

Opažamo, da občani Velikih Lašč bolj sprašujejo po slovenskih avtorjih kot v nekaterih drugih enotah. Sicer pa ni kakšnih večjih razlik; sledijo založniški produkciji in si predvsem želijo prebrati novosti, ki prihajajo na knjižni trg.

Kako skrbite za otroke, sodelujete s šolo in vrtcem? Kaj pa ostale starostne skupine?

Knjižnica že vrsto let s projektoma Ciciuhec in Rastem s knjigo sodeluje s šolo in vrtcem. Knjižnica oddaljene kraje,

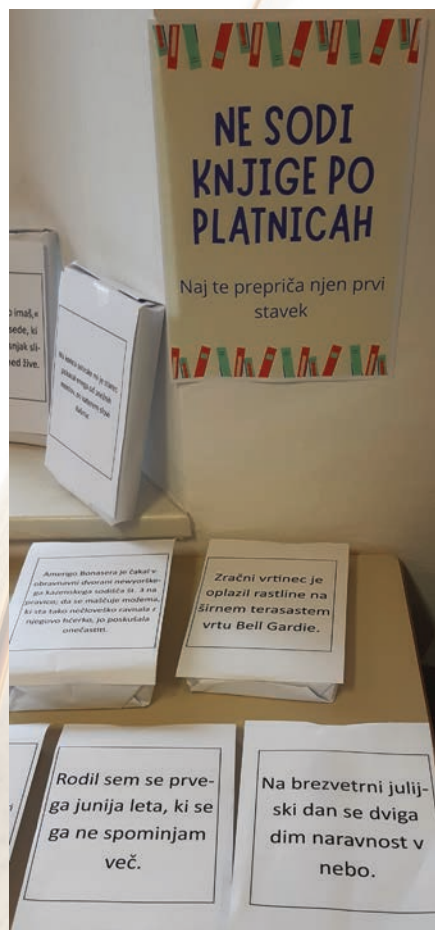
kot je na primer enota vrtca na Karlovinci, obiskuje kar tam; tako jim je omogočen dostop do knjige in ur pravljic ... V okviru projekta Rastem s knjigo s pomočjo Javne agencije za knjigo vsak sedmošolec prejme knjigo, obiše splošno knjižnico in se seznani z njenim delovanjem. Za najmlajše sicer organiziramo tudi ure pravljic, ustvarjalne delavnice; otroci med sedmim in dvanajstim letom lahko sodelujejo v projektu Poletavci, tisti stari od trinajst do šestnajst let pa pri Najpoletavcih. Oba projekta spodbujata pristočasno branje. Za računalniške navdušence pripravljamo spletni kviz Robinzonijada v informacijski džungli, ki je dostopen na spletni strani MKL.

Kaj pa druge starostne skupine?

Kot sem že omenila, za odrasle poteka projekt Mesto bere, v poletnem času pa branje še posebej spodbujamo s projektom Maček v žaklju. To so paketi presenečenja, kamor knjižničarji zapakirajo različno kakovostno literaturo, z različnimi temami in različnim poreklom avtorja. Tako dosegamo širok krog bralcev, ki povedo, da so bili z izbranimi deli zelo zadovoljni.

Kdo ni vaš uporabnik, a bi moral postati?

Seveda si želimo, da bi to bili vsi. Knjižnica se kar precej ukvarja s tem, kako priti do neuporabnikov. Zato se trudimo tudi z različnimi prireditvami in delavnici, da bi v knjižnico pritegnili tudi tiste, ki v knjižnico še ne hodijo, a bi jih obisk kakšnega dogodka k temu nagovoril. Menim, da je knjižnica prostor, kjer vsak

lahko najde nekaj zase, od revij, filmov, beletristike, strokovnih knjig z različnih področij, zdrave prehrane, zdravljenja in zdravega načina življenja do politike, vzgoje, psihologije, umetnosti in znanosti. Uporabniki knjižnice so lahko tudi tisti, ki ne uporabljajo njenih fizičnih storitev. Knjižnica namreč na spletni strani ponuja dostop do elektronskih virov, digitalnih časopisov, zvočnih knjig, prečnih video vsebin z zbirko nagrajenih filmov in dokumentarcev. Tudi vpis lahko uredimo preko spleta. Knjižnična ponudba lahko naslovi prav vsakega prebivalca, zato si želimo, da bi bili prav vsi njeni uporabniki.

Knjižnica ves čas išče načine, da bi približala branje različnim skupinam uporabnikov, pripravlja priporočilne sezname, ki so dostopni v knjižnici, na spletni strani izpostavlja gradivo, predstavlja različne nagrajence in s tem informira o trendih tako v založništvu kot literarni produkciji. Občina Velike Lašče kot zibelka slovenske knjige lahko to izkoristi kot prednost in poskrbi, da je knjiga prisotna ob vsaki priložnosti.

Kako ste zadovoljni z obiskom v Velikih Laščah? Koliko je članov in koliko jih prihaja redno?

Obisk knjižnice je bil do leta 2019, torej pred epidemijo covida-19, v porastu in prav tako članstvo. Zadovoljstvo je najlažje meriti s primerjavo. V Knjižnico Frana Levstika je včlanjenih 17 % prebivalcev občine Velike Lašče, kar je manj od slovenskega povprečja, ki znaša približno 22 % (v občini deluje še Potujoča knjižnica in Knjižnica Rob; njuni člani tukaj niso upoštevani). V primerjavi z nekaterimi evropskimi državami je ta razlika še večja; na Danskem je npr. 29 % prebivalcev članov splošne knjižnice. V Knjižnico Frana Levstika je bilo leta 2019 včlanjenih 692 članov, od tega 233 mladih in 459 odraslih. Zaradi izposoje gradiva jo je obiskalo 7.762 članov, 2.121 mladih in 5.641 odraslih. Večina članov knjižnico obiskuje redno, nekateri pa samo v poletnem času, ko si lahko vzamejo čas za branje.

Se obisk knjižnice povečuje, zmanjšuje ali stagnira? Koliko je članov in kakšna je njihova struktura?

Obisk knjižnice je v zadnjih letih zmerno naraščal; po situaciji z epidemijo žal opažamo upad obiska in zato nas tu čakajo veliki izzivi. Upad obiska opažamo tudi med populacijo študentov, kar je sicer običajen pojav, ker odidejo v večje kraje in za njih krajevna knjižnica ni več primarna knjižnica. Želimo si tudi večje število članov v starosti od 30 do 49 let, zato se trudimo s programi za družine, da bi v knjižnico privabili ne samo otroke, ampak tudi starše. Najpomembnejše se nam zdi, da bralne navade in obiskovanje knjižnice usvojijo otroci, saj knjiga tako ostaja stalnica v življenju kljub manj ali nebralnim obdobjem.

»Opažamo, da občani Velikih Lašč bolj sprašujejo po slovenskih avtorjih kot v nekaterih drugih enotah.«

Kako skrbite za domoznanstvo v Velikih Laščah? Poteka tudi tu digitalizacija vsebin?

Knjižnica organizira enkrat letno Stritarjev in enkrat Levstikov večer v spomin na velike literate, ki prihajajo iz Trubarjevih krajev. Tako poudarjamo zapuščino Velikih Lašč. Sicer ima Mestna knjižnica Ljubljana specialno knjižnico, to je Slovanska knjižnica, ki hrani tudi gradivo domoznanskega pomena, do katerega lahko dostopajo vsi člani MKL, torej tudi člani Knjižnice Frana Levstika.

MKL redno digitalizira domoznansko gradivo; za to centralno skrbi Slovanska knjižnica, ki vnaša tudi vsebine na portal Kamra. To je domoznanski portal, ki ima že zelo bogato zbirko domoznanskih besedil. Tudi Knjižnica Frana Levstika tja shranjuje svoje dogodke s področja domoznanstva.

Ste z odpiralnim časom zadovoljni?

Odpiralni čas sicer zadostuje pravilniku o delovnem času; seveda bi bil odpiralni čas uporabnikom še prijaznejši, kar pa je povezano s kadrovsko razpoložljivostjo. Skušamo se prilagoditi potrebam uporabnikov, zato je knjižnica večkrat odprta popoldne; v dopoldanskem času je odprta predvsem zato, da je dostopna vrtcem in šolam.

Knjižnica uvaja možnost vračila gradi-

va v času zaprtosti. Gradivo bo možno ne glede na to, ali bo knjižnica zaprta, vrniti v zabojnik pri vходу v Levstikov dom. Vračilo se bo evidentiralo ob naslednji odprtosti. V tem času zamudnina ne bo tekla.

Kaj pa prostori, v katerih deluje knjižnica?

Občina zgledno skrbi za prostore Knjižnice Frana Levstika, vendar pa je potrebno vedeti, da gredo sodobni trendi v to smer, da knjižnice niso le prostor za shranjevanje gradiva, ampak postajajo dnevne sobe kraja. Namenjene so vse bolj tudi zadrževanju v knjižnici z možnostjo po prijetnem, ležernem preživljanju prostega časa ali različnih aktivnostih, od igranja različnih družabnih iger, uporabe računalnika ali drugih tehnologij do druženja in branja. Zato bi si želeli, da bi bila knjižnica večja, ker so trenutni prostori prerasli potrebe.

Predvsem bi si želeli, da bi bila knjižnica v pritličju ali pa dostopna z dvigalom, ker imajo sedaj invalidi in tudi starši z vozički otežen dostop. Pomembna je tudi umeščenost knjižnice. Želimo si, da bi bila knjižnica tudi v bodoče v središču kraja in ne nekje na obrobju. V zadnjem času je kar nekaj knjižnic umeščenih v trgovske centre, komplekse oz. nakupovalna središča, kar se je prav tako izkazalo za dobro prakso.

Knjižnica si seveda želi, da bi občina v perspektivi našla večje in dostopnejše prostore, saj bi s tem omogočala prebivalcem, da bi se dalj časa zadrževali v knjižnici. Tako bi lahko nudila prostor za srečevanje staršev z otroki, medgeneracijsko druženje, druženje mladih, prostor za ustvarjanje; na razpolago bi imela večji prireditveni prostor. Tako bi postala pravo središče lokalne skupnosti.

Ali ljudje pri nas uporabljajo elektronske storitve knjižnice?

Jih uporabljajo. Uporabnikov elektronske knjižnice je približno 10 %, kar je tudi odstotek v Velikih Laščah. Knjižnica Frana Levstika ima na razpolago tudi bralnik, ki si ga lahko izposodijo člani knjižnice in tako dostopajo do elektronskih knjig. Bralniki so tablični računalniki, ki imajo naložene aplikacijo za branje elektronskih knjig. Mestna knjižnica Ljubljana ponuja elektronske knjige spletnega portala Biblos. Do Biblosa lahko dostopa vsak član knjižnice tudi s svojo napravo (telefon, tablica, računalnik).

Kako sodelujete z drugimi knjižnicami?

Mestna knjižnica Ljubljana je partner s številnimi knjižnicami. Zlasti na območju osrednje Slovenije potekajo strokovne izmenjave, sodelovanje v projektih. Lahko rečemo, da je Mestna knjižnica Ljubljana pogosto strokovno gonilna sila. Vsa povezovanja vplivajo na delovanje posamezne krajevne knjižnice, kot je Knjižnica Frana Levstika, če to seveda knjižnica zazna kot dobrodošlo za njen razvoj.

Katere prireditve vse organizirate? Kdo je ciljna publika?

Za odrasle organiziramo različna predavanja, srečanja z avtorji, razstave z dogodkom ob odprtju, pogovore o knjigah, za otroke pa ure pravljic, ustvarjalne delavnice, razstave knjig. Knjižnica sodeluje pri občinskem prazniku, kar je odlična priložnost, da privabi nove člane. Pri organizaciji prireditev skušamo slediti povpraševanju uporabnikov, zato smo pred kratkim med njimi izvedli tudi anketo. Še vedno je veliko zanimanje za potpisna predavanja, zlasti če jih pripravi kakšen domačin. Mlade skušamo v knjižnico privabiti z organizacijo filmskih večerov.

Kako sodelujete z lokalno skupnostjo? Kako se financira knjižnična dejavnost?

MKL je zelo zadovoljna s sodelovanjem z lokalno skupnostjo, ki je knjižnici zelo naklonjena. Kot sem že omenila, Občina prispeva največji delež finančnih sredstev za gradivo na prebivalca v mreži MKL. Prisluhne potrebam po nakupu knjižnične in računalniške opreme, s

čimer omogoča, da se knjižnica razvija, sledi sodobnim trendom in je enakovredna ostalim knjižnicam v mreži. Knjižnica dobro sodeluje tudi z vrtcem in šolo, kulturnimi društvi, glasbeno šolo. Dragoceno je tudi sodelovanje pri oglaševanju knjižnične dejavnosti v vseh medijih, s katerimi občina razpolaga.

Dokaz, da ima občina velik posluš, je tudi to, da se je odzvala s sodelovanjem v projektu Knjižna polička na delovnem mestu. Knjižnica Prežihov Voranc vsako leto v nekaj delovnih organizacij pripelje knjige, ki so na razpolago zaposlenim, da si jih izposojajo in lažje dostopajo do gradiva. Niso omejeni z rokom vračila in plačilom članarine. Tako smo želeli približati knjige delovno aktivnim, ki se ne odločajo za obisk knjižnice zaradi pomanjkanja časa. Da je k temu pristopila tudi Občina Velike Lašče, se nam zdi še posebej dobra promocija projekta.

Kako preživljajo ljudje čas v čitalnici?

V knjižnici je kar nekaj otrok vozačev, ki v čitalnici koristno izkoristijo čas, ko čakajo na šolski avtobus, saj se lahko učijo in delajo domačo nalogo. V čitalnici se zadržujejo tudi odrasli, ki v njej prebirajo časopise in revije. Uporabe lastnih naprav v čitalnici, kot to opažamo drugje, v Knjižnici Frana Levstika še ni veliko. Čitalnica je v Knjižnici Frana Levstika edini prostor, kjer lahko obiskovalci posedijo. Sodobni trendi kažejo, da si mladi želijo v knjižnici več prostorov za posedanje, počitek in druženje. Prav tako se v knjižnici radi zadržujejo tudi starejši, lahko tudi ob pitju kave ali čaja. Sodobnejše zasnovana knjižnica bi lahko ponujala še več možnosti za zadrževanje v knjižnici in vsem prebivalcem omogočala kakovostno preživljanje časa.

V katero smer bo šel razvoj v prihodnje?

Knjižnice so vse bolj usmerjene v avtomatizirano izposojanje gradiva z namenom, da bi zaposleni lahko več časa posvetili uporabnikom in izvajanju različnih dejavnosti. Poleg tega sodobne

knjižnice izvajajo različne programe tako imenovanih kreativnic, kjer so uporabniki aktivni obiskovalci knjižnic. Te kreativnice so na eni strani tehnološko usmerjene, imajo 3D tiskalnice, različne računalniške delavnice in nudijo možnost spoznavanja in uporabe sodobne tehnologije. Po dru-

gi strani omogočajo sodelovanje pri tradicionalnih opravilih: šivanje, kuhanje, ročne spretnosti, vrtnarjenje. Eni in drugi programi povezujejo lokalno skupnost; hkrati ji omogočajo

vseživljenjsko izobraževanje. Ravno pred kratkim sem zasledila moto, ki pravi, da smo nedolgo tega razmišljali o tem, da so knjižnice srce posamezne skupnosti. Vse bolj prevladuje mišljenje, da je skupnost srce knjižnice.

»Knjižnice so vse bolj usmerjene v avtomatizirano izposojanje gradiva z namenom, da bi zaposleni lahko več časa posvetili uporabnikom ...«

Knjigomat v Knjižnici Prežihov Voranc

MILAN KAPLAN Z LENČKOVE DOMAČIJE EKOLOŠKO KMETIJSTVO JE NAČIN ŽIVLJENJA

Dragica Heric

Si bil s kmetijstvom povezan že od majhnih nog?

Oče je bil iz Velikih Lašč, kjer sta bili mesarija in gostilna. Z mamo sta kasneje kupila hišo na Cereji in od kmetije očetovih staršev podedovala približno en hektar kmetijskih zemljišč in tri hektarje gozda. Leta 1980 smo sezidali nove hlev in prav mene je od štirih otrok najbolj zanimalo delo na kmetiji. Ko sem bil star 10 let, sem pred odhodom v šolo pomolzel dve kravi in odnesel mleko do zbirnega mesta. Še najbolj se spomnim, da sem pogosto hodil na bližnjo Žužkovo kmetijo, ki je bila takrat ena največjih v bližini, in pomagal pri različnih opravilih. Tam sem se naučil voziti traktor in ob njihovi podpori smo tudi mi kupili prvi traktor. Pred tem smo vse delali z rokami in s pomočjo konjev. Potem smo kupili še BCS kosilnico in kmalu je bilo v hlevu 19 glav živine. A, ker nesreča nikoli ne počiva, nam je leta 1988 pogorela štala, ki pa smo jo s pomočjo dobrih vaščanov hitro obnovili.

Okoliščine so privedle do tega, da sem se odselil v Tomažine, si ustvaril družino, bil do osamosvojitve tudi zaposlen, potem pa ostal brez službe. Iz majhnega svinjaka

Milan Kaplan je ekološki rejec govedi in konj. Vsak dan obhodi pašnike od Finkovega preko Mišje doline do Malega in Velikega Osolnika, kjer se skupaj pase več kot 60 govedi in približno 20 konj. Na vsakodnevnem obhodu preverja, ali imajo živali dovolj paše oziroma krme, vodo in da električni pastir ni poškodovan zaradi vdora divjadi ali divjih zveri. Ob tem mu še pogosto zazvoni telefon s prošnjami za najrazličnejšo pomoč, ki se jim Milan vedno in vsakič z veseljem odzove. Tako se njegov delovni dan zaključí pozno v noč, začne pa takoj po sončnem vzhodu.

sem uredil hlev za kravo in teleta. Počasi je bilo več živali, ki so bile že v prosti reji s streho nad glavo v primeru padavin. Za marsikoga je bilo to mučenje živali, jaz pa sem vedel, da živalim ni nič manjkalo; bile so zadovoljne, imele so hrano, vodo, svež zrak in svobodo.

Je bilo že takrat odločeno, da bo tvoj poklic in življenje kmetovanje?

Ja, seveda. Po očetovi smrti sem šel nazaj na Cerejo in začel s prašičerejo, rejo piščancev ter kokoši nesnic. Prodajal sem odojke, piščance in jajca, in to zelo uspešno vse do Kočevja. Bilo je nekaj njiv, saj sva že pred tem z očetom kupovala ali najemala kmetijska zemljišča v bližini. Tako sem vso krmo za prašiče in

perutnino pridelal sam, koruzo, ječmen in druga žita. Po razdelitvi dediščine mi je ostalo le še zemljišče na Cereji, kjer sem še danes. Ker ni bilo več njiv za pridelavo žit in ker je ekološka reja prašičev in perutnine brez lastnih njivskih površin zelo težka, sem se ponovno odločil za rejo govedi.

To je bilo že drugič ali tretjič, da si s kmetijstvom začel iz nič!?

Iz okolice Brežic sem pripeljal prvi dve teleti in začel s pitanjem mlade govedi. Pri vsem dotedanjem kmetovanju sem že spoznal, kako pomembno je živeti v sožitju z naravo. Želel sem, da so moje živali zdrave, zadovoljne in svobodne. Ko je preko kmetijske svetovalne

službe prišel v Velike Lašče prof. dr. Tone Vidrih, da bi nam predstavil pašništvo, me je v ideji, da bi živali imel vse leto zunaj, v celoti podprl.

Kako so na prosto rejo gledali drugi kmetje, sosedje?

Na začetku je bilo zelo težko. Za veliko večino je bil takšen način reje mučenje živali. V kmetijski zadrugi so celo glasovali, ali me bodo sprejeli v članstvo ali ne, čeprav sem kot otrok nosil mleko v mlekarno ter s 16 leti s traktorjem po kraju pobiral živino in jo vozil v klavnico tistim, ki niso imeli prevoza oziroma traktorja. Ker oče nikoli ni bil član zadruge, so mislili, da želim postati član samo zato, da bom dobil sredstva iz rizičnega sklada, ker mi bodo živali itak poginile, ker vse leto ne bodo preživele na pašniku.

Kljub temu nisi odnehal. Kmetija se je v naslednjih letih hitro širila.

Tako je. Kupil sem vsako kravo, ki se je v naših krajih prodajala. Seveda je bila borba v prvih letih tudi z živalmi na pašnikih. Večina krav dojilj, ki sem jih kupil iz hlevov, kjer so bile privezane, niso bile navajene proste paše. K sreči sem kupil eno kravo v Stični, ki je bila po mo-

jem profesorica za vse ostale, zato sem jo tudi poimenoval Profesorica. Bila je mirna, ubogljiva. Hitro je ugotovila, da je biti na paši veliko lepše in počasi so se tudi ostale živali privadile. Čez čas je bilo vse lažje. Delo sem si sam lajšal na različne načine, npr. najprej sem količke za postavitev pašnikov nosil v rokah, potem pa sem si naredil koš za količke, ki sem ga nosil na hrbtu. Čreda se je večala. Krave so bile sprva mešane, mlečne in mesne. Počasi sem prehajal samo na mesne pasme s svojim plemenjakom šarole, kasneje z limuzin pasmo. Istočasno sem dokupoval, še več pa najemal pašniških in travniških površin po vsej občini. Iskal sem površine, ki so se zaraščale. Dogajalo se je tudi to, da so lastniki zemljišč, ki so kmetovanje opustili ali pa se je njihovo zemljišče že dolgo zaraščalo, poiskali mene in mi ga ponudili v obdelavo.

Koliko hektarjev obdeluješ danes in koliko je živali?

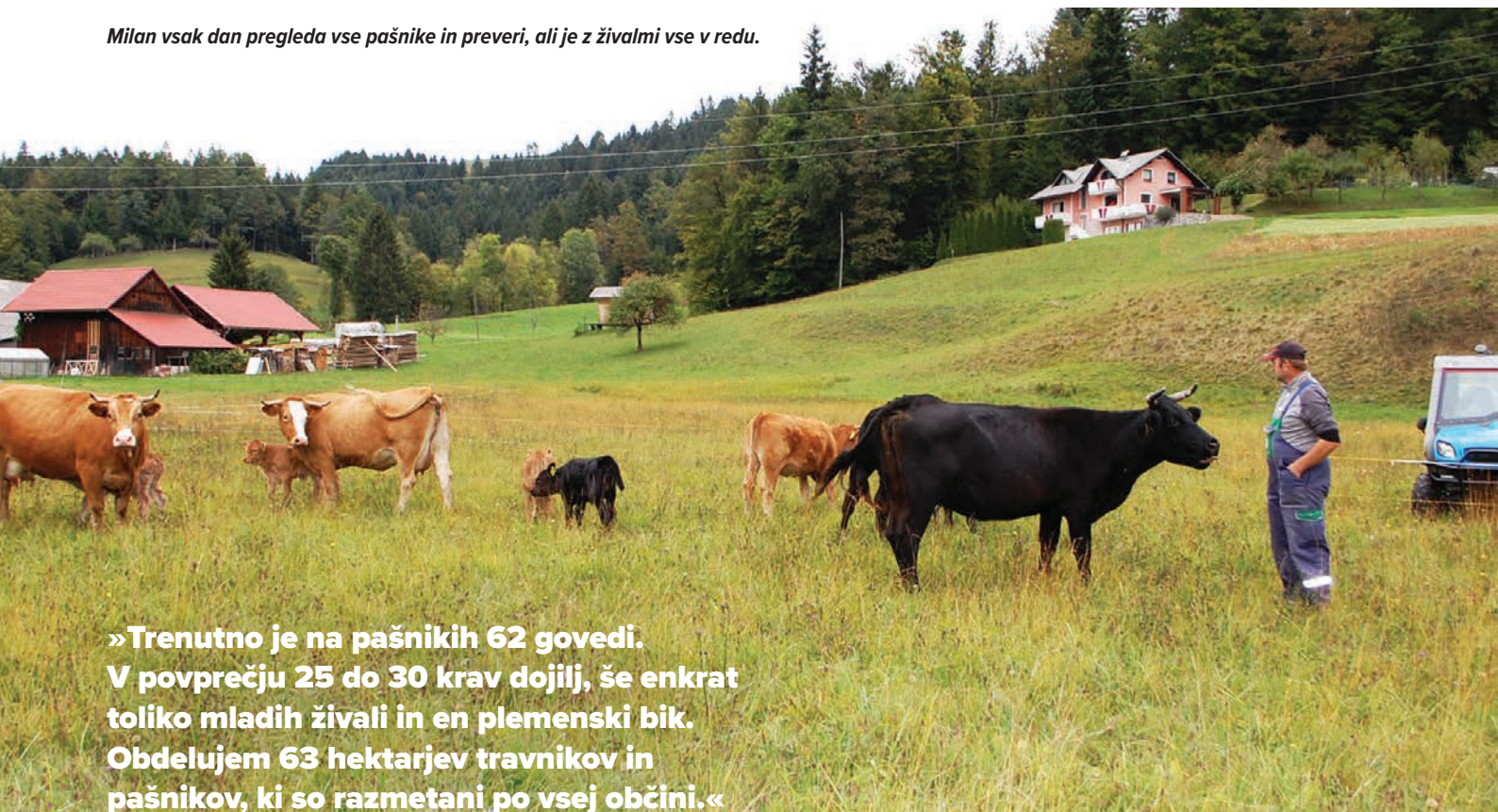
Trenutno je na pašnikih 62 govedi. V povprečju 25 do 30 krav dojilj, še enkrat toliko mladih živali in en plemenski bik. Obdelujem 63 hektarjev travnikov in pašnikov, ki so razmetani po vsej občini

Velike Lašče, od Finkovega do Malega in Velikega Osolnika ter v Mišji dolini. V enem obhodu po vseh pašnikih naredim od 50 do 60 kilometrov. Trenutno je 18 (vmes je bil telefonski klic), narobe 17 pašnikov, ker je eden spet poškodovan s strani divjih zveri oziroma medveda in so živali ušle s pašnika.

Poleg govedi je danes velika tudi čreda konj. So konji zaradi paše, rad ja-haš ali zaradi reje?

Na kmetijah so bili vedno konji. Oče je bil tudi furman. Sprva so bili to delovni konji in spomnim se, kako smo z njimi orali ali opravljali kakšno drugo kmečka opravilo. Kasneje so konje nadomestili traktorji in drugi stroji. Konji so bili bolj za šport in rekreacijo, kar je na našem območju še vedno ali celo vedno bolj prisotno. Sam imam precej stikov z najrazličnejšimi jahalnimi društvi po Sloveniji, ker sem svojčas tudi veliko jahal. V zadnjih letih se povečuje reja konj za vzrejo žrebet in tako imam trenutno 19 konj. Od tega je vedno kakšen, ki je ujahan in konji pasme posavec. Posavski žrebec in posavske kobile so vpisane v rodovniško knjigo posavcev, saj sem član Slovenskega združenja rejcev konj pasme posavec.

Milan vsak dan pregleda vse pašnike in preveri, ali je z živalmi vse v redu.

»Trenutno je na pašnikih 62 govedi. V povprečju 25 do 30 krav dojilj, še enkrat toliko mladih živali in en plemenski bik. Obdelujem 63 hektarjev travnikov in pašnikov, ki so razmetani po vsej občini.«

Od kdaj je kmetija ekološka?

V ekološki reji s certifikatom sem že od začetka, sedaj že več kot 20 let. Ko smo hodili na predavanja o ekološki reji, so vsi rejci imeli glavni problem, kako preurediti hlev, da bo ustrezal pogojem ekološke reje. Jaz s tem nisem imel težav, ker hleva ni bilo.

V ekološko rejo nisem šel zaradi prodaje, pač pa sem to čutil. Vem, da imajo živali na pašnikih kakovostno življenje, da jim je lepo in so zadovoljne. Vsi se čudijo, kako so krave, ki so vse leto zunaj, tako debele. Jaz pa pravim, da so debele od svobode. Imajo streho nad glavo, a vedno so rajši na prostem. Mislim, da je za kravo vedno boljše, da ima dobro ležišče, kar dokazuje to, da si živali same najdejo ustrezno ležišče na pašniku, ki jim ustreza. Poleti, ko je vročina, si najdejo mesto, kjer je več prepiha, pozimi pa so rajši v zavetju pred vetrom. Bolj pomembno je, kakšna so tla in ne streha.

Dosegaš zaradi načina reje boljše cene pri prodaji?

Prodajam meso, teleta v klavnico za meso ali teleta za nadaljnjo rejo, običaj-

no v starosti od sedmega meseca do enega leta starosti. Povpraševanje po ekološkem mesu se je povečalo, čeprav sam nikoli nisem poudarjal, da je to meso ekološke reje in zato cena ni višja. Mogoče je moje meso malo dražje od drugih rejcev, ampak vsak, ki poizkusi meso, ve, zakaj je dražje. Vem, da je meso šlo tudi na Štajersko ali celo v Prekmurje, kjer ima še vedno večina rejcev živali v boksih in jih pita s koruzno silažo in drugo krmo in to se pri okusu mesa pozna. Reja telet

»Ko je v Velike Lašče prišel prof. dr. Tone Vidrih, da bi nam predstavil pašništvo, me je v ideji, da bi živali imel vse leto zunaj, v celoti podprl.«

reje oziroma proste reje je s strani potrošnikov vedno večje. Kupci raje kupijo meso, ki ima sledljivost in za katero se ve, kje je bila žival rojena in rejena.

Tudi za pitanje govedi rejci raje kupijo teleta iz proste reje, saj so te živali bolj odporne in bolj zdrave kot živali v hlevu.

Ali otroci v naši ali kateri drugi lokalni šoli in vrtcu jedo meso, katere žival

je bila rojena in rejena na Lenčkovi kmetiji?

Ne.

Že več kot 15 let je od tega, ko ste prvič s konjeniki gnali govedo pred začetkom zime iz pašnikov na travnik na Cerejo v Velike Lašče. Imate s tem že vsi več izkušenj?

Ja, vsekakor. Jezdec mora biti vajen terenskega jahanja in hkrati mora poznati žival, v našem primeru govedo. Po tolikih letih danes natančno poznamo pot. Vse živali nekaj tednov, preden jih bomo gnali na domači travnik, pasem na pašnikih v Mišji dolini, natančneje pri Dolščakih. Najprej jih združimo in potem v čredi, ki jo obkrožamo jezdec, potujemo iz Mišje doline proti Velikim Laščam. Res je, da včasih kakšna krava želi malo po svoje, a že ko pogleda v napačno smer, jo jezdec pravočasno ustavi in usmeri v pravo smer. Običajno je kakšnih 20 govedi, jezdec pa v zadnjih letih še več kot 20. Tako brez težav privedemo vse živali preko logov Mišje doline, preko Brankovega, čez Ulako na pašnik, kot mu po domače pravimo Pri Martinkovem kozolčku ali Pri Martinkovem. Pot je dolga približno 10 kilometrov.

In tukaj so živali vso zimo?

Živali so na nekajhektarskem paš-

niku zelo zadovoljne, saj imajo dovolj paše oziroma sena in tudi travno silažo; v primeru dežja ali snega se skrijejo pod streho kozolca. Na pašnikih so vse živali skupaj, krave s teleti ter kobile s žrebeti. Ločena sta žrebec in bik. Če je mraz, živali porabijo več hrane, ker jo potrebujejo tudi za ogrevanje. Običajno pripravim za zimo okrog 300 velikih bal sena.

Ali živali pogosto potrebujejo veterinarja?

Živali ne poznajo zdravljenja. Največkrat same telijo. Ko krava teli, se umakne od črede. Če je kaj narobe, to sporoča z glasom ali pa me z mukanjem na težavo opozorijo ostale krave. Le redko se zgodi, da krava pri telitvi potrebuje mojo pomoč, a zgodi se. Edina nevarnost živalim so zveri in divjad, ki živino v pašnikih pogosto prestrašijo in jih moram loviti in vrniti nazaj v pašnik. K sreči me vse živali dobro poznajo, mi zaupajo in se dokaj hitro pomirijo ter mi sledijo nazaj na pašnik.

Maruša in Milan.

Kako danes drugi rejci in krajani gledajo na prosto rejco?

Veliko rejcev se danes uči od mene, me vpraša za nasvet in izkušnje. Številni me kličejo in vprašajo kako in kaj. Predvsem pa me še vedno kličejo rejci, ko jim ponoči uide žival in niso vešč pri iskanju in lovljenju živali. Seveda vedno pomagam. Zahvaljujem pa se vsem, ki so mi in mi še vedno omogočijo izobraževanje s strani inšpektorjev.

Najetih imaš precej zemljišč, majhnih parcel travnikov in pašnikov, ki bi se sicer zaraščale. Si čistilec ali pridelovalec hrane?

Oboje. Veliko zaraščenih površin sem že očistil, ampak s kravami, ne s stroji.

Tone Vidrih je že pred 20 leti rekel, da se krajina vzdržuje z živalmi. Koze so idealne za vzdrževanje krajine, a na našem območju jih je težko obdržati zaradi napadov divjih zveri: medvedov, šakalov, volkov in drugih.

Država danes ponuja tudi finančna sredstva za odpravljanje zaraščanja, a sam nisem več birokracije, zato se za pridobitev teh sredstev še nisem potegoval oziroma ne vem, kako do denarja.

Težav z divjadjo in divjimi zvermi je tudi na našem območju vedno več, kajne?

Ja, skoraj ne mine dan ali noč, da medved letos ne bi prestrašil živali na pašniku ali poškodoval pastirja ter pregnal živali s pašnika. Nedavno sem malo po polnoči šel iskat pobegle krave s teleti in v temi iskal, kje je bil pretrgan električni pastir. Veliko škode mi na pašnikih povzroča tudi številčna divjad. Včasih se sedem, osem košut naenkrat sredi belega dne ob kravah pase na pašniku.

Ob tej priložnosti, bi se rad opravičil vsem sosedom in ostalim, ki jim živina povzroči škodo in jim v zameno za solato ali drugo vrtnino ponudim meso. Vsi, ki opazijo živali zunaj pašnika, naj so to moje živali ali živali katerega drugega rejca, me lahko 24 ur na dan 365 dni v letu pokličejo na moj telefon: 041-533-883 in z veseljem bom pomagal, bodisi poklical rejca bodisi sam pomagal pobegle živali

spraviti nazaj na pašnik. Kmetje, ki imamo živali na pašnikih, si moramo pomagati. Marsikdaj sem komu razrešil težko situacijo. Zgodilo pa se je tudi, da je prav sebi nisem mogel.

Mišja dolina je pod Naturo 2000. Je to zate ovira ali prednost?

Imam občutek, da se divjad lahko pase na travnikih, moja živina pa ne. Žal je prav to cilj nekaterih projektov, ki se izvajajo na kmetijskih zemljiščih, tudi na močvirnatih, kot so na primer v Mišji dolini, kjer pa kmetje nimamo skorajda nobene besede. Kmetje smo kot na šahovskem polju. Dobiš eno polje in tam moraš delati in to je to.

Ali Občina Velike Lašče podpira kmetijstvo?

Smo kmetijska občina in občina ima že od nekdaj razpise, preko katerih smo kmetje lahko dobili pomoč. Zdajšnji župan, ki je že v svojem poklicu kot veterinar povezan s kmetijsko panogo, kmetijstvo podpira še bolj. Menim, da se danes kmetijstvo podpira bolj, kot se je pred leti. Trenutni župan ima veliko novih idej prav za razvoj kmetijstva v občini.

Zadnja pomoč preko občinskega razpisa za podporo in razvoj kmetijstva v občini moji kmetiji je nakup električnega štirikolesnika, ki mi je v veliko pomoč pri mojih dnevni obhodih po pašnikih, ter nakup plemenskega bika.

Po številčenju dve uri starega telčka sta z Milanom že prijatelja.

Danes je vse več sprehajalcev po travnikih in gozdovih. Pospravijo za sabo ali na pašnikih najdeš tudi stvari, ki ne spadajo tja?

Najde se marsikaj. Predvsem ne razumem ljudi, ki v naravo prinesejo polno pločevinko, s sabo pa ne morejo odnesti prazne. Bi dovolili, da se to dela na njihovem posestvu?

Že drugi mandat si predsednik Strojnega krožka Urban iz Ribnice.

Strojni krožek Urban vključuje vse, ki nas veseli delo na kmetiji in smo pripravljeni pomagati drugim ali jim nudimo z našo kmetijsko in drugo strojno mehanizacijo storitev, ki jo potrebujejo. Namen strojnega krožka je tudi, da si kmetje med sabo pomagamo. Preko zveze strojnih

krožkov so organizirana številna izobraževanja in tečaji. Gre pa tudi za druženje in medsebojno izmenjavo izkušenj. Zato vsaj enkrat na leto organiziramo kakšno strokovno ekskurzijo, tudi v tujino kot smo na primer bili v Nemčiji v proizvodnji traktorjev Deutz Fahr in na razstavi domačih živali v Brnu na Češkem.

Si pa tudi lastnik več unimogov in član društva unimogov?

Tako pri sečnji v gozdu ali urejanju kmetijskih zemljišč kot pri košnji travnikov na moji kmetiji, pogosto pa tudi kot usluga drugim, je z unimogom delo veliko lažje kot s traktorjem. Gre za univerzalna vozila, ki so jih leta 1948 razvili nemški vojaški inženirji. Vozila omogočajo, da greš z njim vsak dan na njivo, v

nedeljo pa k maši. Takšnega vozila še do danes ni naredil nihče drug. Predvsem je to zelo primerno in vsestransko uporaben stroj za naše območje.

Ali še jahaš?

Nekoč sem veliko jahal doma in po raznih koncih Slovenije. Lepe trenutke smo preživeli s konjeniškim društvom Divja horda. Z Mimi, ki je danes stara 19 let in je rojena na kmetiji, sva veliko prejahala. Njena mama je črna lipicanka, oče pa arabec in je zelo dobra kobilica. Pred leti sva celo tekmovala v spretnostnem jahanju. Bila sva na tekmovalstvu v Vrbljenjah, Zajčji Dobravi in Dolenjskih Toplicah. Danes ni več časa za jahanje. Imam pa veliko prijateljev in znancev, ki še jahajo in radi pridejo na terensko jahanje v Velike Lašče. Vsako leto se pri meni oglasijo prijatelji, ki jahajo od štajerskega Jurovskega Dola do Ankarana na Primorskem. Kakšno leto prenočijo, a drugo leto naredijo le kratek odmor za počitek. Vedno sem jih zelo vesel in poskrbim, da se odpočijejo in dobijo okrepčilo.

Kaj delaš v prostem času?

Kaj je to? Če mi uspe, da poskrbim za živali, grem redno na vaje Folklorne skupine Grmada, kjer plešem že več let. Ples, vmes pa še kakšen vrisk, sta mi v sprostitve. Obenem mi to da nove energije. Kaj je to počitek, ne vem. Da bi ob televiziji zaspal, se mi ne zgodi, ker televizije ne gledam. Sem pa vesel, če pride k meni (danes že odrasla in imata svoje življenje) hči Maruša in sin Matevž, ki mi na kmetiji tudi veliko pomagata.

Pastirje je potrebno ves čas popravljati ali predstavljati na drugi pašnik.

Tudi kobile z žrebeti je treba predstavljati iz pašnika na pašnik.

31. RAZSTAVA PASEMSKIH MALIH ŽIVALI DGPMŽ VELIKE LAŠČE

Jakob Indihar, tajnik DGPMŽ Velike Lašče

Društvo gojiteljev pasemskih malih živali Velike Lašče je 25. septembra organiziralo razstavo pasemskih malih živali na parkirišču za stavbo KZ Velike Lašče. Razstavljalci smo na ogled postavili naše pasemske male živali, in sicer 10 pasem kuncev, 20 pasem perutnine, 10 pasem golobov in 15 vrst ptic. Vsega skupaj je bilo okoli 300 razstavljenih živali.

Razstavo si je ogledalo lepo število obiskovalcev; vsem se člani DGPMŽ zahvaljujemo za obisk in darovane prostovoljne prispevke. **Razstave ne bi mogli uspešno izpeljati brez naših sponzorjev:** Trgoup d. o. o., KG-Dent d. o. o., Tapro grosist, LSP d. o. o., Art-les Igor Sever s. p., Zdenko Merkelj s. p., Klančar Milan s. p., Belaj Marko s. p., Interlux Trade d. o. o. in Gtwrap Gašper Bavdek s. p. **Vsem se lepo zahvaljujemo, še posebej KZ Velike Lašče za uporabo parkirišča in skladiščnega prostora in Občini Velike Lašče za finančno podporo.**

Ste našli nepremičnino svojih sanj?

Zagotovite si, da postane vaš dom.

Ponudbo stanovanjskih kreditov z ugodno
obrestno mero smo podaljšali do konca decembra.

Stanovanjski kredit DBS - za tisto, kar zmanjka.

 DEŽELNA BANKA SLOVENIJE | www.dbs.si

KAJ JE NOVEGA V MIŠJI DOLINI IN KAKŠNI SO NAČRTI ZA NAPREJ?

Urška Hren, Zavod Krpanove novice

V Mišji dolini (Natura 2000) smo v sklopu projekta Mala barja – Marja izvedli še eno letošnjo projektno aktivnost – drugo mulčenje projektnih površin (na Rašici, v Podlogu in v Marinčkih), ki ga je izvajalec Gozdarstvo Mazi, Blaž Mazi s. p. še enkrat uspešno izpeljal.

Gozdarstvo Mazi je podjetje mladih bratov Blaža in Nejca Mazija, ki prihajata iz Prevalj pod Krimom in si občasno pomagata še s podizvajalci. Glede sodelovanja na projektu sta povedala, da je bilo izvajanje del v Mišji dolini zelo težka preizkušnja, čeprav so vajeni mokrih tal. Zelo sta optimistično naravnana, saj pravita: »Vse se da!« Da sta premagala te »nemogoče močvirske razmere«, sta si morala delo prilagoditi na trenutne vremenske razmere in sicer se je delalo, ko je bilo najbolj mraz (sečnja, spravilo lesa) ter ko je bilo najbolj suho (mulčenje). Tako jima je v letu 2021 uspelo posekati in spraviti les ter dvakrat pomulčiti projektno površino na Rašici, v Podlogu in v Marinčkih, kjer pa zaradi talnih razmer za drugo leto ostaja še nekaj dela.

»Namen teh aktivnosti je priprava terena za vzpostavitev travišča; z nadaljnjo redno košnjo se bo vzpostavila travna ruša. Z redno (pozno) košnjo in odsotnostjo gnojenja se vzdržuje biotska pestrost, ki je z zaraščanjem postopoma izginjala«, pravi biologinja Judita Lea Krek iz ZRSVN, ki sodeluje na projektu. Obnovo območij Natura 2000 vodi vodilni partner Zavod RS za varstvo narave,

kjer je za vodenje projekta Mala barja – Marja zadolžen Matic Kozina (univ. dipl. inž. gozdarstva). Sam komentira zaključek letošnjih aktivnosti takole: »Zadeve se premikajo naprej; september je bil suh, zato nam je uspelo še drugič pomulčiti skoraj vse projektne površine. Delamo na tem, da bomo projekt podaljšali še za dve leti, saj zadeve v Kneju in Marinčkih še niso končane, za kar bomo drugo leto dobili novega izvajalca.

V Kneju je malce slabše, kar pa se bo uredilo v naslednjem letu, tako da bo košnja možna tudi tam. Pridobiti moramo še nekaj površin prilagojene kmetijske prakse, čaka pa nas še veliko dela, da bodo zemljišča primerna za košnjo – razen nekaterih res vlažnih, kot so posamezni deli v Marinčkih.«

Zavod Krpanove novice je bil izvajalec aktivnosti naravovarstvenega nadzora del odstranjevanja zarasti preko projektnega partnerja Zavod Parnas. Spremljal je aktivnosti na terenu ter o teh obveščal vodilnega partnerja (ZRSVN), projektnega partnerja (Zavod Parnas) ter sodeloval z lastniki zemljišč, izvajalci in javnostjo. Na terenu se vidijo prve spremembe, ki kažejo, da se je mokrišče

začelo počasi obnavljati. V okviru naravovarstvenega nadzora smo proti koncu izvajanja del opazili, da se mokrišče že lepo obnavlja. Ker smo drevesa odstranili, ta ne morejo več posrkati vode, zato se ob večjih nalivih zadržuje na površini. Nastajajo »luže«, ki jih že živahno obletavajo kačji pastirji, se ob njih razmnožujejo in vanje odlagajo jajčeca.

Ali veš, da od mokrišč nimajo koristi samo tamkajšnje živali in rastline, temveč imamo od njih korist tudi ljudje? Zakaj le? Mokrišča vodo zadržujejo, jo shranjujejo za sušna obdobja in polnijo podtalnico, od koder pridobivamo pitno vodo. »To bo še posebej pomembno v prihodnosti, saj se zimske padavine ne bodo več ohranile v obliki snega, temveč bodo sproti odtekle v dolino in v porečja. To pomeni, da bo pomladi in poleti manjkal vodne zaloge, če ne bomo našli načina, da jo ustavimo – za kar so najbolj primerna prav naravna mokrišča, ki so veliki zadrževalniki vode«, pravi hidrolog Janez Polajnar iz ARSO. Zato spoštujmo in ohranjajmo mokrišča, saj njihova vloga ni samoumevna.

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Republika Slovenija.

ŠKODE PO DIVJADI IN DIVJIH ZVEREH NA VELIKOLAŠKEM

Dragica Heric

Divjadi in divjih zveri, ki povzročajo škodo na kmetijskih zemljiščih, je tudi na območju Velikih Lašč vedno več. V letošnjem letu je škod s strani medvedov in jelenjadi na posevkih koruze zelo veliko. Na to temo so se v septembru v prostorih Kmetijske zadruge Velike Lašče srečali kmetje, člani Govedorejskega društva, lovci, gozdarji ter predstavniki občine ter nekaterih stanovskih organizacij, ki so sprejeli sklepe za zmanjšanje posledic škode po divjadi in divjih zvereh.

Navzoče je najprej pozdravil **predsednik Govedorejskega društva Velike Lašče Borut Vasič** in predstavil problematiko škod po divjadi in velikih zvereh na območju, ki v letošnjem letu predstavlja kmetom poleg neugodnih vremenskih razmer dodatno težavo pri pridelavi in v reji. Zelo veliko škode je na poljščinah, zlasti na posevkih koruze, sejanih travnikih in gozdovih. Kmetje pripisujejo škodo predvsem številni jelenjadi in medvedom, zato zahtevajo vrnitev staleža gozdnih živali, ki delajo škodo, izpred deset let. Prav tako zahtevajo 100-odstotno povrnitev nastale škode.

Franci Zakrajšek, predsednik LD Velike Lašče, si želi čim manj konfliktov med kmeti in lovci in pričakuje sodelovanje med njimi. Povedal je, da je izplačilo škode po divjadi za lovsko družino velik finančni zalogaj. Lovske družine so dolžne pomagati kmetom pri preprečitvi škode po divjadi in divjih zvereh, in sicer z nudenjem zaščitnih sredstev, kot so električni pastir, kemična odvrčala, ki naj bi jih lastniki zemljišč uporabili. Pri tem so lovci še opozorili, da nočno plašenje živali po njihovem mnenju ne rodi uspeha, saj s tem živali samo preplašijo in se le-te premikajo iz njive na njivo, kar posledično pomeni nastajanje še več škode. Večji pritisk gozdnih živali na kmetijska zemljišča pripisujejo tudi temu, da letos ni gozdnega obroda. Obstaja pa možnost večjega odstrela, in sicer za 30 odstotkov v realizaciji dvoletnega plana odstrela. Franci Zakrajšek je kmetom poleg pomoči lovске družine ponudil tudi fizično pomoč lovcev pri ograjevanju njiv.

Klemen Dolšak, gospodar LD Velike Lašče je opozoril na škodo na posevkih in travnikih v Mišji dolini, ki nastajajo zaradi prehajanja divjadi, predvsem jelenjadi in medvedov z Blok, Morca in Turjaka. S številkami je predstavil porast staleža jelenjadi na območju. V letu 2010 je bil na območju LD Velike Lašče stalež jelenjadi ocenjen na 15 živali. Odoben odstrel je bil v tem letu za 4 živali; odstrelili so dve živali. V letu 2020 je bil evidentiran stalež 60 živali, planiran odstrel za 18 živali, kar pomeni 1/3 populacije. Z dodatnim odstrelom štirih živali so uplenili 22 živali. Jernej Marolt je predstavil nalogo inšpekcijskega nadzora pri realizaciji odstrela LD, ki je po njegovem zadovoljiv. Škode se povečujejo in LD je v letu 2020 izplačala 300 evrov odškodnine, v letu 2021 pa do septembra 50 evrov, kar si Marolt razlaga kot posledico neprijavljanja škod s strani kmetov.

Eden večjih živinorejcev v občini **Jože Debeljak**, ki je imel letos na 9 hektarjih koruzo, ocenjuje, da bo pridelka zaradi škod po

Uničena njive koruze

divjadi in divjih zveri za vsaj 40 odstotkov manj. Jože ima še srečo, da ima za območje res velike njive, saj je ena šesthektarska, dve pa po 1,5 hektarja. Na kameri, ki jo je vsako noč prestavljal, je v dveh nočeh na dveh posevkih, ki sta v razdalji 1,5 kilometra, posnel kar deset medvedov. Za jelenjad si upa trditi, da je na območju okrog 100 primerkov. Jože Debeljak je opozoril, da je v občini, ki je še vedno kmetijska, vedno večja želja več nekmetijskih akterjev, ki preko različnih projektov upravljajo s prostorom in prispevajo k povečevanju staleža divjadi in velikih zveri. V občini je največ kmetijskih površin, primernih za njivsko obdelavo prav v Mišji dolini.

Miran Bartol iz Zavoda za gozdove OE Kočevje je zbranim predstavil način ocenjevanja škode po medvedu, ki je jasen. Za uveljavljanje odškodnine, ki jo izplača Ministrstvo za okolje in prostor, mora biti zemljišče ograjeno z električno ograjo oziroma električnim pastirjem. Za jelenjad so učinkovita odvrčala in ograja višine 160 cm. Vsekakor je potrebno škodo prijaviti in na podlagi cenika določiti izplačilo odškodnine, ki jo je dolžna izplačati LD. Bartol je pri tem opozoril na zastarel cenik in pripravo novega, ki ga pripravljajo na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije.

Jerica Tomšič Lušin iz Občine Velike Lašče je na vprašanje, za kaj se uporablja del koncesnine za upravljanje lovišč pojasnila, da so sredstva prihodek proračuna občine. Občina ga porablja za ukrepe v kmetijstvu, urejanje poljskih poti, gozdnih vlak in cest. Omenila je tudi, da občina preko kmetijskega programa sofinancira ureditev elektro mrež za zaščito pred divjadjo tako pašnih površin kot tudi njivskih.

Peter Indihar, kmetijski svetovalec Kmetijsko gozdarskega zavoda Ljubljana, je opozoril na problematiko upravljanja z divjadjo in divjimi zvermi na širšem območju. Na Kočevskem se škode po jelenjadi in zvereh pojavljajo že desetletja, danes pa so tovrstne težave postale vsakodnevna tudi na Velikolaškem. Težave so nastale zaradi nepravilnega gospodarjenja z divjadjo in divjimi zvermi, s čimer se kmetje ne strinjajo.

Na srečanju so bili sprejeti sklepi:

- **Jelenjadi je preveč** – stalež je potrebno zmanjšati na stalež izpred 10 let.
- **Medvedov je preveč** – stalež je potrebno zmanjšati na število izpred 10 let.
- **Vse nastale škode je potrebno kmetom povrniti.**
- **Cenik škod je potrebno obnoviti** (sedanji je star že 10 let).
- LD naj poskrbi za izpolnitev plana in zaprosi za dodatni odstrel jelenjadi.

TEDEN TRAJNOSTNE MOBILNOSTI – »OČISTIMO ZAJČKA«

vzg. Jožica Planinšek

... Družina belih zajčkov je živela v gozdčku ob majhni vasici. Kožuhi zajčkov so bili beli kot sneg in če so se med igro izgubili, sta jih starša zaradi svetle barve hitro našla.

Nekega dne pa so se vaščani odločili, da skozi gozd zgradijo široko cesto, ki jim bo skrajšala čas potovanja v mesto. Kupili so si avtomobile in se vsak dan vozili v službo, trgovino, k prijateljem ...

Čez čas so kožuhi zajčkov postali umazani, sivi. Sedaj sta jih starša težje našla; druge gozdne živali so zbolele; ni bilo slišati veselega ptičjega petja. Vaščani so spoznali svojo napako in sklenili so jo popraviti. V mesto so se vozili z avtobusom, vlakom ali s kolesom. Zajčki so zopet dobili bolj bele kožuhe in v gozd se je vrnilo »življenje«.

Zgodbica je bila uvod v sodelovanje pri projektu Trajnostna mobilnost. V obdobju od 16. do 22. septembra 2021 so

se v vrtcu Sončni žarek Velike Lašče izvajale različne dejavnosti, ki so ozaveščale otroke o tem, kako skrbeti za okolje.

V skupini Ribice je potekala igra Bel zajček, ki je družine spodbujala k uporabi okolju prijaznih načinom potovanja. Z lastno aktivnostjo so očistili kožuh zajčka. O tem so govorile fotografije, ki so jih prinašali otroci. Poleg tega so starši in otroci pomagali zbirati slike različnih vozil, izrezovali in lepili smo belega zajčka ter plesali na glasbo Bel zajček ... Najbolj pa nas je navdušil izlet z avtobusom. Šli smo na Bloško jezero. Del poti smo se peljali, del poti pa prehodili. Na cilju smo pojedli priboljšek in se poigrali na igralih. V Velike Lašče smo se vrnili zadovoljni in prijetno utrujeni.

Kovidska jesen

Na sončku jesenskem sedim,
grejem, tolažim žalostno dušo mojo,
da lažje sprejela bi realnost,
in spodbudila aktivnost svojo.

Na sončku jesenskem sedim,
vetrc hladi zbegano mi glavo,
odnaša misli, daleč od drugih,
osreči naj tudi njihovo predstavo.

Na sončku jesenskem sedim,
odganjam črne misli svoje,
odpelji jih vetrc daleč od mene,
osreči mi dušo in ojačaj srce moje.

Na sončku jesenskem sedim,
prijaznost do bližnjih sosedov gojim.
Na prijatelje prave nikoli ne pozabim.
Le strah me je zdravnikov, bolezni, bolečin.

Na sončku jesenskem sedim,
žarkom nastavljam zmedeno glavo,
in sklenem s sabo neko stavo,
da zdravo bom živel in zmanjšal stroške za kurjavo.

A kaj če se bom vdal v usodo:
Narava poskrbela bo po svoje
in vračala nazaj nas bo v zemljo.
Tako bo zaključila življenje tvoje.

Marin Jelaska

Popravek:

Avtorju **Marinu Jelaska**
se opravičujemo, ker smo v
septembrski številki Troble (5/2021)
pod pesmijo Kovid mehurček
natisnili ime Marina in ne
Marin Jelaska.

Vse mineva, čas beži

Tiho, mirno polje spi,
v suhih travah ni sledi,
tistih rož nikjer več ni,
ki so cvetele tiste dni.

V gozdu se drevo suši,
tiho v vetru zaječi,
nemo pade in strohni,
krošnje več njegove ni.

Včasih smo pod krošnjo to modro gledali nebo
srečni, ker smo se našli, skrivnosti si zaupali.
Le spomin ostal je še, na trenutke naše vse,
ko nam želje je srca, pajčevina splekala.

Vse mineva, čas beži,
kakor reka se nam zdi,
se v daljavo izgubi,
sanj, ki šle so z njo, več ni.

Kaj pa vse, kar nas teži
in življenje nam gredi?
Če se ljubezen prebudi,
nam vse v svetlobo spremeni.

Trudimo se zato, naj nič nam žal ne bo.

Nataša Vybiralik Klinc

Koronski zmaj

Bernardka P. Mager

Berem, bereš, beremo

Knjižnice smo pomembne zaradi vseh ljudi, ki imamo radi zgodbe.

Maja Smole, MKL Knjižnica Frana Levstika

Izbor novosti:

Viri: dobreknjige.si, sanje.si, miszalozba.com, boter.si, nasamalaknjiznica.si.

Mladinski oddelek Resničnost **Ohlsson, Kristina: Srebrni deček**

Miš, 2021

Iz restavracije v vodnem stolpu izginjajo stvari. Aladin, Billie in Simona so odločeni, da bodo skrivnosti prišli do dna. Ko Aladin v bližini restavracije opazi dečka v kratkih hlačah, ga prepelavi nemir. Ali on krade hrano iz restavracije njegovih staršev? Zakaj je v kratkih hlačah, če je zunaj hud mraz? In zakaj v snegu ne pušča sledi? Trije prijatelji ne verjamejo v duhove, zdaj pa so vendarle v dvomih. Je deček povezan s stoletno lokalno legendo, ki še danes buri duhove? Srebrni deček, neodvisno nadaljevanje romana Stekleni otroci, je bralni užitek za vse, ki obožujejo ščepec srhljivosti in kanček grozljivosti. Izpod peresa Kristine Ohlsson, ene najuspešnejših švedskih pisateljic kriminalnih romanov tako za odrasle kot za otroke. Tudi ta knjiga je prejemnica več literarnih priznanj.

Mladinski oddelek Slikanice **Gorenc, Boštjan: Botrovo darilo**

Mladinska knjiga, 2021

Ob praznovanju desete obletnice delovanja Botrstva je bila želja, da bi glas o Botrstvu in o tem, kako pomembno je, da smo solidarni in prijazni drug do drugega, razširili tudi med otroke. Boštjan Gorenc – Pižama je napisal zelo rahločutno in zabavno zgodbo o dveh prijateljicah, v kateri spoznamo, da se lahko vsaka družina kdaj znajde v materialni stiski in kako je pomembno, da si v težavah pomagamo.

Deklica Alenka je tako dobila botra na daljavo. Kaj to pomeni, lahko preberete v tej slikanici, ki jo je sodobno upodobila ilustratorica Ana Razpotnik Donati. Z nakupom slikanice podprete program Botrstvo v Sloveniji. Slikanico lahko kupite na prodajnih mestih založbe Mladinska knjiga ter v spletni knjigarni Emka. Veseli nas, da bo slikanica našla pot do mnogih otrok in njihovih staršev.

Mladinski oddelek Splošno o vedah in znanjih

Heinsalu, Els: Aha!

KUD Sodobnost International, 2021

»Zakaj? Kako? Ali? ... Ampak zakaj?« Otroci ves čas zastavljajo vprašanja, sebi in drugim. Če bodo ta vprašanja še vedno radi zastavljali, ko bodo odrasli, bodo morda postali znanstveniki. In kaj stori znanstvenik, ko najde odgovor na svoje vprašanje? Takrat, seveda, vzkligne: »Aha!« Toda kako so veliki znanstveniki prišli do svojih idej in zgodovinskih odkritij? Ne boste verjeli, včasih čisto po naključju! Aha! Raziskovati in odkrivati je zanimivo ... in zabavno! Knjiga otroku na razumljiv in zabaven način prikaže, kako so veliki znanstveniki, kot so Arhimed, Galileo Galilei in Newton prišli do svojih odkritij. Pri raziskovanju ni pomembna le znanstvena natančnost, temveč tudi igra!

Včasih si zaželim, da bi odpotovala v katero od zgodb. Obiskala bi Tolkienov Srednji svet, Riordenov Kamp polkrvnih in planet Pern avtorice Anne McCaffrey, kjer domujejo jezdec zmajev. Privlači me Zrcalkina razkosana Zemlja, svet Harryja Potterja in še bi lahko naštevala. Ko me prime želja po potovanju, zato vzamem knjigo v roke in že sem tam. Te zgodbe me pomirjajo in mi govorijo, da ni nič narobe, če iz preizkušenj pridem drugačna, močnejša. Učijo me, da se življenje spreminja, da se ljudje spreminjamo in da je to čisto v redu. To je del življenja. Kar se tiče prihodnosti, je potreben optimizem. In zgodbe me spomnijo na to, da bo na koncu koncev vse v redu ali, kot je rekel Oscar Wilde:

»Na koncu bo vse v redu. Če ni v redu, ni konec.«
Samo zdržati moramo.

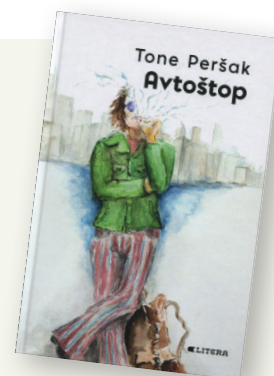

Odrasli oddelek
Družbeni romani
Tschida, Sam: Siri, kdo sem?
Sanje, 2021

Že mogoče, da je Mia videti kot milenijka, vendar je bila rojena – včeraj. Ko se zbudi iz kome, si zaradi izgube spomina v zavest ne more priklicati niti lastnega imena, dokler ji ga ne razkrije Siri na iPhonu. Zaradi svoje kul frizure (ob strani zabrite, z razkošnimi francoskimi kodri), obleke (Prada) in dizajnerske šminke (Chanel) sluti, da je premožna, vendar se o tem po odpustu iz bolnišnice lahko prepriča edinole, če sledi svojim preteklim objavam na Instagramu. Bolj ko košček za koščkom v sestavljanke zлага svoje nekdanje življenje, vse manj je prepričana, da se želi vrniti vanj ... Pred vami je odličen mladinski roman o prednostih in slabostih kulture spletnih vplivnic in vplivnežev, humoren, razgiban, iščoč, trendovski, s pravo kombinacijo lahkotnosti, satire in detektivske žilice – roman, v katerem tudi sence prehajajo v sončnost.

Odrasli oddelek Stripi – risane zgodbe
**L'Homme étoilé:
Na življenje!**
Malinc, 2021

Knjiga je risoroman. Dodajmo življenje dnevom, ne dneve življenju! Xavier je zdravstveni tehnik v hospicu. Na Instagramu ima vzdevek L'Homme étoilé, Zvezdni človek. 170.000 sledilcem skozi risbe pripoveduje o vsakdanjem delu in življenju. Visok je skoraj dva metra in poln tetovaž. Obožuje skupino Queen in s svojo toplino dodaja življenje dnevom oskrbovancem, saj ne more dodati dni življenju. Z risoromanom Na življenje! je iz virtualnega sveta zaživel tudi na papirju.

Odrasli oddelek Slovenski biografski romani
Peršak, Tone: Avtoštop – potovanje na začetek poti
Litera, 2021

Roman Avtoštop Toneta Peršaka je vpogled v družbeno in individualno dogajanje protagonista okoli leta 1968. Upor proti sistemu in načinu mišljenja ter življenja takratnih svetovnih voditeljev je poleg odraščanja glavnega junaka ena od glavnih idej, ki jih vpeljuje roman. Želja po svobodi, odkrivanje sreče in različnih vej umetnosti ter počasno vsrkavanje vsega, kar ti pride na poti, kažejo na to, kako je bilo takrat biti individuum. A hkrati so bili mladi del svetovnega gibanja hipijev, ki so zatresli takratne ideologije in niso želeli slediti hladni vojni, ustaljenemu redu in pravilom.

mestna
knjižnica
ljubljana

Obratovalni čas

ponedeljek 12:30–19:00, torek **zaprto**, sredo
10:00–15:00, četrtek 12:30–19:00, petek
12:30–19:00, sobota in nedelja **zaprto**

Takrat, ko sam Bog štrafa otroško igro (Ringelšpil – vrtiljak)

Jože Centa

V času mojega zgodnjega otroštva se mi je godilo celo boljše kot gruntarskim otrokom. Tako je bilo pri hranjenju, oblačenju in še nekatere drugih ugodnostih. Po zaslugi daljne sorodnice »kočevske tete Mimi« sem imel celo nekaj igrač, ki jih je prerasla ali se jih je naveličala njena hčerka Sonja. Imeti veliko črno plišasto opico, pajaca – klovna, ki zacvili in ga ne moreš prisiliti, da bi ležal, saj se v hipu, ko ga spustiš iz te poze, sam dvigne v stav »mirno« in ti začne mežikati. Dobil sem celo kovinski tank (kopija nemškega »tigr«). In ko si ga navil, je začel brenčati; iz cevi topa so švigale iskre in zanj ni bilo ovire, da je ne bi počasi preplezal. Škoda, da mi ga je stara mama kmalu skrila, mami pa je rekla, da to »ni igrača za otroka«, kot da bi vedela, da bo prav tak pravi tank zanj usoden.

V prvi razred so me poslali v lepi plavi mornarski obleki z »zlatimi« gumbi; zato sem bil deležen špikanja sošolcev, češ da sem važič. Po tem sem jo oblekel samo še za k maši. Kmalu sem jo prerasel; in glej ga zlomka – mama je ugotovila, da bi bil tisti plašč, ki ga je ob kapitulaciji odvrigel vojak, primeren za predelavo. Peljala me je k Lenovčevemu stricu Antonu, ki mi je »vzel mero« in kmalu sem šel v »probo« za novo obleko. Ta je bila še bolj nekaj posebnega, kot tista mornarska. Na moj, kar obilen telešček sem navlekel čisto pravo lovsko obleko; tako z olivno zelenim ovratnikom in prav takimi »portami« na hlačah. Na štirih žepkih suknjiča so bili manjši gumbi; zapenjal se je z velikimi »jagerskimi knofi«, izdelanimi iz jelenovega

rogovja. Spet sem se bal, s čim me bodo pa zdaj špikali sošolci. In so me: Zajči Jožek ni več zajček, ampak jager na zajklje ... Še dobro, da sem jo lahko oblekel samo dvakrat ali trikrat. Ob bombardiranju so vsa moja in mamina oblačila, igrače, celo očetova gasilska obleka, na katero je imela mama lepe spomine, zgorela. Ostala sva v tistem, kar sva ob požaru imela na sebi.

Na tem mestu bom priznal, da sem se kmalu potem začel zavedati, da sem bil scrkljanček. Ampak res – samo – bil ... Zakaj? Zato, ker sem bil po krivični usodi treh pred menoj umrlih otrok, dveh sestríc in brata postal po sili – edinec, v katerega sta mama in stara mama še posebej po smrti očeta polagali vse upe.

Nadaljujem tam, kjer sva z mamo prišla na Malo Slevico; res samo v tistem, kar sva bila oblečena. Jaz v ponošenih kratkih hlačah z naramnicami, mama v še vedno črni delavniški obleki, saj se je ob smrti moža zaobljubila, da deset let ostane v črnini.

Tako se je obema vse postavilo na glavo. Sicer je bila mama nekoli-ko na boljšem. Za k maši je oblačila obleko sestre Francke. Jaz pa nisem imel nikogar, ki bi mi lahko posodil »za ta k mašni gvant«. Kmalu me je rešil nek ponošen suknjič strica Ivana. Narobe obrnjeno blago je po »raztrenanju« izgledalo še kar lepo. Spet sem šel v mero; tokrat k Tešarjevi teti Marijani. Po tednu dni sem lahko oblekel praznične hlače kar dobrega izgleda in se veselil, da bom po nekaj mesecih spet šel v Lašče k maši. Še bolj kot maše sem se veselil, da bom v Laščah videl

neko čudo, ki da ga imajo cigani – ringelšpil. Komaj sem čakal nedelje. S še drugimi mulci smo skoraj vso pot tekli, da bi še pred mašo videli ta »ringelšpil«, ki se mu menda pravilno slovensko reče vrtiljak. Med potjo smo se po nekajkrat ustavili in modrovali, kaj neki naj bi bilo to. Cestarjev Anton je vedel, da se na njem lahko vrtiš, če imaš denar.

Seveda so bile Lašče že drugo leto obdane z bodečo žico. In še preden smo prišli do bloka, smo že slišali hreščečo glasbo, ki so jo občasno prekinjali. Stražarji so nas otroke prednostno spuščali naprej. Za odrasle je bila obvezna propustnica – »lašopasare«. Kar naenkrat smo bili tam, od koder je hreščala muzika. Zada na vrtu za gostilno Štupica se je trlo mularije, nekaj odraslih in tudi kakšen vojak. Spet je zahreščalo; po zraku so v večnem krogu frčali sedeži, iz katerih je odmevalo kričanje, smejanje in vriskanje. Škoda, da samo tri minute. Ringelšpil se je obotavlja ustavil in »potniki« so izstopili. Ob vrtiljaku je sedela stara ciganka, ki je imela v ustih visečo fajfo; izpihovala je dim in kričala: »Još jedna runda, še ena runda, pripravite denar, samo tri lire, samo tri lire ...«. Kmalu je bilo vseh dvanajst stolčkov zasedenih; iz zvočnika je zahreščalo, iz ringelšpila spet kričalo ... Spet samo tri minute. Ja, lahko njim, ki imajo lire ... smo se spogledovali. Pa je od nekod završalo: Če greš trikrat vrteti, se lahko še enkrat pelješ ... Hopsa, to pa ja! Že sem stal v vrsti. Ciganka je snela iz ust visečo fajfo, puhnila vame oblak dima, štempljala majhen papirček, mi rekla, naj stopim v vrsto in obe-

sila pipo nazaj na tistih nekaj rjavih škrbin. Šesterica nas je čakala, na srečo samo za dve vrtenji. Čas ni bil naš zaveznik. Zaskrbljeno smo pogledovali na uro; seveda tisto na cerkvenem zvoniku, ki so jo moral s pogledom najti med luknjami vej visokih jablan ... »Čez deset minut bo deset,« mi je pomagal tisti, ki je stal za menoj. Ja, mašo bom zamudil. Ampak... Ringelšpil se je že drugič ustavljal. Star brkač temne polti je pristopil in nam dal kratko lekcijo o tem, kako in kaj bomo počeli. Obotavljajoče smo rinili po razcefranih vrvnih lestvicah proti vrhu. »Brže, brže«, je pod nami renčal tisti brkač. Hitro smo bili vsi na cilju – na platuju vrtiljaka – in kmalu držali vsak za svojo ročico. Ugotovili smo, da so stolčki polno zasedeni. Ciganka je že navila razglašen gramofon, zvočnik je zakašljaj, brkač je udaril po zvoncu in zakričal: »Ajde, idemo!« Uprli smo se v ročice in večni krog se je začel s komando: leva, desna, jedan, dva, jedan dva ..., ki jo je dajal brkač. Sploh ni bilo tako težko, kot smo mislili. Komaj smo začeli, pa se je že oglasil zvonček in utihnil zvočnik. »Druga runda« smo zaslišali. In kmalu spet zvonček, zvočnik. Tudi nam se je začelo vrteti. V tretje sem že komaj razbral, kaj piše na uri na

turnu. Tisti za menoj je zadihano ravnal: »Ja, deset čez deseto je ...« Pregreti in zasopli smo že rinili po lestvi dol, vse niže do tal ...

Kar precej časa je minilo, da se je »posadka« zamenjala. Nas pa je čakala nagradna vožnja, vožnja z ringelšpilom ... Imel sem le toliko časa, da sem si v travi obrisal roke, saj je bilo povsod vse zašmirano. Seveda sem se najbolj bal, da ne bi umažal mojih lepih rjavih novih hlač. Končno je prišel čas, ko bodo vrteli drugi, mi pa se bomo peljali. Urno smo se pripenjali s kovinsko verižico čez pas, brkač pa je vse strokovno prekontroliral, če smo vsi dobro »prikavljani«, da ne bi prišlo do nesreče in bi kateri odrčal v »gore in nebo« je bil nazoren in s prstom kazal proti oblakom ... Na moji verižici je bila kljukica za pripenjane nekoliko raztegnjena, zato jo je še posebej otipal. »Dobro«, je rekel in nas podučil: »Z obema rokama se dobro držite za verige vaših sedežev, i ništa se ne bojte!«

»Idemo!« Zvonček, gramofon, našiganje iz zvočnika. In že smo se vrteli, leteli, kot da bi peruti imeli. Tisti, ki se je vozil za menoj, je bil malo starejši in večji; klicali so ga Malolaščan. Ta se mi je nekoliko približal, zgrabil za moj sedež tako,

da sva se za trenutek zaustavila; potem me je zalučal in spustil ... Zletel sem do nebes in že v prvem kroženju padel do pekla. Ta poriv je zadoščal vse do zadnjega kroga ... Hvala bogu, da se je zaslišal zvonček! Ringelšpil se je začel zaustavljati; sopotniki so se odpenjali. Sam sem si nekoliko vrtoglav obrisal potne srage s čela in očitno nisem vedel, kje sem. Tisti Malolaščan je stal pred menoj, se muzal in se mi zarezal: »Reva, ga imaš v hlačah...« Prijel sem za verižico, se odkavljaj in istočasno odskočil s sedeža. Zaslišalo se je nekaj kot »resk!« Otrpnil sem; nisem opazil, da se mi hahljajo. Kavelj verižice je zlovešče zabingljal ob nogi in se tako rešil objema desnega hlačnega žepa. Trikotnik raztrganine blaga, ki je visela ob pasu in vse do mednožja, me je opomnila, da nimam spodnjih hlač in da se vidi vse tisto one, ki ima prostor pod hlačami. Z dlanema obeh rok sem pokrtil tisto luknjo, odskočil s podija vrtiljaka in stekel za kozolec, ker sem imel želodec že zelo blizu ust. Iz njih je bingljal dolg trak slin. Tako sem si ob napenjanju tiščal z eno dlanjo zgornjo, z drugo pa spodnjo luknjo. To bedo je opazil eden od italijanskih vojakov alpinov, ki so bili pokriti s planinskim klobučkom z zataknjenim orlovim peresom. Pristopil je in mi v čisti primorski slovenščini čivknil »Orkodio, ke fortuna... Oštija, ma če bi te zgrabilo samo malo globje, adijo moškarija...« Prijel me je za čelo in mi obrisal usta. V roke mi je stisnil šop papirnatih robčkov in mi zaskrbljeno velel: »Mulo, ma bejž hitru damu in jim pokaž, kaj te je zapelu. Ma, hodi, hodi!« In me je porinil. Ubogal sem ga. V zvoniku je udarilo za pol enajsto. Adijo maša ... Za hišami po vrtovih sem prišel do izhoda žičnega bloka. Stražar me je samo zabodeno gledal in čustveno pripomnil: »O, mama mia!« Potem sem začel teči, da bi me videlo čim manj ljudi, ki bi gledali v tisto mojo luknjo. Na Hrastinjakah sem se us-

tavil pri Pijatovi teti Mici, ki se je kot pogorelka vselila v Lavričevo prazno podrtijo. Vedel sem, da mi lahko vsaj delno pomaga. Ona je bila prepričana, da knofljica boljše zapira luknje kot še tako debel cviren. Zato je bila vedno vsa zaknofljana. Prosil sem jo, naj mi da vsaj eno. Segla je v nedrje in jo nekje odpela. Z njo v roki je počepnila in mi vsaj za silo zamašila luknjo, da bi bilo kukanje neuspešno. Tak sem stopil v hišo Pri Lenčkovih, kjer je invalidni stric France vsako nedeljo iz bukvic na ves glas bral mašo. Z njim je molila dvainosemdesetletna stara mati s paternažem v postelji. Bila sta že čez povzdigovanje. Ob mojem vstopu sta v hipu pomolčala in me kot eden začudeno vprašala: »Ja, kaj nisi pri maši?« Zamomljal sem nekaj najbolj neumnega, kar sem si lahko med potjo izmislil: »Lejta, poglejta« sem kazal na tisto luknjo: »Šel sem pokukat tisti ringelšpil ... Za žep me je zagrabil nek cigan, ker je mislil, da imam denar; jaz sem odskočil, pa se je raztrgalo ... Tak nisem mogel v cerkev, sem jecljal. Mislim, da sta mi verjela. Ampak usmiljenja nista pokazala: »Prav ti je! Bog te je štrafal, kaj pa hodiš vohljat k tistim ciganom,« je privošljivo menil stric in se spet posvetil branju bukvic. Obupan sem odšel v kuhinjo k teti Francki in ji vse odkrito povedal. Malo je pomolčala, potem pa: »Še dobro, da ni doma mame Ančke; je že po prvi maši šla v Dvorsko vas brskat po požganini. Hitro se preobleci v ta stare. Drugo bom pa že jaz zrihtala.«

Res je vse zrihtala. Poiskala je še en rokav od tistega Ivanovega rekelca in ga s hlačami vred odnesla k teti Marjani. Kmalu se je vrnila in mi pritajeno rekla: »Nič se bat; jutri bodo hlače zašite. Ne bom ničesar povedala mami ...« In res je bilo tako.

Ni trajalo prav dolgo, ko se je mama vrnila: »Kaj si že doma? Kako je bilo pri maši? Zakaj si se pa že preoblekel, saj je nedelja ...« Molčal sem kot grob. Iz rok je odložila ožgan lončeni pisker. »Ga bom šla s peskom zribat, ker še fejest zaudarja. Kaj ne bo, saj je bil že tri mesece v njem ričet, ki se je kuhal v peči ob bombardiranju«. »Odlično sem jo odnesel«, sem si oddahnil. Seveda, drugo nedeljo sem bil spet v tahmašnih hlačah. Mama si me je pobilje ogledala in se obrnila proti teti: »Ampak ta Tešarica pa nič kaj dobro ne šiva. Glej hlače še aržeta nimajo ...« Konec dober – vse dobro. Teta Marjana pa naj ne zameri ...

O denarju

Janez Škulj

Denar je menjalno in plačilno sredstvo, merilo vrednosti, ohranjevalec vrednosti in sredstvo za pridobivanje bogastva.

Družba temelji na delitvi dela in denar omogoča, da se rezultati dela posameznika lahko zamenjujejo za rezultate dela drugih posameznikov. Kot merilo vrednosti je lahko uporaben za relativno krajša obdobja. V daljših obdobjih se spreminja celo narava; vrednost je samo v človeških glavah.

Denar ima svojo notranjo in zunanjo vrednost. Zunanja vrednost je njegova kupna moč. Notranja vrednost je vrednost materiala, iz katerega je denar. Notranja vrednost zlatnika ali srebrnika je blizu njegovi realni vrednosti, ker sta rezultat dela, ki je eden od tvorcev vrednosti. Notranja vrednost bankovca ali knjižnega denarja je skoro enaka nič (vrednost koščka papirja in barve). Notranja vrednost kovancev je včasih celo višja od njihove nominalne vrednosti. V našem času se največji del denarnih transakcij dogaja s knjižnim denarjem. Plačujemo tudi z bankovci in kovanci; široka je uporaba kreditnih ali plačilnih kartic. Bankovce in kovance izdaja Centralna banka države, ki je državni organ. Bančno knjižni denar ustvarjajo poslovne banke. Vsaka država ima centralno banko, ki je središče bančnega sistema in ustvarja tudi primarni knjižni denar, ki kroži samo med poslovnimi bankami.

Vsaka poslovna banka ima pri centralni banki račun, na katerem ima svoj primarni knjižni denar, ki je dolg centralne banke do poslovne banke. Denar na računu poslovne banke pri centralni banki je monetizirana (prenosna) terjatev poslovne banke do centralne banke.

Podobni so odnosi med komitentom in poslovno banko. Na podlagi primarnega knjiženega denarja poslovne banke pri centralni banki odobri poslovna banka komitentu kredit tako, da zapiše na komitentovem računu pri njej svoj dolg do komitenta. To stori v skladu s predpisi države in centralne banke. Bančni knjižni denar je torej monetizirana (prenosna) terjatev komitenta do poslovne banke. Ko komitent iz svojega računa vrne poslovni banki kredit, denar izgine s sveta.

Dokler je gotovina v trezorjih centralne banke, ni denar. V obtok pride tako, da nakaže poslovna banka centralni banki primarni knjižni denar iz svojega računa pri centralni banki, ta pa ji izroči protivrednost v bankovcih in kovancih.

Komitenti nakažemo iz svojega računa pri poslovni banki svoj bančni knjižni denar, banka pa nam protivrednost izplača v gotovini. Zakon določa, da so zakonito plačilno sredstvo le bankovci in do določenega zneska kovanci. Bankovce in do določenega zneska kovance upnik mora sprejeti v plačilo, sicer pride v zamudo upnika. Upnik druga plačilna sredstva (ček ali plačilo s kartico) lahko odkloni. Življenje pa gre svojo pot in plačujemo tako, ko je nam najbolj prav.

Denar je nastal takrat, ko je prišlo do uporabe kovin (baker, bron) in so se uveljavile trgovske, predvsem pomorske poti. Na začetni stopnji razvoja so imeli samo menjavo blaga za blago. Pokazalo se je, da so določene vrste blaga za menjavo primernejše kot druge. Rimski kmetje za časa kraljestva so dali sol za ovco ali kozo. Latinci so drobnici rekli pecus in od tod latinsko ime za denarni drobiž pecunia. Naši slovanski predniki so dali za bakren nož dogovorjeno količino platna in od tod beseda plačati.

Kovine so bile zelo iskane in pomorsko trgovska ljudstva so od trgovine z njimi dobro zaslužila. Za proizvodnjo brona je bil potreben baker, ki so ga največkrat samorodno (kot kovino) pridobivali na Sinaju in na Cipru in cin (kositer), ki so ga pridobivali na skrajnem zahodu Evrope. Za proizvodnjo brona je bila potrebna pomorska pot. Denar kot plačilno sredstvo so izumili Fenici, ki so bili semitsko pomorsko trgovsko ljudstvo, ki je živelo na območju današnjega Libanona, verjetno še v bakreni dobi. Za denar so bili namenjeni kosi bakra, ki so sčasoma pridobivali ustaljene oblike.

Verjetno je bila prva kovina, ki jo je poznal človek, zlato, ki se je lesketalo v rečnem pesku. Ker je bilo redko in se ni spreminjalo, so ga ljudje nabirali in ga s pomočjo ognja stalili v ploščice, ki so bile preluknjane, da so bile nakit. Zlate ploščice so se sčasoma uveljavile kot plačilno sredstvo. Ponekod so se kot plačilno sredstvo uveljavile srebrne ploščice. Rimljani so kovali samo srebrnike do takrat, ko so osvojili rudnike zlata v Dakiji (današnja Romunija); od takrat naprej so kovali zlatnike.

Kelti v Galiji in v Noriku so začeli kovati zlatnike v tretjem stoletju pred našim štetjem. V srednjem veku, ko je vladala upravna razdrobljenost, so kovali denar (zlatnike ali srebrnike) mestne državnice (Benetke, Genova) in razni vojvode; v naših krajih je bila kovnica v Brežah na Koroškem (grofje Breže-Seliški) in gospodje Andeški v Kamniku.

Kitajci so izumili papir okoli leta 400 p. n. š.; denar so začeli uporabljati v prvem stoletju pred našim štetjem, verjetno za zlato. Nezamenljivi denar so začeli uporabljati za časa dinastije Juan (1278-1368).

V Evropi je prva izdala papirni denar predhodnica švedske narodne banke leta 1656. Ideja je bila, da bi ostalo zlato v trezorju banke, med ljudmi pa bi kot namestnik zlata krožil bankovec iz

papirja, ki bi ga lastnik kadarkoli zamenjal za zlato.

Ta sistem zamenljivosti za zlato se je z različnimi modifikacijami ohranil do 2. svetovne vojne. V številnih državah so ob bakrenem drobižu krožili srebrni kovanci in zamenljivi papirni denar. Sam se spomnim srebrnega italijanskega srebrnika za 50 lir, ki je krožil pri nas.

Banke so ugotovile, da sistem deluje, četudi izdajo več papirnatih bankovcev, kot so imele zlata v trezorjih. Zlasti v času vojn so se vladarji zadolževali (tudi Habsburžani) in ker niso mogli plačevati dolgov, so bankrotirali in z njimi tudi banke. V času renesanse, ko so imeli gospodarski razcvet v Italiji in na Nizozemskem, so mnogi plačevali z menicami. Do prve svetovne vojne je mednarodna trgovina temeljila na zlatu in srebru. Če je država imela trgovinski deficit, ga je poravnala z zlatom. Med obema vojnoma so v mednarodnem plačilnem prometu veljale devize čeki in menice, nominirani v tuji valuti in naslovljeni na trasate v tujini.

Kraljevina Jugoslavija je imela zamenljivost svoje valute (dinarja). Narodna banka Jugoslavije je vsakemu, ki je ponudil 250.000 dinarjev, izročila zlato opeko. Po drugi svetovni vojni so vodilne trgovske sile z Bretonvodskega sporazumom na novo uredile zamenljivost za zlato in določanje deviznih tečajev (1946).

Ameriška centralna banka je bila obvezana vsaki centralni banki, ki je ponudila sto milijonov dolarjev, izročiti ustrezno količino zlata po ceni 35 dolarjev za unčo. Ampak inflacija je storila svoje in na začetku sedemdesetih let je cena zlata na prostem trgu presegla 35 dolarjev za unčo. Združene države so svojo obveznost zamenjave dolarjev za zlato odpravile. Kmalu zatem so bili odpravljeni fiksni devizni tečaji. Od takrat vse valute sveta bolj ali manj prosto plavajo; tečaje določa samo trg.

Več kot dve tisočletji človeške zgodovine je kot denar veljalo zlato in srebro, ki je tudi rezultat dela in ima zato vrednost samo na sebi in je s tem omogočalo medsebojno menjavo blaga in storitev. Samo nekaj desetletij živimo v svetu, ko je denar reč, ki je iz materiala, ki je skoraj brez vrednosti (potiskan papir, številke v bančni knjigi) in ni zamenljiva za zlato.

V teh desetletjih smo imeli zaradi produktivnosti stopnje gospodarske rasti višje kot kadarkoli prej in vsaj v bogatem delu sveta hitro rast življenjskega standarda. Ostali smo omejeni zaradi naravnih virov in zaradi stalnega spreminjanja narave.

Velikolaški prostor in gospodstvo Ortnek

Teja Hočevar, univ. dipl. zgodovinarica

1 Uvod

Naši kraji oziroma velikolaški prostor je bil v preteklosti povezan z gospodstvom Ortnek. Ortenburžani, prvi lastniki, so upravljali grad kot fevdniki oglejskih patriarhov. Za njimi ortenburško posest po pogodbi dedujejo celjski grofje; nato je bilo gospodstvo pod Habsburžani, Lambergi, Mosconi, Lichtenbergi in Koslerji. Najstarejši urbarji, ki jih hrani Arhiv republike Slovenije, so iz časa Mosconov. Namen mojega prispevka je tudi, da se ohrani spomin na Lichtenberge, ki so bili gospodarji tudi v velikolaškem prostoru in imajo svojo grobnico v propadajoči cerkvi Sv. Jurija zraven ruševin gradu Ortnek. O grobnici družine Lichtenberg je pisal v svoji oporoki grof Ludvik Dizma Lichtenberg, ki je umrl leta 1808. V testamentu je zapisal, naj njegovo truplo pokopljejo v tej grobnici. Prispevek je iz dveh delov. V prvem delu govori o lastnikih gospodstva Ortnek, ki so upravljali grad in gospodstvo, in bili s tem nepogrešljiv del zgodovine velikolaškega prostora. Drugi del je delček iz gospodarske zgodovine, natančneje

gospodarsko stanje Slevice iz časa Marije Terezije. Pod imenom Slevica sta obravnavani obe vasi, saj v terezijanskem katastru vasi nista ločeni na Malo in Veliko Slevico. V letu 2016 so bili objavljeni mejni kamni Velike Slevice, ki so razmejevali ortneško in turjaško posest. Ostanke materialne dediščine so v velikolaškem prostoru ohranjeni še na Karlovici, kjer je mejni kamen pri Kouparjevi domačiji. Tu so ohranjene tudi ruševine Koslerjeve pristave.

2 Upravna zgodovina

2.1 Pod Ortenburžani in Celjani

Prvi lastniki gospodstva Ortenburžani, ki so bili koroška rodbina, so imeli posesti na Kranjskem. V drugi polovici 12. stoletja je bila Kranjska razdeljena na cerkvene posesti in na posesti visokoplemiških rodov. Poleg Andeških so izstopali vojvodski Spanheimi, štajerski mejni grofje Traungavci, grofje Ortenburški, Vovbrški, Žovneški in Turjačani. Od visokoplemiških rodov so 13. stoletje preživeli le trije: Ortenburški, Turjaški in Žovneški.

Ortenburška ozemlja na Dolenjskem so bila ločena na gospodstva Čušperk, Ribnico, Ortnek, Kočevje, Poljane in Kostel. Sedež gospodstva Ortnek je bil grad na Velikem Žrnovcu. Tudi celjski grofje so bili del zgodovine gospodstva. Z dediščino po Ortenburžanih so veliko pridobili. Od leta 1436 so uporabljali kombinacijo treh grbov: celjskega, ortenburškega in zagorskega.

2.2 Od Habsburžanov, Lambergov, Mosconov, Lichtenbergov do Koslerjev

Po smrti zadnjega Celjana kneza Ulrika leta 1456 je grad pripadel Habsburžanom, ki so gospodstvo zastavili Lambergom. Lambergi so imeli gospodstvo v najemu do leta 1589, ko je bilo prodano bratoma Krištofu in Francu Mosconu. Gospodstvo je bilo skoraj 200 let pod Lichtenbergi. Prvi lastnik iz rodbine Lichtenbergov je postal Janez Jurij baron Lichtenberg. Maksimiljan Lichtenberg je postal lastnik leta 1720 in je bil oče grofa Ludvika Dizme, ki je omenjen v uvodu. Grof, ki je umrl leta 1808 je v svoji oporoki, ki jo je napisal lastnoročno in na kateri je njegov podpis in letnica 1805, izrazil željo, da njegovo truplo pokopljejo v družinsko grobnico v cerkvi Sv. Jurija zraven gradu Ortnek. Za univerzalnega dediča je imenoval Benamina Lichtenberga, ki je bil poslednji lastnik iz rodbine Lichtenberg. Potem, ko so Koslerji kupili gospodstvo (1820), je postal najemnik Mathäus Loger, notar in sodnik v Ribnici. Sprva je vzel gospodstvo v najem za šest, kasneje še za tri leta. Loger, ki je živel kot uradnik v Ribnici, je imel svojega upravnika. Koslerji so na Žrnovcu živeli do leta 1848. Takrat naj bi grad napadli kmetje in

razbili stekla na oknih. To naj bi bil povod, da so se Koslerji preselili v dvorec Pekel v ortneški dolini.

3 Gospodarstvo

3.1 Terezijanski kataster in Slevica (Sileúz)

Terezijanski katastrski operat je bil izdelan v letih 1748 in 1756. Terezijanski kataster spada v skupino davčnih evidenc, kamor sodijo tudi urbarji, in je boljši vir za neagrane dejavnosti podložnikov od urbarjev. V primerjavi z današnjim ima terezijanski le nekaj potez sodobnega katastrskega aparata. Izvedbo davčne izboljšave in katastra je napovedala cesarica Marija Terezija s patentom 12. 8. 1747. Terezijanski katastrski operat je bil izdelan v letih 1748 in 1756. Kmetje so morali oddati

svoje posesti ločeno od zemljiških gospodov.

V času terezijanskega katastra so na Ortneku gospodarili Lichtenbergi. Naslednji podatki vključujejo uživalce zemlje in njihove neagrane poklice v vaseh Velika, Mala Slevica (obe vasi tvorita Slevico, saj v katastru nista ločeni).

4 Zaključek

V tabeli je prikaz gospodarskega stanja oziroma imen podložnikov in njihovih neagrarnih obrti za vas Slevica, ki so bili vpisani v terezijanskem katastru. Poleg razvalin gradu Ortnek na Žrnovcu so ruševine cerkve sv. Jurija, v kateri je po navedbi v testamentu grofa Ludvika Dizme Lichtenberga grobnica rodbine Lichtenberg. Ti predzadnji lastniki so gospodarili do leta 1820.

Hans Georg Geigerfeld: Sv. Jurij. V ozadju grad na Velikem Žrnovcu in cerkev sv. Jurija. Kopija plakata iz Narodne galerije.

Tabela: podložniki Slevice po terezijanskem katastru

Nosilci pravnih pravic do zemlje ali Neagrarni poklic podložnika

kmečka gospodarstva	čevljar
Anton Adamič	čevljar
Štefan Rigler	
Jurij Prijatelj	
Luka Gruden	
Jakob Pukl	
Anton Kotlušček	
Matija Pukl	
Adam Gruden	
Matevž Pukl	
Matija Čampa	čevljar
Jurij Adamič	zidar
Matija Virant	
Štefan Pukl	kramar s smolo
Matija Andoljšek	

¹ ARS – Arhiv republike Slovenije. AS 308, Zbirka testamentov.

² Večina podatkov, ki so objavljeni v tem prispevku, ni vključenih v besedilo knjige *Teje Hočevar z naslovom Gospodstvo Ortnek*, ki je izšla v samozaložbi leta 2015 z recenzijo dr. Igorja Sapača in je nastala na osnovi diplomskega dela pod mentorjem dr. Janezom Mlinarjem.

³ Fotografije obeh mejnih kamnov so objavljene v članku *Teje Hočevar, Luknja, Pekel, Vice, Nebesa, Kouparjeva domačija. Poslušaj narod, kako govori. Velike Lašče: Parnas, zavod za kulturo in turizem*, 2016, str. 29.

⁴ O Karlovcu je bilo že veliko napisanega v knjigi: *Hočevar, Gospodstvo Ortnek*, str. 103–109, in v članku: *Hočevar, Luknja, Pekel, Nebesa*, str. 29–32.

⁵ Ostanke materialne dediščine lahko zasledimo še v Slemenih, kjer je ohranjen mejni kamen z napisom »Reifnizz 1706«. Na Hudem Koncu so ohranjene ruševine nekdanjega Starega gradu in ruševine cerkve Sv. Jurija. V Ortneku so ostanki dvorca Pekel. Tudi na Pugledu so ostanki nekdanje ortneške pristave. Kraji z ostanki materialne dediščine so v več občinah.

⁶ Štih, Peter, Simoniti, Vasko, *Slovenska zgodovina do razsvetljenstva*. Ljubljana: Korotan v Celovcu, Mohorjeva družba, 1996, str. 73–97.

⁷ Južnič, Stanislav, Dvig iz pragozda in zaton vanj. Razvoj Kočevske in sosednjih dolin (Osilniška, Dragarska in Poljanska) 1498–2009. Fara pri Kastelu: Samozaložba, 2009, str. 7.

⁸ Grofje Celjski. Katalog razstave (ur. Rolanda Fugger Germačnik). Celje: Pokrajinski muzej Celje, 1999, str. 116.

⁹ ARS, AS 308, Zbirka testamentov. Schöppel, Hans, *Kronološki pregled družin Seeman, Kosler, Rudež, Gollmayer, Mach. Dunaj, 1940* (tipkopis, nemški jezik), str. 96.

¹⁰ *Kronika občine Velike Poljane 1840–1892. Velike Poljane: družina Andoljšek* (tipkopis).

Iz velikolaškega okraja

O prestarici, štangelnih in sifonu

Metka Starič

V spominih Vere Gorjup se pojavlja Zazidarica s Hrustovega; pravi ji tudi Zazidnikova mama. Ženska je v petdesetih letih 20. stoletja doma pekla preste in jih peš hodila prodajat po gostilnah. Slan okus je seveda spodbudil pivce, da so spili več; podoben učinek so imeli tudi slaniki ali »soltštangelni«, ki jih je ravno tako prinašala prestarica.

Zazidarica je vsakokrat pripešala s Hrustovega tudi do gostilne pri Koru v Robu. Izbrala je pot mimo nekdanje Jakšetove gostilne, na mestu katere je zrasel združni dom (danes sta v njem lokalna trgovina in šola). Izbrala je dan, ko je Kmetijska zadruga Rob poleg suhe robe, svinjskih kož za Koteks in polžev odkupovala tudi zelišča. »Preste je nosila v pleteni košari, ki si jo je oprtala na hrbet, včasih kar v nahrbtniku, noter pa cekar in lepo zložene preste. Preste so bile pribojšek za tiste čase. Mislim, da so bile po dva dinarja, drobiž je bil.« Ker so jo pred Jakšetovo hišo pričakovali še dodatni kupci, med njimi tudi Vera, se je navadila, da je preste prinašala še v dodatnem cekarju v roki. Tako je lahko še več prodala.

»Ker me je zanimalo, sem šla vprašat, kako jih dela. Peč je kurila z leskovimi in brezovimi drvami, da ni bilo dima in so preste ostale bele. Hitro je zagorelo in ni bilo veliko žerjavice. Najprej je zamesila testo. Na gašperčku, majhnem železnem štedilniku, je imela veliko kastrolo (posodo); od testa je rezala gotove koščke, jih malo pognetla in oblikovala trakce, dolge okrog 60 cm; mero je imela kar v rokah. Nato je zavila zanke in na sredini še zavrtela konce. V posodo z vodo je dajala po tri preste. Takoj, ko se je presta dvignila, jo je z lesenimi vilicami potegnila iz

Med pripravo štangelnov v pobrateni Švici

kropa, jo položila na sol v pekaču, nato na pleh in dala v peč. Ves čas je sproti izdelovala preste, da je šla po ena runda v peč. V peči je bil na eni strani ogenj, na drugo pa je položila preste. Za drugo rundo je ogenj premaknila na nasprotno stran. Testo za preste ni bilo toliko vzhajano kot za kruh; bile so luknjičaste in lepo drobljive. Bile so trajne; 14 dni so bile ves čas enake. Ta mama se je s tem preživljala. Ko je obnemogla, se je to nehalo.«

»Po gostilnah je Zazidarica s Hrustovega, pisala se je Jaklič, prodajala tudi slanike. Soltštangelni so jim rekli po nemško. Za slanike je naredila hajano (vzhajano) testo; 30 cm premera velike kroge je razrezala na šest koščkov in jih zvila. Po vrhu je potegnila s penzelčkom (čopičem), ki ga je namočila v vodo, in jih posula s soljo.« Zaradi soli so bili gostje še bolj žejni in so raje pili.

Spretnost izdelave prest so pred leti obudile robarske gospodinje, ki so pred pozabo ohranile tudi stari recept in preizkusile način priprave. Zapisale so tudi recepturo za štangelne, ki pa ima v velikolaških krajih številne različice in tudi izboljšave. Tako veliko, da bi lahko govorili že kar o nesnovni kulinarčni dediščini velikolaških krajev, kar pa seveda ne pomeni, da jih pečemo le pri nas. Ob vseh večjih slovesnostih in dogodkih, tako cerkvenih kot posvetnih, velikolaške gospodinje napečejo tudi štangelne in ve se, katera peče še posebej dobre, posebej drobne, katera naredi najboljše s sirom, katera le s soljo. Ob tem je zanimivo opazovati povsem različne načine izdelave – od različnih receptov, do priprave testa, razrezovanja, zvijanja in s tem tudi različne oblike štangelnov. Nekatere gospodinje prisegajo na drobnejše in sortne, da

so si čim bolj podobni; druge napravi-
vijo večje – da je kaj za v roke vzet in
niso tako ničasti.

Da so štangelni prepoznavno
drobno pecivo velikolaških krajev,
je pokazala tudi delavnica velikola-
ških gospodinj pred tremi leti v po-
brateni švicarski občini Luetzelflu-
eh, ko so med izbranimi jedmi poleg
pehtranove potice, pletenice, oreho-
vih štrukeljcev in mašinskih piško-
tov svoje mesto dobili tudi štangelni.

In če so preste in štangelni spod-
bujali pitje, katere pijače so torej v
preteklosti naročali po gostilnah?
»V stari Jugoslaviji so pili krahrla,
stara Šegatova iz Lašč pa je delala
sifon. Še danes se po domače reče pri
Sifonarju. Njen mož je bil priženjen
in ker je razvažal sifon po gostilnah,
so mu rekli sifonar,« je ostalo v spo-
minu Veri Gorjup. Kahrle ali kra-
herle je bila osvežujoča brezalkohol-
na pijača z mehurčki. Polnili so jo v
posebne stekleničke s preščipnje-

**Nastavki za sifon s podpisom
gostilničarja iz Ribnice**

nim trupom, stekleno kroglico in
gumijastim tesnilom. Stekleno kro-
glico si najprej potisnil v notranjost
stekleničke, da si lahko pil. Rekli so
jim tudi pokalice, saj je ob potisku
kroglice nastal značilen zvok – pok.
Steklenice so bile v uporabi še nekaj
let po drugi svetovni vojni.

Sifon ali sodavica je nekakšen
predhodnik mineralne vode. Šume-
ča pijača je bila izdelana iz vode, ki so
jo pod pritiskom mešali z ogljikovim

dioksidom. Šele v 60. letih prejšnje-
ga stoletja jo je zamenjala mineral-
na voda. Lahko je bila to samostojna
pijača, lahko pa so jo mešali s sirupi,
npr. malinovec s sodavico, ali pa z vi-
nom kot špricer oz. brizganec.

Sifon so polnili v steklenice s pipo
in stekleno cevko. Pri svojem delu so
sodavičarji uporabljali napravo z ve-
likim kolesom z ročajem in jeklenke
z ogljikovo kislino. Nekateri so se za
izdelavo sifona specializirali in ga
dostavljali tudi ostalim gostilnam.
Steklenice so naložili v lesene zabo-
je in jih na vozu z dero s konjem raz-
važali po gostilnah. Steklenice se v
notranjosti sicer niso umazale, a se
je v njih sčasoma nabral apnenec,
zato so jih morali večkrat pomivati.
To delo je pogosto doletelo sodavi-
čarjeve hčerke; marsikatera je zara-
di mrzle vode v poznejših letih dobi-
la revmo. V Velikih Laščah so sifon
izdelovali pri Šegatu (Marija Šega,
drugič poročena Hočevar), kjer so
imeli tudi gostilno, nato pri Hočevar-
jevih (Marijin sin Hočevar z ženo) oz.
Priateljelih, ki so po tej obrti dobili
tudi hišno ime pri Sifonarju.

In če je kraherle že skoraj utonil v
pozabo, je sifon oz. sodavica ostal ne-
pogrešljiv del koktajlov. Odlično jih
zna namešati Tea Leščanec iz Velikih
Lašč. Pravi, da je v Ameriki uporaba
sodavice dosti bolj razširjena kot pri
nas. Za kak koktajl z interneta ni nič
narobe, če jo zamenjamo z mineral-
no vodo. Sicer pa sodavica povzroči,
da namešana pijača prijetno zašumi
in oblikuje lepo obstojno peno.

Štangelni

ODPRTJE RAZSTAVE VELIKE LAŠČE SKOZI OBRTI IN DEJAVNOSTI

Sara Košir

V oktobru smo odprli novo razstavo v galeriji Levstikovega doma z naslovom Velike Lašče skozi obrti in dejavnosti. Cilj razstave je predstaviti del obrti in dejavnosti, ki so bile v prejšnjem stoletju v trških hišah Velikih Lašč.

Razstava prikazuje Velike Lašče v času od leta 1913 do 2. polovice 20. stoletja, in sicer skozi najrazličnejše dejavnosti, ki so se odvijale v trgu in sledove katerih lahko vsaj malo zaslutimo za zidovi današnjih trških hiš.

Trg so Velike Lašče postale 14. maja 1913. Takrat je bilo življenje v trgu nadvse živahno. Velike Lašče so bile kraj, v katerem se je nahajalo okrožno sodišče, davčna uprava, notariat, župnijski urad, žandarmarijska postaja, železniška postaja in ljudska (osnovna) šola, dve hranilnici in posojilnici. Lašče so imele okroglega zdravnika, pošto in brzojavni urad. Leta 1913 je bila v Laščah ustanovljena Živinorejska zadruga Velike Lašče.

Kot piše velikolaška kronistka Justina Jagodič, je živahen promet na novih cestah od Ribnice do Ljubljane, na Bloke in v Suho Krajinu Laščam prinesel blagostanje. Življenje v izrazito kmečkem naselju je bilo zelo razgibano. Letno se je v Laščah vršilo pet

letnih in živinskih sejmov, ki so bili obiskani tudi iz drugih dežel, in ki so najbolj cveteli med obema vojnoma. Takrat je bilo v Laščah kar 13 gostiln, 4 mesnice in več trgovin. Med obrtniki je bilo največ čevljarjev, ne-

kaj krojačev in šivilj, stolarjev, veliko dela so imeli kovači, saj so bili konji v glavnem tovarne živali. V okoliških vaseh so se prebivalci poleg s kmetijstvom preživljali tudi z izdelovanjem suhe robe – z zobotrebčarstvom, izdelovanjem obodov, škafov, žlic in drugih izdelkov.

Na razstavi je predstavljen le en delček teh obrti in dejavnosti ter pomembnejše (javne) velikolaške stavbe. Prostorsko smo izhajali iz osrednjega trga in Stritarjeve ulice, ki bi jo včasih z lahkoto poimenovali kar obrtna ulica – skoraj v vsaki hiši je namreč vsaj nekaj časa živel kakšen obrtnik (sedlar, brivec, krojač, čevljar ...). Zraven smo vključili tudi Trubarjevo cesto in Grič.

Razstava se prične s prikazom gostiln – hudičevih kapelic, ki so kraljevale v Laščah. Kar 13 jih omenjata Pucelj in za njim Javoršek. Tesno povezano z gostilničarstvom je bilo sifonarstvo, ki je bilo najprej v Šega-tovi, danes Urbančičevi hiši (kjer je cvetličarna), kasneje v Prijateljevi hiši (po domače pri Škrlevih, pri Sifonarju). Sledi predstavitev pomembnejših javnih stavb v trgu. To so stara sodnija oziroma dana-

šnja občinska stavba, Vatikan in današnji Levstikov dom ter zadruga stavba. Predstavljene so tudi takratne trgovine in zadružištvo. Posebna paša za oči so zbirke o čevljarstvu, krojaštvu in sedlarstvu. Razstavljeni so številni predmeti iz delavnic nekdanjih mojstrov.

Da je ta razstava nastala so nam pomagali številni informatorji, v glavnem Laščani: Ela Bavec, Snežna Božovič, Bojan Indihar, Ana Ivanc, Marija Kolar (l. 2006), Sonja Kokošinek, Andrej Perhaj, Tinca Perhaj (l. 2013), Niko Samsa, Alojzij Venturini, Božidar Zadnik. S tremi izmed njih smo posneli intervjuje, pri čemer nam je pomagal Tadej

Bavdek. Nastal je krasen kratek dokumentarni film, ki je prav tako del razstave in si ga lahko v galeriji tudi ogledate.

Dokumentarno gradivo ter predmete za razstavo smo pridobili iz zasebnih zbirk: Tanja Debeljak, Jože Gačnik, Tomaž in Ciril Hočevar, Robert Hren, Ana Ivanc, Sonja Kokošinek, Bojan Indihar, Barbara Pečnik, Marija Prijatelj, Gregor Pucelj, Niko Samsa, Metka Starič, Andrej Perhaj, Alojzij Venturini,

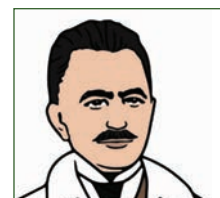
Božidar Zadnik. Čevljarsko zbirko je prispeval mojster Ciril Koren s Hrastenic pri Polhovem Gradcu. Nekaj gradiva je iz zbirke Trubarjeve domačije in KUD-a Primoža Trubarja Velike Lašče ter

iz Fototeke NUK-a. Vse novejšje fotografije pa je slikal Boštjan Podlogar. Za oblikovno podobo razstave sta poskrbeli Saša Sever, ki je izdelala odlične ilustracije obrtnikov, ter obliko-

valka Barbara Koblar.

Tematika obrti in dejavnosti v Velikih Laščah je izredno bogata, in vsega na razstavo niti nismo mogli vključiti. Gotovo ima vsak od vas še kakšno informacijo, sliko, predmet iz tega časa, in vas vse povabimo, da jih delite z nami. Hvala vsem, ki ste se udeležili odprtja razstave, in pričarali zares prijetno vzdušje. Vsi ostali pa si razstavo lahko ogledate vsako drugo soboto med obratovanjem velikolaške tržnice oziroma po vnaprejšnjem dogovoru.

Razstava je sofinancirana s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj in sicer v projektu Sprehod skozi naše trge. V njem je Občina Velike Lašče sodelovala skupaj z glavnim partnerjem Občino Sodražica, ter z ostalimi partnerji v projektu Občina Loški potok, Mladinskim klubom Sodražica in Turistično agencijo Iter. V okviru tega projekta je bila izdelana tudi aplikacija, s pomočjo katere se lahko tudi sami odpravite na sprehod po našem trgu. Naložite si jo lahko na vaš mobilni telefon s skeniranjem te QR kode.

PODELITEV ROŽANČEVE NAGRADE

mag. Ana Porenta | foto: Boštjan Podlogar

Minilo je še eno leto in znova smo se lahko srečali na Trubarjevini, da bi se udeležili slavnostne podelitve letošnje Rožančeve nagrade. Dobrodošlica DPŽ Velike Lašče tudi tokrat ni manjkala; njihova prijaznost, noše in postrežba so nepogrešljiv del, ki zgladi zadrege, razveže jezike in zbuja zaupanje, da je vse lepo in prav.

V Trubarjevi spominski sobi nas je nagovoril predsednik Društva Marjana Rožanca **dr. Edvard Kovač** in predal besedo glasbi; letošnjo prireditev je z njo pospremil mladi kitarist **Ruben Kastigar**; pod mentorstvom Viktorja Papeža je odigral tri skladbe. **Matjaž Gruden** je v imenu Občine Velike Lašče pozdravil prisotne in se zahvalil za zaupanje in vztrajanje, da se slavnostna podelitev Rožančeve nagrade, katere dobitnika razglasijo dva dni pred tem v Cankarjevem domu, dogaja na Trubarjevi domačiji. Med drugim je potožil, da TD še vedno nima muzejskega statusa, čeprav je dobila Valvasorjevo nagrado za žagarsko zbirko. V nadaljevanju je dr. Edvard Kovač, ki meni, da bi Trubarjeva domačija morala postati objekt državnega pomena, sproščeno in iskriivo vodil prireditev, na kateri smo prisluhnili tudi odlomkom iz Rožančeve posthumno izdane knjige *Brevir*. Bral jih je dramski igralec **Timotej Novakovič**. Prvi odlomek nas je poglobil v razmišljanje o pomensko izpraznjenih in izginjajočih besedah, drugi pa presenetil s primerjavo vere in umetnosti. **Ifigenija Simonovič** nas je očarala

z branjem odlomka iz svetopisemske Visoke pesmi. Dr. Kovač je povzel Jesihovo misel, po kateri je Bog uspaval Adama, mu vzel rebro in si naredil piščal. Nanjo je zai-gral in iz pesmi je prišla Eva. S podobnimi navezovanji je domiselno krmaril čez celotno prireditev.

Predsednica komisije za podelitev Rožančeve nagrade Ifigenija Simonovič je predstavila delo komisije, ki so jo poleg nje sestavljali še **Vlado Motnikar**, **Manca Košir**, **Jonatan Vinkler** in **Nada Šumi**. Prebrali so 18 novih esejističnih del in za Rožančevo nagrado 2021 nominirala pet knjig. Novinarica in pisateljica Vesna Milek je v esejistični zbirki *Ogledala* navdušila žirijo z zbranimi kratkimi esei o filmih, knjigah, intervjujih z zanimivimi osebami, ki jih v svoje pisanje lovi kot v zrcalo. O njej je komisija zapisala: »Redkokdo zmore v kratki formi razviti misel, jo literarno upovedati tako, da se dotakne uma in srca.« In to je avtorici izvrstno uspelo. Marko Pavliha je zbral 17 esejev v knjigi *Onkraj materialističnega prepričanja*. Duhovna dramila. Po besedah komisije avtor »dokazuje, da moderne znanosti

ni brez duhovnosti; v svoje obnebe priteguje tudi uvide pesnikov, ki oplajajo piščev jasen, tudi v slikovitih metaforah juridično precizen in srčen svetlobni jezik.« Urša Zabukovec, avtorica zbirke kolumn *Levo oko, desno oko* »pogumno plava proti toku, z drugim očesom prenicljivo zre na prevladujoče načine razmišljanja v sodobnem diskurzu in opozarja na sodobno hipokrizijo ...« in nam »zdaj z enim zdaj z drugim očesom odstira različne poglede ter sili k razmišljanju, da bi se mogoče vsaj zavedeli možnosti drugačnega gledanja, če že ne moremo uzreti celote,« kot je v utemeljitvi za nominacijo zapisala komisija. Prejemnik predlanske Rožančeve nagrade Marcel Štefančič jr. za zajetno knjigo *Ivan Cankar: eseji o največjem* je izjemno plodovit esejist. Tokrat je bil nominiran za novo knjigo *Slovenski sen* s podnaslovom *Eseji o nas*, kjer je objavljenih 32 esejev o literaturi, filmu in politiki. V značilni kritiški maniri pokaže na številne sodobne družbene pojave in »razprostre našo deželo kakor zemljevid, po katerem bralec usmerja tokove svoje premišljevanja.«

Letošnji nagrajenec, ki ga tudi že dobro poznamo in je bil prejemnik Rožančeve nagrade 2016 za *Trk prostorov*, **Robert Simonišek** je prepričal komisijo z novo knjigo *Pejsaži – sanjati na soncu*.

»Avtor pogosto izhaja iz osebne izkušnje, preskoči na splošnejšo problematiko in jo premišljeno razvije do bodisi subjektivnega bodisi objektivnega spoznanja,« je med drugim zapisala komisija v svoji utemeljitvi.

Knjiga se prične z esejem *Kratka biografija samote* – ta se izkaže kot pogoj za temeljito, večplastno razmišljanje o različnih temah, s katerimi se avtor ukvarja. Robert Simonišek nam je v Trubarjevi spominski sobi prebral odlomek iz eseja *Čar negibnosti*, v katerem se ukvarja z virusnim časom, njegovimi omejitvami in priložnostmi.

Po prireditvi smo imeli možnost knjigo tudi kupiti, saj so jo s seboj prinesli člani založbe Družina. Izvedeli smo, da je zanjo avtor prejel nagrado Svetlobnica 2020. Izšla je prav po izboru na tem literarnem natečaju. Preden smo se družili ob dobrotah **DPŽ Velike Lašče** na lično obloženih mizah v Galeriji Skedenj, je Robert Simonišek na soncu ob Rašci podpisoval izvode svojih knjig in kramljal z nami. Na vprašanje, kako bi Trubar komentiral naš čas, je dejal: »Trubar bi bil zgrožen, kaj se je zgodilo s knjigo od takrat, ko je izdal prvo – njegova misel o čim več knjigah je bila takrat zelo na mestu, a dandanašnja hiperprodukcija ni prava rešitev. Svetoval bi nam, naj razmislimo, kakšne knjige naj izhajajo, katere avtorje bomo podpirali ... Ne potrebujemo tako veliko knjig, ampak dobre, samokritične, brez sodb, oblih mnenj, take z individualnimi izkušnjami in razmisleki.«

Zbrana družčina je s knjig prešla na pogovore o življenju v novih razmerah; izmenjali smo si vesti o preteklem letu in si priporočali v tem času prebrane knjige. Čas korone in omejevanje druženja je bil temu naklonjen, saj smo se s pomočjo knjig lahko neomejeno sprehajali po svetovih in pokrajinah, ki jih opisujejo avtorji. Krog takih ljudi se tudi pri nas vztrajno širi in knjige so, čeprav zapisane in prebrane v samoti, skupne točke, ki nas zbližujejo in povezujejo.

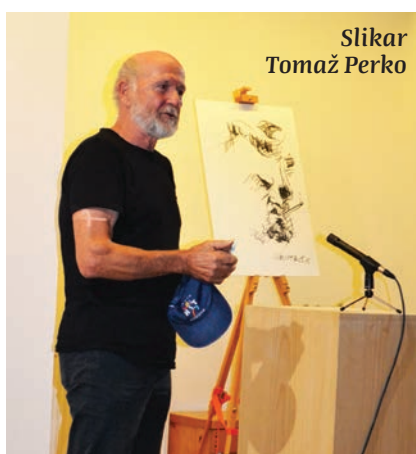
JOŽE CENTA: NE UGAŠAJTE MI LUČI

Barbara Pečnik

Knjiga spominov Jožeta Cente je dočakala svojo predstavitev tudi na Trubarjevi domačiji, avtorju zelo ljubem kraju. Ne nazadnje je bil ravno on eden glavnih pobudnikov obnove Trubarjeve domačije in ureditve galerije Skedenj, ki je še danes namenjena galerijski dejavnosti.

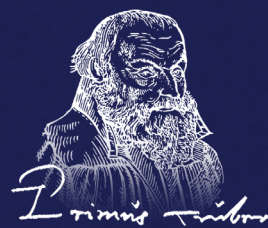
Predstavitve je tokrat potekala v krogu njegovih družine, sorodnikov z Male Slevce in prijateljev. Z nami so delili najrazličnejše spomine na Jožeta, prigode in anekdote, ki so jih doživeli z njim. Prijetno vzdušje so soustvarili sin Urban in vnukinja Lučka, prijatelj akadem-

Slikar
Tomaž Perko

ski slikar Tomaž Perko, sestrični Slava in Franja, bratranec Lojze, Alojzij Venturini, Srečo Knafelc, ki je dal knjigi grafično podobo, in Matjaž Gruden. Slednji je poskrbel za povezovalne besede.

Centova knjiga nam nudi pogled v čas avtorjevega otroštva v rojstni Dvorski vasi in okolici. Kljub boleči izgubi v času vojne avtor z bralci deli številne lepe spomine na domače kraje in ljudi, ki so Laščanom še danes poznani. Zato naj vsem velja priporočilo: »Če še niste prebrali knjige, jo morate vzeti v roke«.

JAVNI ZAVOD TRUBARJEVI KRAJI

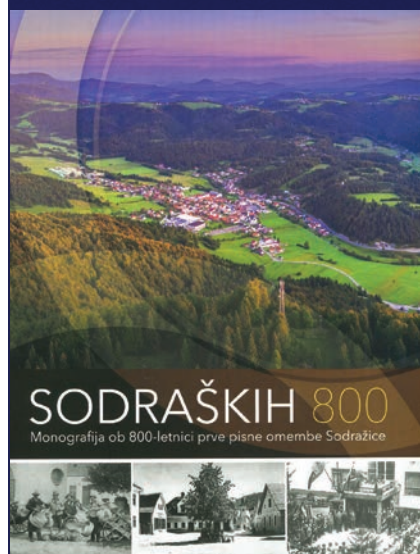
Vabimo vas,
da se nam pridružite na
predstavitvi monografije

SODRAŠKIH 800,

ki je izšla v letu 2020 ob
praznovanju 800. obletnice prve
pisne omembe Sodražice.

Predstavitve bo potekala v
galeriji Skedenj
na Trubarjevi domačiji
v petek, 22. oktobra,
ob 19. uri.

Knjigo bodo v obliki pogovora
predstavili urednik Ludvik
Mihelič ter avtorji in avtorice
različnih člankov.
Na prireditvi boste lahko
monografijo tudi kupili.
Vabljeni!

Prireditve bo potekala ob upoštevanju
trenutno veljavnih ukrepov za
preprečevanje širjenja okužbe virusa
SARS-CoV-2 (PCT pogoji).

PRAZNUJEMO DAN REFORMACIJE

Trubarjeva domačija
bo na praznični dan, 31. oktobra 2021,
odprta za obiskovalce med 10. in 16. uro.

Vodenje Trubar in njegov čas
bo organizirano ob 11. in ob 14. uri.
Ob 15. uri bodo v galeriji Skedenj potekale tudi
knjigoveške delavnice v izvedbi zavoda Parnas.

ob 19. uri bo sledila
SLAVNOSTNA PRIREDITEV
OB DNEVU REFORMACIJE

Slavnostni govornik
mag. Benjamin Hlastan,
protestantski duhovnik,
pastor evangelijske cerkve iz Slovenj Gradca.

Sledil bo koncert skupine
SLO Blues

SLO blues je skupina, ki bo navdušila z izvajanjem
slovenskih ljudskih pesmi v blues preobleki.
Gre za projekt skladatelja in pianista Gregorja Strniše.
Člani zasedbe pa so Ursula Luthar (vokal),
Andrej Zupan (vokal in klarinet), Aleš Marjetič (kitara),
Gregor Strniša (klavir), Uroš Usenik (bas kitara)
in Miha Friedrich (bobni).

V današnjih časih, ko vse več slovenskih izvajalcev
poje angleške pesmi, so se oni odločili za drugačno pot.
Menijo, da je treba slovenščino za vsako ceno obdržati,
zato so obudili nekatere slovenske stare, že skoraj
pozabljene pesmi.

Lepo vabljeni!

Občina Velike Lašče in
Javni zavod Trubarjevi kraji

JAVNI ZAVOD TRUBARJEVI KRAJI

vse občane, krajevne odbore, društva,
podjetja in gostince tudi letos vabi
k sodelovanju na prireditvi

Festival BOŽIČNEGA KRUHA

Na festivalu lahko sodelujete na
različne načine – sodelujete na
adventni tržnici, organizirate
dogodek, delavnico ali kakšno drugo
aktivnost ali pa si izmislite kaj čisto
novega. Tematsko naj bo povezano s
tematiko božičnega kruha
ali z božičnim časom.

Svoj interes, pobudo in željo po
sodelovanju lahko sporočite na
elektronski naslov sara.kosir@
velike-lasce.si do 29. oktobra.
Na voljo smo tudi za dodatne
informacije.

Vsi lepo povabljeni k sodelovanju!

OBČINSKA PROSLAVA OB 30. OBLETNICI RAZGLASITVE SAMOSTOJNOSTI SLOVENIJE

Predsednik OZVVS Velike Lašče Franc Dušan Hočevar | foto: Lado Markelj

Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Velike Lašče je v soboto 4. septembra 2021 pod pokroviteljstvom občine Velike Lašče organiziralo proslavo ob 30. obletnici razglasitve samostojnosti republike Slovenije.

Že jutraj ob 8. uri je krenila na pot skupina pohodnikov, ki so šli mimo položajev nekdanje 63. samostojne čete KS Rob-Turjak-Velike Lašče in prehodili Veteransko pot iz Krvave Peči preko Sekirišč, Purkač, Uzmanov in Predgozda nazaj na izhodišče.

V čudovitem sončnem dnevu se je okrog 13. ure pred domom veteranov v Krvavi Peči zbralo skupaj s sodelujočimi okrog 200 obiskovalcev.

Uvodni pozdrav, navodila obiskovalcem glede pravil covid-19, predstavitev stojnic, napoved začetka slavnostnega dela proslave, napoved žaloigre Krvavska legenda in brezplačne gostitve je podal moderator Matjaž Gruden.

Svečanost se je začela s prihodom državne zastave, ki jo je na konju prinesla članica konjeniškega društva Urška

Juvanec in jo predala županu občine.

Predsednik OZVVS Franc Dušan Hočevar je na prizorišče pospremil in razporedil praporščake društev: Društvo podeželskih žena, LD Velike Lašče, Čebelarstvo društvo Velike Lašče, PGD Rob, Zarja spominov, OZVVS Ribnica in OZVVS Velike Lašče. Sledila je državna himna v izvedbi tria sester Kovačič.

Predsednik OZVVS in praporščak Jože Šajn sta izvedla simbolno veteransko dejanje. Na vrsti je bila protivojna pesem Lili Marlen po priredbi Vlada Kreslina.

Prisotne je nagovoril in pozdravil župan občine Velike Lašče dr. Tadej Malovrh.

Predsednik OZVVS Velike Lašče Franc Dušan Hočevar je opisal vojne dogodke iz leta 1991 in sodelovanje vseh treh krajevnih skupnosti v takratni občini Ljubljana Vič Rudnik. Spregovoril je tudi predsednik društva Zarja spominov Srečo Knafelc. Trio sester Kovačič nam je zapel še dve domoljubni pesmi.

V priznanje za sodelovanje in pomoč velikolaški četi med osamosvojitveno vojno je predsednik OZVVS Velike Lašče podelil spominske medalje ob 30. obletnici osamosvojitve. Prejemniki so bili Občina Velike Lašče, Lovska družina Velike Lašče, PGD Rob, PGD Velike Laš-

če, Civilna zaščita Velike Lašče, Osnovna šola Primož Trubar Velike Lašče in Zdravstveni dom Velike Lašče.

Člani KUD Rob so v izvedbi avtorja Milana Tekavca, bivšega župana občine, izvedli Kravsko legendo, ki posega v čase turških vpadov, ko so Turki ropali po naši deželi in lovili mlada dekleta in fante, da bi jih odpeljali suženjstvo. Igra je pri obiskovalcih vzbudila veliko zanimanja in bila deležna pohvale s prisrčnim aplavzom.

Po svečanosti je sledilo družabno srečanje z malico iz odličnega divjačinskega golaža, ki ga je pripravil član OZVVS Velike Lašče France Novak.

STROKOVNA EKSURZIJA DRUŠTVA ZA OHRANJANJE DEDIŠČINE

Zdenka Zabukovec

Prvo septembrsko soboto smo se članice in člani našega društva udeležili strokovne ekskurzije po Dravinjski dolini na obrobju Haloz. Spremljal nas je vodnik Jože Vovk, član družine, ki ima v Starem Gradu pri Makolah podjetje Zeleni turizem.

Zbirka obnovljenih šivalnih strojev

Na Križnem Vrhu pri Slovenski Bistrici smo si ogledali tretjo največjo zasebno zbirko obnovljenih šivalnih strojev v Evropi – zbirko Marjana Babiča, za katero je dobil že veliko nagrad, med drugim tudi častno Valvazorjevo priznanje za dolgoletno prizadevanje pri ohranjanju tehniške kulturne dediščine. O njem je bilo napisanih več kot 30 člankov; nastopal je v mnogih TV oddajah. Zbirka vsebuje 370 različnih tipov in znamk šivalnih strojev; najstarejši, ameriške znamke Howe, je iz leta 1859. Že v mladosti se je začel zanimati za to dediščino; zbral je primerke iz mnogih držav.

Izvedeli smo tudi nekaj o razvoju, zgodovini in značilnostih posameznih znamk. Ponosen je na to, da ima edini celotno zbirko iz tovarne Bagat, ki je nimajo niti na Hrvaškem, in poleg omenjene še celotno zbirko avstrijskih strojev Johann Jax, ki je nimajo niti tam, ter tudi vse stroje nekdanje slovenske znamke Mirna. Na naše prijetno presenečenje je nekaj šivalnih strojev »zaigralo« skladbo Na Golici; v bodoče jih namerava usposobiti kot večji orkester.

Krušna peč pred dvorcem Štatenberg

Vodnik Jože Vovk nam je povedal, da sta grof in grofica pred kratkim s 100 tovnjaki iz dvorca odpeljala večino opreme, ki je bila njuna last, zato si njegove notranjosti nismo ogledali. Od zunaj smo si ogledali simetrično zasnovan baročni objekt, ki ga sestavljajo štirje trakti, znotraj katerega je notranje dvorišče s parkom; vstopili smo tudi v kapelo.

Poslušali smo zanimivo vodnikovo pripoved, kako so pred leti v ogromni krušni peči pred dvorcem spekli 2.200 kg težak hlebec, s katerim so se hoteli vpisati v Guinnessova knjigo rekordov.

Njihove želje so bile preveč ambiciozne, saj bi lahko tekmovali že z manjšo težo hlebca. Sredica je bila premalo pečena tudi zaradi prevelike količine ržene moke in tako rekord ni uspel. Ko je skoraj 1.000 gledalcev čakalo na kruh, so za razkosanje hlebca našli inovativno rešitev – uporabili so namreč žago.

S turističnim vlakcem

S turističnim vlakcem, last podjetja njegove družine, nas je vodnik Jože Vovk popeljal po poti Forme vive Makole, ki je največja v Sloveniji in na kateri je razstavljenih več kot 170 skulptur domačih in tujih umetnikov. Letos je to 19. mednarodno kiparsko druženje potekalo od 2. do

5. septembra, včasih pa je trajalo kar 14 dni. Na razdalji 10 km stojijo zanimive in pestre umetnine različnih velikosti in iz različnih materialov, iz lesa, gline, kovine, kamna ...

Ekološka kmetija Vovk

Na ekološki kmetiji Vovk smo poslušali razlago o pravilni pripravi gomilaste grede (permakultura) ter občudovali »glamping« hiške na stebrih, zgrajene iz samih naravnih materialov. Že med potjo nam je pri Poljčanah vodnik pokazal, kje je Učni poligon za samooskrbo Dole, ki ga vodi geografinja z dvojnimi doktoratom, profesorica na mariborski univerzi dr. Ana Vovk Korže, od katere je tudi sam pridobival znanje za ekološko kmetovanje.

Rudnik Šega in kraška jama Belojača

Vodnik nas je peljal do opuščenega rudnika Šega, kjer so že v 19. stoletju kopali rjavi premog, leta 1963 pa je bil zaprt zaradi poplavljanja. Ustavili smo se še pri vhodu v kraško jamo Belojačo, ki je največja na tem območju in kjer bivajo ogrožene vrste netopirjev; vstop v globlji del jame je možen le z jamarsko opremo.

Studenice s samostanom

V kraju Studenice nas je pričakala lokalna vodnica Klavdija Majer. Znamenitost naselja je izvir Toplega potoka, imenovan tudi »Studenec milosti«, v geološki zaje-di Boča, ki ima stalno temperaturo okoli 15 stopinj Celzija. Od nekdaj so njegovo vodo imeli za zdravilno. Ob izviru je urejen park z bioenergetskimi točkami. Poleg kratke zgodovine kraja je vodnica opisala tudi preteklost nekdanjega dominikanskega samostana. Leta 1237 je Zofija Rogaška ustanovila t. i. hospital, ki je bil

sprva namenjen oskrbi popotnikov in romarjev ter onemoglih domačinov. Nekaj let kasneje je ustanovila ženski samostan. V samostan so vstopale predvsem hčere iz bogatih plemiških družin. Razcvet je doživel v 14. stoletju, ko so ga obširno dograjevali. V burni zgodovini je nato doživel turške napade, opustošenje upornih kmetov in požar. Ukinjen je bil leta 1782. Konec 18. stoletja so tam uredili t. i. samostansko dekleško šolo ter »delovno šolo«. Po vojni so se sicer redovnice vrnille, vendar le do leta 1949, ko je bil nacionaliziran. Naseljen je bil z različnimi stanovalci; z denacionalizacijo je bil leta 2000 vrnjen Cerkvi. Zaradi razpadajočega stanja je bila potrebna obnova, ki še ni dokončana.

Vodnica nam je zaupala zabavno legendo, ki prča o reku, da smo »pod kožo vsi krvavi«. Med studeniškim samostanom in kartuzijanskim samostanom Žiče je potekala blagovna menjava in v sodih, ki so jih vozili v Žiče, so se včasih »znašle« tudi nune.

Kulinarika

Že na Križnem Vrhu nam je vodnik postregel s slastno skutno gibanico ter domačim likerjem. V Makolskem lodnu smo imeli organizirano pokušino odličnih makolskih vin, ki jih žal nismo mogli kupiti, vendar je vodnik organiziral nakup domačega bučnega olja ter medu. Na ekološki kmetiji Vovk smo jedli okusen bograč.

Samostan s cerkvijo Sv. treh kraljev je dragocen spomenik romanike na Slovenskem. Vhod vanjo krasita dva kleka. Notranjost je v glavnem baročna; to podobo je cerkev dobila v 18. stoletju. V stene so vzdani antični nagrobniki. Ko so leta 1733 prenavljali samostan, so stare orgle »shranili na podstrešje« in kupili nove. Tako so izvirne orgle ene najstarejših v Sloveniji ter ene redkih še nerestavriranih v Evropi. V cerkvi je tudi sarkofag mučenca sv. Fidelija, ki so ga prinesli iz katakomb v Rimu.

Končali smo s poznim kosilom v okrepčevalnici v Stopercah, kjer je na ogled tudi nekaj velikih vrst papig.

Malo žal nam je bilo, da smo morali po prijetnem in zanimivem dnevu dokaj hitro končati naše druženje, ker se je moral voznik ob določeni uri vrniti v garažo, da ne bi kršil predpisov o dolžini vožnje.

POHOD PO TRUBARJEVI ROJSTNI FARI

Zdenka Zabukovec

V Društvu za ohranjanje dediščine z Gra-deža smo 19. septembra organizirali Po-hod po Trubarjevi rojstni fari. Žal pa smo zaradi strogih PCT pogojev odpovedali osrednjo društveno prireditev Praznik su-hega sadja. Zbralo se nas je le 15 pohodni-kov in vodnikov, saj je udeležence zadržala slaba vremenska napoved (in verjetno tudi stroge zdravstvene omejitve).

Po učni gozdni poti

Na zbornem mestu pred Domom krajanov Turjak nas je najprej pozdravil član upravnega odbora društva Roman. Zara-di zdravstvenih ukrepov smo pripravili seznam udeležencev, ki so se obenem lahko prijavi-li za malico na cilju pohoda na Gra-dežu. Po učni gozdni poti smo se sprehodili do Rašice. Članica

Metka je povedala nekaj podatkov o spominskem obeležju in nasadu dreves. Članica Majda je pokazala, kje so včasih kopali železovo rudo. Tudi članica Meta je omenila nekaj krajev nek-danjega kopanja železa. Turjaški grofje Auerspergi so imeli na-mreč na Dvoru pri Žužemberku svojo železarno. Nekateri smo prvič slišali, da se je potok Rašica nekoč imenoval Fužinščica. Med potjo mimo Male Slevice, kjer stoji cerkev sv. Jakoba, smo se spomnili znamenite Jakobove poti, ki je priljubljena tudi med slovenskimi romarji.

Med potjo smo se pritoževali nad letošnjo skromno go-barsko sezono. Po drugi strani smo bili vodniki brez skrbi, ker nam pohodniki v nasprotju s prejšnjimi leti niso »uhajali« vse-povsod po grmovju.

Na Rašici

Ko smo prispeli na Trubarjevo domačijo, so bili nekateri razo-čarani, ko so izvedeli, da je vodnik Adl odsoten zaradi bolezni. Toda tudi občinska vodnica Ana se je zelo potrudila s kratko predstavitvijo življenja in dela očeta slovenske književnosti ter zgodovine domačije. V vasi nam je domačinka članica Majda opi-sala nekaj stavb, ki so bile v zgodovini zelo pomembne. Izvedeli smo tudi najpomembnejše podatke o cerkvi Sv. Jerneja.

Proti Škocjanu

Med potjo proti Škocjanu smo se ustavili pri kraški jami Ske-denci, za katero smo izvedeli nedavno, vendar so jo jamarji že davno vpisali v seznam. Že njen vhod je zelo slikovit in mnogi smo sklenili, da se bomo ob drugi priložnosti vanjo spustili s primerno obutvijo in baterijami, saj je vstop prost. Med nadaljevanjem poti smo ob previsni sklali slišali zabavno zgodbo o »zmajevem gnezdu«, iz katerega naj bi odletel ljubljanski zmaj.

Cerkev Sv. Kancijana

Ko smo prispeli do cerkve v Škocjanu, v kateri je bil krščen Primož Trubar, nas je že čakal tamkajšnji župnik Janez Selan. Izvedeli smo vse o zgodovini župnije, v kateri je služboval tudi Jurij Dalmatin in v kateri so pokopani turjaški vitezi. V 14. stoletju je ta župnija poleg župnijske cerkve dobila kar devet podružnic, od katerih sta ostali le cerkvi na Železnici in Malem Osolniku.

Dvojčka Kancij in Kancijanila ter njun brat Kancijan so bili krščanski svetniki in mučenci. V Sloveniji je po njih imenovanih mnogo cerkva in krajev.

Na Gradežu

Po ogledu cerkve smo se povzpeli v vaško središče na Gradežu, kjer je bila pripravljena degustacija štrukljev z nadevom iz suhih hrušk. Vsem so se zdeli zelo okusni in drugi obiskovalci vasi so kasneje odkupili vso preostalo količino. Med sprehodom skozi vas so si pohodniki lahko ogledali posamezne znamenitosti (sušilnico sadja, hišo Marija Kogoja, muzej starega orodja ...). Pri sušilnici sta nas že čakala okusna obara in jabolčni zavitek, ki so ju kot štruklje pripravile članice našega društva. Čeprav se

je prav takrat ulil dež, nas to ni zmotilo, saj je bila pripravljena tudi miza pod Zoretovim kozolcem.

Do našega prihoda se je po vasi že sprehodilo veliko drugih obiskovalcev, ki niso vedeli, da osrednja prireditev odpade. Naš vodnik Boris je z veseljem obrazložil delovanje sušilnice in jim pokazal druge vaške znamenitosti; najstarejši član Stane jim je kot vedno opisal svojo zbirko starega kmečkega orodja, katerega uporaba je vedno za marsikoga neznana. Na stojnici je članica Marinka pripravila tradicionalno društveno ponudbo, od katere so kupovali predvsem suho sadje.

Mnenje pohodnikov in drugih obiskovalcev

Pohodnika Miro in Vida Šuštar iz Poljan pri Mirni Peči sta mi povedala, da sta za pohod slišala na Zelenem valu in brala v Slovenskih novicah. Prišla sta skupaj z Vidino nekdanjo sodelavko Marijo Šnajdar iz Pijave Gorice, ki se je že udeležila našega Praznika suhega sadja ter si ogledala razstavo jaslíc. Vsi so bili navdušeni nad pohodom in naravo v naših krajih. Pohvalili so vodenje na pohodu in v vasi. Očarala sta jih pogostitev in prijaznost članov in članic društva. Tudi drugi obiskovalci so bili z ogledom vasi in postrežbo izredno zadovoljni. Celotno društveno delo se jim zdi zelo pomembno in vredno nadaljevanja. Tako tisti, ki so že bili pri nas, kot »novinci« so zatrjevali, da se bodo zagotovo še vrnili.

- slikopleskarstvo
- fasaderstvo
- knauf

ANDREJ JAPELJ s.p.
 Rašica 19,
 1315 Velike Lašče

M: 031 404 404
E: andrej.japelj1@gmail.com

VZDRŽEVANJE OBJEKTOV

DAN GOSPODINJ

Dragica Heric

29. julij goduje Sv. Marta, zavetnica gospodinj, kuharic, delavk, zavetnica gostoljubja, doma in družin. Članice DPŽ Velike Lašče so tudi letos prvo nedeljo po godu Sv. Marte praznično obeležile ta dan in druge opomnile na pomen gospodinj.

V svojih prazničnih oblekah in s praporjem so sodelovale pri sveti maši v cerkvi Marijinega rojstva v Velikih Laščah, najprej z nagovorom, potem z branjem berila, s pripravo in branjem prošenj in ob koncu še z zahvalo in povabilom vsem, da se ustavijo pred cerkvijo. Članice so kot običajno pred cerkvijo postregle z dobrotami; svoj praznični dan so zaključile s prijetnim druženjem.

Dan gospodinj je ena od štirih samostojnih prireditev, ki jih pripravljajo članice DPŽ Velike Lašče. Žal zaradi epidemije covid-19 v lanskem letu niso izvedle vseh štirih in letos niso pripravile prireditve ob materinskem dnevu. Toda kot že lansko leto in leta pred tem, so uspešno slovesno obeležile Dan gospodinj. Na prvo oktobrsko soboto so izvedle bučno-marmeladni dan. Upajo, da bodo letos ponovno v začetku decembra organizirale državno razstavo in ocenjevanje kruha iz krušne peči. Članice imajo mesečna srečanja v društvenih prostorih v zgradbi občine. Kljub določenim omejitvam zaradi epidemije so aktivne na več področjih. Odzovejo se vabilom in sodelujejo na lokalnih prireditvah in širše. Predvsem sodelujejo s svojo krovno organizacijo Zvezo kmetič Slovenije in občino Velike Lašče, ki društvo podpira.

Univerza za tretje življenjsko obdobje
Velike Lašče – KUD Primož Trubar
Velike Lašče vas vabi na

SREČANJE OB ZAČETKU NOVEGA ŠTUDIJSKEGA LETA 2021/2022

Srečanje bo v sredo, 3. novembra 2021,
ob 17. uri v Galeriji Skedenj na Trubarjevi
domačiji na Rašici.

Srečanje je namenjeno tako sedanjim članom UTŽO kot tudi vsem tistim, ki bi se želeli pridružiti na novo. Na srečanju bo predstavljen način dela UTŽO. Glede na sedanje razmere in omejitve – ob upoštevanju interesa ter predlogov slušateljev in mentorjev – bi se dogovorili, kateri krožki bi se v tem študijskem letu izvajali in na kakšen način. Veselimo se ponovnega snidenja, zato vas pričakujemo v čim večjem številu. Lepo vabljeni!

KOSTANJEV POHOD

3. OKTOBER 2021

Meta Kovačič

Prva oktobrska nedelja je bila za TDT v znamenju kostanjevega pohoda.

Ob deveti uri se nas je zbrala kar precejšnja skupina pohodnikov z različnih koncev. Pot nas je najprej vodila mimo spominskega obeležja v Smrečju proti Malemu Osolniku do cerkvice svetega Jakoba. Od tam smo krenili proti Velikemu Osolniku, kjer nas je pričakal gospod Milan Tekavec. Z veliko vnamo in zanimivo nam je predstavil »šmirarje«, njihovo zgodovino in delo.

Nato nas je popeljal do svoje domačije, kjer nas je presenetil s šilcem domačega – proti virusom. Otroci pa so si lahko ogledali telička, ki se je ravno dobro skotil.

Nato nas je gospod Tekavec popeljal do cerkve svetega Lovrenca, ki je na najvišji točki V. Osolnika. Od tam je veličasten razgled daleč na prav vse strani. Lahko smo si ogledali tudi notranjost cerkvice.

Pot nas je vodila naprej do vasi Škamevec, kjer smo si pohodniki lahko ogledali korito z vodo, ki vsebuje veliko količino železa, ki vodo naredi mehkejšo.

Tam je pohodnike zopet čakalo drob-

no presenečenje, saj sta nam prijazna domačina »Rogljeva« pokazala svojo izvirno shrambo in nas prijazno pogostila.

Ni bilo potrebno veliko korakov, da smo prišli do hiše, kjer nas je čakal gospod Matjaž Centa s prav tako bogato obloženo mizo in nam razložil o svojem nasadu borovnic in aroniji.

Po slastnem postanku smo nadaljevali pot skozi Javorje proti Četežu pri Turjaku. Tam smo se usmerili v breg proti Turjaškemu gradu in nato zaključili na naši izhodiščni točki.

Prijetno smo pokramljali ob pečenem kostanju, domačem jabolčniku ter siru.

Prijetno je bilo slišati vesel otroški smeh in živahno kramljanje starejših. Tudi vreme je zdržalo – sreča spremlja hrabre.

Preživeli smo prijetno nedeljo. Zahvaljujemo se prav vsem, ki so kakorkoli pomagali, da smo se s pohoda vrnili polni energije, dobre volje in z brbončicami, prepojenimi z dobrotami naših krajev.

Pa na snidenje prihodnje leto!

UREJENA GOZDNA POT IZ PODHOJNEGA HRIBA DO CERKVE

Dragica Heric

Na predlog Andreja Kastelica, predsednika krajevnega odbora Rob, so krajsani septembrsko soboto očistili nekoč zelo uporabno pot izpod Podhojnega Hriba čez gozd do župnijske cerkve Marijinega rojstva v Robu.

Zbralo se nas je šest krajanov, Andrej iz Uzmanov, Janko iz Bukovca, Jože iz Osredka, Bogdan iz Centov ter Dragica in Edin iz Gradišča. Pot se začne pri verskem znamenju križa v Podhojnem Hribu in se skozi gozd vzpenja po hribu navzgor. Jože je večja drevesa, ki so v letih padla na pot, s pomočjo motorne žage odžagal; ostali so ročno in z grabljami očistili pot do vodnega zajetja; od tam naprej je pot do izhoda na ovinku pred vežico izpod cerkve vzdrževana in urejena.

Zdaj ponovno urejeno pot skozi gozd so domačini nekoč že uporabljali. Krajsani se še spomnijo časov, ko je bila iz smeri Podhojnega Hriba, Velikega Osolnika in drugih vasi to edina pot do cerkve. Danes je to lepa sprehajalna pot skozi gozd do pokopališča in do cerkve ter okrog nje.

Krajsani so delovno akcijo izkoristili za priložnost za nadaljnje usmeritve za delo v vaseh, ki spadajo pod Krajevni odbor Rob in sodelovanje z občino.

ODKUP HLODOVINE

Odkupujemo hlodovino iglavcev vseh kakovostnih razredov in hlodovino drugih drevesnih vrst

Možnost odkupa lesa na panju

Zagotavljamo vam:

- pošteno izmero in klasiranje
- najboljše odkupne cene
- zanesljivo plačilo
- odvoz z lastnimi kamioni

Svjetlana Vukan 051-665-444
Franc Janež 031-792-595

Slovenski Državni Gozdovi

Podjetje Snejnik d.o.o. je hčerinsko podjetje družbe SIDG d.o.o.

ZAKAJ JESEN BARVA NARAVO V PISANE BARVE, NAŠE LASE PA SAMO V SIVO?

Helena Grebenc Gruden | foto: Martin Gruden

Električno kolesarjenje je super

Čeprav upokojencem čas teče počasi, je september vedno tisti mesec, ko nas prvi šolski dnevi vzpodbudijo k bolj aktivnemu sodelovanju na vseh področjih. Ne samo priprava na bližajočo se zimo, jesensko shranjevanje in predelava pridelkov, tudi bolj intelektualni dogodki se vrstijo v večjem številu. Čeprav so v organizaciji raznih drugih ustanov, se jim upokojenci skušamo pridružiti in sodelovati kljub mnogim zdravstvenim težavam, ki nas vedno bolj pestijo.

Tako smo zbrali voljo in prostovoljko Franjo, prostovoljca Francija in Martina nagovorili, da so skupaj s Policijo Ribnica tudi letos čuvali naše vnučke na poti v šolo prve dni pouka. Res je, da je otročkov – prvošolčkov nekoliko več, ampak prometa je še več in vedno bolj se gosti. Samo prometni režim v centru Velikih Lašč ostaja iz leta v leto isti. Veliko časa je potrebno, da se uvede in zaživi kaj novega, čeprav imamo ravno mi radi rutino, ustaljene navade in ponavljajoča se dogajanja.

Balinarji: nekateri rekreativci, drugi profesionalci

Tako menijo tudi naši balinarji in potrebovali bi podmladek, da bi se kaj premaknilo. Ne samo zaradi družbe in povečane ekipe. Pomembna bi bila redna srečanja, vzpodbuda in večji tekmovalni naboj. Rezultat na letošnjem prvenstvu dvojic v Robu se za »naše« ni izšel najbolje. Toda vedno rečemo, da je važno sodelovati. Sprašujem pa se, tako na splošno v športu, do kje bo šel tisti slogan »višje, hitreje, močnejše«. Rek je res dober. Ampak kje so meje in za kakšno ceno?

Spominčice na oddihu po sprehodu

Zato smo se mi raje odpravili na sproščujoč, počasen sprehod po Velikih Laščah in tako obeležili Dan demence. Modrina spominčic je Slovenijo kot vsako leto preplavila na 21. september. Pod pokroviteljstvom Spominčica – Alzheimer Slovenija – Slovenskega združenja za pomoč pri demenci organiziramo pohode. Opažamo, da je tudi pri čisto preprostih, finančno neobveznih in lahkih aktivnostih udeležba vedno manjša.

Ali nezainteresiranosti posameznikov za karkoli botruje omejevanje in zaprtje vsega lanskega življenja samo zaradi covid-19? Mogoče tudi. Ali pa je vedno bolj vse odvisno od računice.

Varovanje otrok na poti v šolo

V veselje mi je, da je bil čisto drugačen odziv na telovadbo s terapevtko. Sezono 2021/2022 smo pričeli letos v začetku oktobra in bo potekala do 31. marca 2022. Udeleženk je skoraj toliko kot običajno in komaj smo čakale začetek. Telovadba po novem poteka dvakrat na teden od 9. do 10. ure. V dve skupini smo se razdeljeni zaradi zdravstvene varnosti in priznam, da sta zračnost in distanca zelo dobrodošli. Ob ponedeljkih ima vadbo Tatjana Janko, ob četrtek pa Lenka Mišič. Dobivamo se v zrcalni dvorani Levstikovega doma in za četrtek je še nekaj prostih mest.

Glavni dogodek leta je načrtovan na petek 15. oktobra na Turjaku. V Turjaškem gradu bomo člani DU-ja gostili naše jubilate, vse tiste, ki so lani in letos prestopili osmo in deveto desetletje. Vsi si svečanega druženja zelo želimo. Zato upam, da bo zdravje in počutje dovoljevalo obisk in bo srečanje nepozabno.

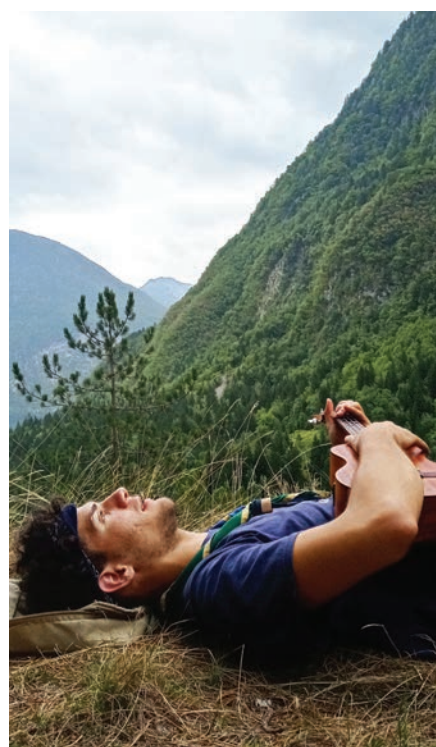
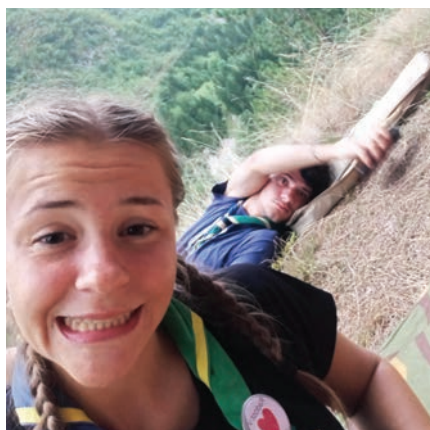
Telovadba po upokojensko

TABOR SREČNIH FALOTOV

Zvita vever'ca

Poletni tabor popotnikov in popotnic. Tabor, poln dogodivščin in novih izkustev. Tabor, ko smo si vedno znova drznili delati nore stvari in izbirati težjo pot. Tabor, ko smo si drznili živeti in nabrati tisoče novih spominov. Drive-in v avtobus verziji. Hoja po Trenti v soju zvezd. Skavtski luksuz za prenočišče. Kopanje ne glede na vse (in ugotovitev, da punce še zdaleč niso največji softiči 😊). Slana rižota. Spanje v kaverni sredi največje nevihte. Rdeča kapica iz senc. Prav poseben obred sprejema novincev. Uve oi! Izgubljene Calvin-Klein gate. Dolgi pogovori in poležavanje po kosilu. Klub strganih nahrbtnikov (pro nasvet: vedno imej ob sebi kak šivalni pribor! 😊). Nočni šmorn in v maslu popečeni

kruhki. Za zadnji dan pa prvič dež. Ne le dež, toča. A zaradi prijazne gospe, ki nas je vse premočene stisnila v mali BMW, smo uspešno prišli na cilj. Pravočasno, da so najbolj pogumni imeli čas še za skok z Mosta na Soči. Zares poseben pa je bil tudi zadnji dan – od peke palačink do naključne ponudbe za sponzorstvo sredi noči in osla ob živi glasbi. Tudi polnočni puding s piškoti bo gotovo eden izmed spominov, ki nas bo grel še dolgo. Vse to in še več nam je polepšalo košček poletja. Tabor je bil res poln neverjetnih doživetij in čudovitih naključij. Na vsakem koraku nas je spremljal blagoslov in prav res se je na taboru izkazalo, kar smo ugotovili že v prvih dneh – da smo klan srečnih falotov.

ODMEVI IZ POLETNIH TABOROV

*Tabor -
(Volčiči in
volkuljice –
najmlajši)*

*Tabor Dešeča
vas – Izvidniki
in vodnice - 6.
razred OŠ – 1.
letnik*

ODPRTE PRIJAVE ZA NOVO SKAVTSKO LETO!

Legendarne ž'vine medse vabimo nove člane. Vsi otroci, najstniki in mladi, ki si želite okusiti in zaživeti skavtstvo, vabljeni, da se nam pridružite. Bi rad s prijateljem gledal zvezde, odšel v neznano, pel pesmi ob tabornem ognju, skupaj s prijatelji igral roverčka, jedel kobilice, zakuril ogenj z lokom, prespal v bivaku ali igluj, si sam izdelal svojo žlico, držal obljubo in bil bližje Bogu? Pri nas najdeš znanje, pustolovščino, naravo in prijatelje. Če si na vsaj eno izmed vprašanj odgovoril z da, je zadnji čas, da se nam pridružiš.

Prijave sprejemamo v treh starostnih skupinah:

1. Volčiči in Volkuljice (3. - 5. razred OŠ)
2. Izvidniki in Vodnice (6. razred OŠ - 1. letnik SŠ)
3. Popotniki in Popotnice (2. letnik SŠ - 21 let)

Skavti ŠKOCJAN-TURJAK 1
PRIDRUŽI SE
NAM!

Kontaktiraj nas:
mail: skocjan.turjak1@skavti.si
ALI
telefon: 051 218 511 (Zala)

*Prijave so odprte do nedelje,
24. 10. 2021*

ZA GOSKE NI SENO

Ana Pia Debeljak

Registracija starodobnika v AMZS Ribnica je bila povod za udeležbo na Kostanjevem pohodu v izvedbi Turističnega društva Turjak. Referentka Danijela Gruden je naju s Francetom opomnila na pohod. Vabilo sem opazila že v Trobli; za premik me je treba še direktno dregniti.

Ker samemu ni dobro biti, sem poberala še sestrično Nado in v nedeljo sva bili prvi na dogovorjenem mestu v Turjaku.

Zbralo se nas je slabe štiri desetnije; krenili smo proti Smrečju in se ustavili ob spomeniku žrtvam NOB, kjer so 4. maja 1945 na pragu svobode pobili ljubljansko vodstvo odpora proti okupatorju: doktorje, inženirje, izobražence.

Po dokaj zložni gozdni poti smo se premikali proti Malemu Osolniku; nekateri so krepko zastavili korak. Korak za korakom, hoja, zlata prinašalka zdravja. Hoja je recept za zdravo, dolgo življenje, za katerega ni treba čakati v zdravstveni ustanovi. Ustavili smo se pri cerkvi sv. Jakoba, obkroženi s travniki in polji, eni izmed 67 v Sloveniji.

Do Velikega Osolnika na nadmorski višini 678 m nas je ločilo 109 m višinske razlike. Pot po gozdu, travnikih, deloma po asfaltni cesti. Del skupine s hitrejšim

tempom; zbrani so bili že pri 130-kubičnem vaškem vodnjaku iz leta 1923, ko sva z Nado z zamudo prikorakali. Milan Tekavec, ki nas je sprejel, je ponovil: »Še enkrat lepo pozdravljeni« in zatem je predstavil vse znamenitosti Velikega Osolnika. Med drugim je izpostavil šmirarje, ki so lepo prestavljeni v junijski številki Troble. Najbolj mi je všeč zapis Antona Mrkuna: »Nekateri so si svoj čas napravili denar, drugi v šmiru utonili, vse sproti zapili.«

Vas Veliki Osolnik leži na skalni vzpetini, kajti prebivalci so že od nekdaj ljubili ravno, rodovitno zemljo, jo skrbno obdelovali; na njej niso postavljali bivališč. Veliki Osolnik je kraj, kjer uspevajo vse poljščine zaradi ugodnih klimatskih pogojev. Število prebivalcev se je od 150 skoraj prepolovilo.

Ustavili smo se na Tekavčevem dvorišču; prilegel se je požirek kačje slane;

majhna lesena kuhalnica nam ob kuhanju obujala spomine. Tisti dan, pol ure pred našim prihodom, se je povečal stalež goveje živine; Vladimir je ravno prihajal iz prostorov porodnišnice.

Pomaknili smo se do najvišje točke Velikega Osolnika, do podružnične cerkve sv. Lovrenca, ki je bila med vojno, leta 1943, poškodovana zaradi topovskih granat, ki so bile izstreljene iz Velikih Lašč; zob časa jo je najedal do leta 1964. Vpliven mož je v zameno za kipec sv. Jurija poskrbel, da so vaščani dobili dovoljenje za obnovo. V avgustu, na god sv. Lovrenca, se tu obhaja žegnanjska sveta maša.

Sv. Lovrenc je služil pri papežu Sikstu II; bil je eden izmed sedmih diakonov rimske cerkve in upravitelj cerkvenega premoženja. Rimski načelnik Hipolit je od Lovrenca zahteval zaklade cerkve, on pa je preden pripeljal ubožne, vdove, sirote in jih predstavil kot večje zaklade

cerkve; njegova posebna skrb so bili ubogi in reveži. Cesar Valerijan je dal sv. Lovrenca prebičati; nato so ga na žareči rešetki mučili do smrti. Sv. Lovrenc je zavetnik revežev, gasilcev, kuharjev, likaric. Varoval naj bi pred opeklinami, bolečinami v hrbtu, vročino.

Pot smo nadaljevali do Škamevca, kar pri dveh hišah okusili pridelke dobre letine in radodarnih rok ter se spustili do

Javorja in Pirmanove domačije v Četežu.

S krajšimi postanki smo hodili že približno štiri ure. Še 20, 25 minut. To bo pa že še šlo. Bili smo na nadmorski višini 360 m. Preko travnika smo jo mah-nili proti gozdu in navkreber, navkreber, levo, desno in spet samo gor in gor. Dež ni padal, bila pa sem mokra; kapljajo je po obrazu; majica se me je oprijela; sople sem do onemoglosti; noge so se šibile, konca pa ni in ni bilo. Najraje bi se sesedla, pohodniki pa so me vzpodbujali in končno znameniti Turjaški grad grofov Auerspergov. Ustavila sem se pri nekdanji oranžariji; premaganih je bilo 162 m višinske razlike. »Drugo leto ne grem več!« Pet minut postanka, večji kos čokolade, korak za korakom naprej, dihanje se je umirilo, noge so me spet ubogale. »Drugo leto grem spet!«

Pred Gasilnim domom Turjak pijača, pečen kostanj in veselje vseh udeleženi-

cev. Hvala Danijeli Gruden, predsednici TD Turjak, za vzpodbudo in izredno požrtvovalnost pri organizaciji nepozabnega pohoda.

In zakaj tak naslov? Bilo je leta 1981. Imela sem 3 x 9 let. Pod pokroviteljstvom Informativnega tednika dela Teleks sem se udeležila 16. pohoda »Sto žensk na Triglav«. Že takrat me je izdalo dihanje. Komaj sem zmogla. Po vrnitvi na Rudno polje sem glede vtisov napisala: »Enkratno (težko če bom šla še kdaj). Teleks nas je vlekel čisto do konca. Za goske ni seno, ampak frišna trava 'spod Triglava!« Odločili so se, da je to najduhovitejša misel in v dar sem prejela sliko Himalaja akademskega slikarja Franca Novince. (Šla sem še dvakrat.)

Ob prihodu s kostanjevega piknika mi je France rekel: »Ali ne bi bilo bolje, da bi šla šestkrat do Lašč in nazaj. Pot je precej bolj položna!« Tudi to se bo zgodilo.

Slikar Franc Novinc je na koncu, ob asistenci Teleksovega odgovornega urednika Mitje Meršola, osebno izročil nagrado najbolj duhoviti pohodnici, Ani Debeljak iz Velikih Lašč. Grafika prikazuje motiv s Himalaje.

PO LETU IN POL PONOVO NA PLESNI PARKET

Lara Nedeljkovič

Zadnje mednarodno tekmovanje, ki sva se ga udeležila, je bilo konec leta 2019 na svetovnem prvenstvu v Bonnu v Nemčiji. Potem pa se je vse ustavilo ...

Čeprav je korona virus naša življenja postavil na glavo, sva s Klemnom v času prepovedi izvajanja športnih dejavnosti vseeno lahko nekaj časa posvetila plesu, saj sva bila povabljeni na snemanje trajnostne kampanje za trgovino Lidl in nato še snemanje Lidlove kampanje s parašportniki z naslovom »Nič mi ne manjka«.

Po skoraj letu in pol so se naši treningi in plesna tekmovanja spet vrnili v normalo. V času najhujšega zaprtja države tudi reprezentanti nismo smeli imeti treningov oziroma smo jih imeli v omejenem obsegu. Seveda se je ta primanjkljaj poznal tako na motivaciji kot tudi na fizični kondiciji. Ko pa je bilo le mogoče in dovolj varno, smo po tem »predolgem« premoru ponovno začeli z intenzivnimi treningi. S treningi so se vrnila tudi plesna tekmovanja.

Prvo mednarodno tekmovanje, ki smo se ga udeležili, je bilo na začetku junija v Italiji. S Klemnom sva res veliko trenirala, saj sva želela dokazati, da kljub zamujenemu treningu še vedno lahko pokaževa to, kar sva do sedaj sposobna, in tako je tudi bilo. S svojim prikazanim nastopom in rezultati sva bila zadovoljna tako pri plesih v paru kot tudi jaz solo. Zavedava pa se, da je tukaj še veliko prostora za izboljšave. Plesalci nismo navdušili le sebe, ampak tudi našega trenerja, saj je bil upravičeno kar malo v dvomih, kako se bomo izkazali. Vsa ekipa je bila zelo zadovoljna z doseženimi rezultati, saj je bila konkurenca res močna; to nam je dalo še dodatno motivacijo, da se pripravimo na naslednjo tekmovanje.

Konec junija smo v Medvodah imeli Državno prvenstvo v kombinaciji 10 plesov, kjer sva s Klemnom ubranila naslov državnih prvakov; prav tako sem sama v solo kategoriji ponovno dosegla naziv državne prvakinje. Po uspešno zaključenem tekmovanju je sledil kratek premor.

Po zasluženem morskem oddihu sva se s Klemnom vrnila v dvorano in se še intenzivneje začela pripravljati na prihajajoče tekmovanje. V sredini avgusta sva se udeležila tekmovanja v Pragi na Češkem. S prikazanim nastopom sva ponovno dosegla odlične

rezultate. Lahko potrdiva, da je bila konkurenca še močnejša, kot je bila v Italiji. Po končanem tekmovanju smo se udeležili dvodnevni plesnih delavnic, kjer smo plesalci imeli možnost pridobiti nova znanja in izkušnje s strani priznanih in odličnih plesnih trenerjev in sodnikov. Plesne delavnice so potekale od zgodnjega jutra do poznega večera, tako da smo bili ob koncu dneva vsi že pošteno utrujeni, a veseli, da smo se naučili veliko novega in da bomo lahko to znanje uporabili za bodoča tekmovanja. Pozitivna stran je bila tudi, da smo si lahko v teh dneh ogledali samo mesto Praga, ki je čudovito in vredno ogleda.

Sedaj se s Klemnom pripravljava že na naslednje mednarodno tekmovanje, ki ga bo gostila Poljska na začetku oktobra. Vsi polni pričakovanj že komaj čakamo, da ponovno zablešemo na plesnem parketu. Najpomembnejše tekmovanje za nas bo svetovno prvenstvo, ki bo letos konec novembra v Južni Koreji. Zelo se že veselim tega tekmovanja, saj bom končno spet v večjem številu videla svoje plesne prijatelje in z njimi lahko tekmovala. Prav tako komaj čakam, da si v tem tednu ogledamo Južno Korejo in izkusimo njihov način življenja.

Adl o tem in onem

Pripravlja Jože Starič

O EU in imperijih

EU je neke vrste imperij, a ljudi, ki jo dejansko vodijo, ne poznamo. Da se imperij ali cesarstvo ne sesuje samo vase, se mora širiti. Širitev je osnovni pogoj za preživetje takšne tvorbe. Vendar pri tem prihaja tudi do težav, kar je lepo vidno npr. pri Rimskem cesarstvu: ko je bila razdalja med Rimom in oddaljenimi provincami prevelika, je zaradi slabih komunikacij obrobje začelo usihati in sčasoma se je sesula tudi celota.

Danes komunikacije seveda niso problem, fizična oddaljenost pa ne težava. Gre bolj za oddaljenost pri dojemanju bistva Evropske unije. Pri morebitnem vključevanju oddaljenih držav prihaja in bo prihajalo do konceptualnega nesporazuma o tem, kaj je bistvo EU. In to se ne bo začelo šele z morebitnim vključevanjem zelo oddaljenih držav, kot je na primer Kazahstan. Ko smo se priključevali Evropski uniji, so nam kot prednost prikazovali skupno valuto in ukinitev meja. Vendar se je že ob t. i. migrantski krizi pokazalo, da se meje hitro zaprejo, kar je COVID-19 kriza samo potrdila – ne potrebujemo več potnega lista, ampak nekakšno potrdilo, ki dokazuje, da lahko potujemo. Glavno pravilo EU: »Prost pretok ljudi, blaga, storitev in denarja«, je bilo v trenutku izbrisano.

Vodilne elite držav, ki še niso del Evropske unije, si vanjo želijo zaradi privilegijev, ki jih opazujejo pri elitah v EU. Vprašanje pa je, kako bodo elite svojemu prebivalstvu predstavile prednosti vstopa, da bodo volivci na

referendumu vstop tudi potrdili. Ko smo kot prvi iz bivše Jugoslavije vstopili v EU, si je marsikdo oddahnil, češ da je s tem rešen Balkana. Potem je vstopila Hrvaška in samo vprašanje časa je, kdaj bodo v EU tudi ostale države z območja bivše Jugoslavije.

Če pogledamo v zgodovino EU, se je začelo s kartelom težke industrije, skupnostjo za premog in jeklo. To je bil kartel Nemčije, Italije, Francije in Beneluksa. Kartel skrbi za to, da ima zagotovljen trg in na trg ne spusti drugih – onemogoča konkurenco in skrbi za visoke cene. Hkrati kartel skrbi, tako kot včasih cehi, za visoke standarde – vsi morajo delati po teh standardih, ker to zagotavlja kvaliteto. Ker je bila taka povezava uspešna, so se mu pridružili še drugi karteli in nastala je Evropska gospodarska skupnost. Poudarek je bil še vedno na besedi gospodarska. Leta 1992 je bila v Maastrichtu podpisana pogodba, s katero so ustanovili Evropsko unijo. Od takrat naprej lahko govori-mo o ideološko-politični zvezi.

Potencialne članice v Evropski uniji prepoznajo več prednosti: možnosti zaposlitve, prost prehod meja, skupno valuto. Evropska unija pa z vsako novo članico pridobi dodaten vir relativno dobro izobražene delovne sile, priliv možganov.

V svetu so seveda še drugi »imperiji«, ki sledijo podobnim interesom. ZDA svoj vpliv širi s podkupovanjem (s pomočjo svetovne banke, IMF), z

grožnjami in ne nazadnje z vojaško močjo, saj ima vojaške enote v več kot polovici afriških držav, za kar celo senatorji niso vedeli. Tako »branijo« svoj vpliv pred Kitajsko, ki je še en sodobni imperij. Kitajska ima drugačen pristop za širjenje vpliva: v nerazvitih državah gradi infrastrukturo, s katero si zagotavlja dostop do surovin. Tudi Rusija je imperij, ki se razteza čez enajst časovnih pasov.

Pa še enkrat o fenomenu Primoža Rogliča

Letos se veliko govori o tem, da smo najbolj športen narod na svetu, kar pa je le statistika. Morda obstaja še kak enako ali bolj športen narod. Po lanski vrhunski sezoni sta letos ponovno eksplodirala dva kolesarja. Primož Roglič in Tadej Pogačar krojita svetovni kolesarski vrh. Primož Roglič je fenomen, ker se je na kolesarski vrh povzpел iz povsem drugega športa. Izraža klasične slovenske vrednote, ki so nam morda ostale še iz časov reformacije: trdo delo, trud, žrtvovanje za cilj. Na dirkah vidimo Primoža Rogliča, kako zmaguje s poslednjimi atomi moči. Vidimo ga, kako pade in se ponovno pobere. Skratka, vidi se, da gara in se trudi dati vse od sebe. Najbrž so to razlogi, da marsikateri Slovenec bolj navija za Primoža kot za Tadeja.

SREČANJE Z ZUNAJZEMELJSKIMI BITJI

Piše inženir dr. Alfonz Brusek, dipl. ing. Ph.D., MsC.

Instituto de Investigacion de Enfermedades de la Pina, Kostarika

Združene države Amerike so z odhodom predsednika Donalda Trumpa nekaj varovanih dosjejev o srečanjih z neznanimi letečimi predmeti (NLP) spremenile v javno dostopne dokumente. Ti dokumenti, med njimi je kar nekaj videoposnetkov, kot tudi zapisov očitidcev ali tistih, ki so se neposredno znašli v situacijah, ki jih z današnjim razumom in tehniko ne znamo razložiti, so dostopni na številnih spletnih točkah, kjer si jih lahko ogledamo. Tisto, kar se je že dolgo govorilo med posameznimi specializiranimi skupinami za raziskovanje tovrstnih dogodkov, je sedaj na nek način postalo uradno. Konec koncev, kako lahko človeštvo razmišlja tako suvereno ali recimo temu egoistično, da smo v vsem tem širnem vesolju sami? Kako lahko pomislimo, da je planet Zemlja med vsemi neštetimi planeti neštetih osončij v milijardah galaksij edina ponudila pogoje za razvoj življenja? Zelo smo samozavestni, če trdimo, da smo edini in da je naša oblika življenja edina merodajna, predvsem pa, da se ima človeška rasa za najbolj inteligentno obliko življenja v vesoljnem svetu. Morda to ne drži, saj se sčasoma nabira ogromno dokazov, da se na Zemlji vseeno dogajajo zadeve, ki si jih z našim razumevanjem ne znamo razložiti. Morda so med temi dogodki tudi obiski naprednih civilizacij. Res je, da vsakršni dogodek, ki bi bil lahko povezan z Nezemljani, nemudoma v analizo prevzamejo vojaške oblasti, saj se od morebiti pridobljenih informacij seveda obetajo podatke za razvoj novih vojaških tehnologij, kar pa je zopet povezano z egoizmom človeštva. Na tem mestu sta vsekakor zanimiva dogodka, incident v Roswellu in operacija Highjump, ki še danes puščata dvome, ali so vojaške oblasti v epilogu govorile resnico. V obeh primerih naj bi namreč šlo za takšno ali drugačno srečanje z zunajzemeljskimi objekti. Prav tako so ZDA vodile projekt Blue Book, s katerim so v določenem obdobju sistematično evidentirali vse »nezemeljske« dogodke. Po drugi strani lahko te splošne skepse o obstoju zunajzemeljskega izničimo, če analiziramo zapise starodavnih

civilizacij, ki so za seboj pustile informacije, za katere težko dvomimo, da so samo plod domišljije. Človečnjaki v skafandrih in aerodinamična plovila izpred več tisoč let pred našim štetjem so težko naključni artefakti. Najverjetneje so to izseki izkušenj ali srečanj starodobnih ljudstev, kar bi se dalo sklepati iz številnih zapisov (starodobni verski teksti), med drugim tudi iz sumerskih tablic, egipčanskih hieroglifov in zapisov majevske civilizacije. Moderno človeštvo je danes prilagojeno tako, da se o kakšnem nerazložljivem pojavu ne sme preveč govoriti, saj te lahko množica izobči ali celo proglasi za opravilno neprištevne. Zanimiv učinek sprostitve tajnih ameriških dokumentov o srečanju z neznanimi letečimi predmeti je, da so spregovorili številni vojaški uslužbenci, ki so pred tem imeli zavezo k molčečnosti. Veliko opisov in posnetkov so pripravili prav vojaški piloti iz različnih držav, ne samo iz ZDA, kot tudi kontrolorji letenja, ki so s piloti sodelovali. Zaveza k molčečnosti se je razblinila tudi med nekdanjimi vojaškimi piloti in radaristi iz bivše JNA. Pojav javnih pričevanj je sprožil verižno reakcijo, saj so v javnosti pričeli glasneje govoriti o svojih izkušnjah z zunajzemeljskim tudi običajni ljudje, ki se ne bojijo več, da bi jih označili za nore. Po svetu je opisanih kar nekaj skupin ljudi, ki naj bi bile domnevno v stiku z »višjimi« civilizacijami, ni pa presenetljivo, da jih skeptiki označujejo kot verske sekte, ki se ukvarjajo s črno magijo in klicanjem duhov. Kakorkoli že, v državah medmorske Amerike se pogosto govori o dogodkih, ki bi jih lahko pripisali v skupino srečanj z zunajzemeljskimi bitji. Vsem je bolj ali manj skupno to, da so ljudje opazovali nenavadne svetlobne pojave na nebu in v določenih primerih jih je obsijala hladna svetloba. Njihovo telo je prešlo v parezo. Počutili so se zaspane, kot da budni sanjajo. Vsebinske izkušnje, ki jih opisujejo, so potem zelo različne. Prijatelj Armando, ki dela na observatoriju Llano de Chajnantor v puščavi Atacama v Čilu, je tudi po strokovni plati velik oboževalec in raziskovalec tega področja. Kot

mi je razložil, je med rutinskim delom letošnjega maja sredi dneva z radioteleskopom zaznal nenavaden signal, ki se pojavi ob mehanski okvari parabole teleskopa. Ko se je odpravil iz laboratorija na ogled parabole, je v avli observatorija zagledal sodelavce, ki jih je obdajala nekakšna plazma hladne svetlobe. Preden je lahko refleksno odreagirala s pobegom, ga je svetloba zajela in znašel se je v nekem čudnem stanju polna brez sposobnosti učinkovitega gibanja. V plazmi svetlobe je zaznal obrise sodelavcev. Potem se je med njih z ameboidnim gibanjem prelil nek stvor, ki je počasi dobival približno obliko več človeškemu telesu podobnih bitij. Kot se spominja, je na koncu preobrazba stvara spominjala na tiste skice vesoljčkov z veliko glavo in očmi ter tankimi udi. Nastali človečnjaki so vzpostavili telesni kontakt in kot pravi, je bilo telo človečnjaka kot da bi se v neki elastični opni prelivala gelasta amorfnost snov sinje modre barve. Ni bilo slišati nikakršnih zvokov v smislu komunikacije, temveč je njegov um, kot bi se od nekje prikradla meglica, sprejel dožemanje nastalega dogodka. Spominjalo je na branje knjige, ko možgani absorbirajo nove informacije pravkar prebrane zgodbe. Kot se danes spominja dogodka, je takrat sprejel neko sporočilo, da obstajajo še človeku nepoznane dimenzije, frekvence, ki predstavljajo bivanjski prostor teh obiskovalcev. Očitno ti živijo z nami, ob nas in, kadar želijo, se pojavijo v nam dojemljivi obliki. Armando izkušnja in doživeti občutki so na las podobni tudi izkušnji njegovih sodelavcev. Skozi dolge debate, ko sva z menoj, težkim realistom in klasično indoktriniranim znanstvenikom, diskutirala o tem dogodku, je Armando danes fanatično prepričan, da obstaja nekaj nezemeljskega, ki po vesolju potuje fizikalno drugače, kot si mi sploh lahko predstavljamo vesoljska potovanja. Predvsem se je prepričal, da obstajajo še bolj inteligentna bitja in civilizacije, ki jih kljub naši inteligenci, ob takšnih srečanjih nikakor še ne moremo razumeti.

P.S.: Z veseljem seveda pričakujem odziv, tako vprašanja, komentarje, kritike in predloge po sodelovanju, ki jih sprejemajo na uredništvu lokalnega medija, s katerim sodelujem. Od tam mi bodo seveda posredovali vse odzive na strokovne edukativne prispevke skladno z Zakonom o izdaji lokalnih medijev (ZILM).

OGLASE

sprejemamo na trobla@velike-lasce.si
ali po tel. 01 7810 370

Cenik je dostopen na spletni strani Troble.

Rašica 81, 1315 Velike Lašče
GSM: 031-883-100
e-pošta: jernej@knk.si
internet: www.knk.si

KLIMATSKE NAPRAVE

Mitsubishi Electric in
ostalih proizvajalcev...

www.knk.si

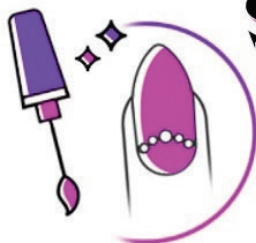
TOPLOTNE ČRPALKE

**NAJCENEJŠI IN
NAJBOLJ UDOBEN
NACIN OGREVANJA!!!**

Za radiatorsko ali talno ogrevanje ter za
pripravo tople sanitarne vode - grelje pri
zunanjih temperaturah tudi do -28 °C.

**Na voljo so nepovratne subvencije
Eko sklada do 2.500,00 EUR**

SPLETNA TRGOVINA

www.NalakirajNohte.si

Nail Bar

- * Gel nohti
- * Gelish nohti
- * Svetovanje

051 355 062

Štritarjeva 2 Velike Lašče

Gel & Gelish

www.kzlasce.si

lokalno. domače. naše.

odkup
živine

odkup
mleka

trgovski
center

mesnica

kmetijska
trgovina

bar

odkup
palet

Obiščite nas
v naših poslovalnicah

Za lep nasmeh skrbimo že 25 let

bredent
medical

- Preventivni pregledi in posveti
- Konzervativa
- Protetika
- BREDED SKY implantati
- Nevidni ortodontski aparat **INVISALIGN**
- Ortopansko slikanje zob

Goran Petrovič dr. dent. med.
zasebna zobozdravstvena ordinacija | **25 let**

Adamičeva 30 | 1290 Grosuplje | T +386 1 787 34 13 | M +386 41 723 731

**Nova era,
nova doživetja.
Popolnoma novi Tucson.**

Četrta generacija popolnoma novega Tucsona začenja svojo zgodbo na novo. Odmik od klasike je več kot očiten, saj s svojo drzno in sodobno podobo, izjemno ravno udobja, najnaprednejšimi sistemi za pomoč in varnost ter vrhunsko brezžično povezljivostjo zaznamuje nekaj popolnoma novega.

Poudarjene zunanje in globoke bočne linije mu dajejo svojevrsten značaj, ki ga dopolnjuje še notranjost. Ta z novim multifunkcijskim volanom, digitalnimi merilniki, LCD zaslonoma, digitaliziranimi in zelo odzivnimi stikali konzole ter udobjem izbranih materialov naredijo vožnjo za popoln užitek.

Povprečna poraba goriva: 5,2 – 7,8 l/100 km, emisije CO₂: 125 – 178 g/km. Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Kupci ste v raziskavi QUDAL (Quality MEDAL) terenskim in mestnim vozilom Hyundai podelili priznanje **Najvišja raven kakovosti na slovenskem trgu**. Vir: <http://qudal.com/SLOVENIA-621KD78> in <http://qudal.com/SLOVENIA-620XM14>. Izdajatelj si pridržuje pravico do tiskarskih napak. Slike so simbolične. Več informacij je na voljo pri pooblaščenih prodajalcih vozil Hyundai. Pogoji garancije in podatki o specifični porabi goriva in emisijah CO₂ so na voljo na www.hyundai.si.

Avtohiša Zalar d.o.o., Male Lašče 105, 1315 Velike Lašče

031 331 920, 01 7881 999, www.avtohisazalar.si, prodaja@avtohisazalar.si, FB, Instagram, Twitter

Tadeja Nemček Glass Art

Unikatni izdelki iz taljenega stekla.
Posebno lepa darila za različne priložnosti.
Zgodbe v steklu ustvarjam v svojem studiu
v Dvorski vasi pri Velikih Laščah.

Dvorska vas 49 | 031 881 341
1315 Velike Lašče | tadeja.nemcek@gmail.com
Slovenija | <https://tadejanemcek.wixsite.com/glassart>

microera

Microera Jože Šilc s.p.
Hrovača 14A - 1310 Ribnica - trgovski center SPAR

☎ 01 837 31 16
☎ 051 358 762
✉ info@microera.si

www.microera.si

- ugodni mobilni paketi NAJ
- akcijski mobiteli na obroke
- ugodni fiksni paketi NEO

	DELOVNI ČAS
PON - PET	8.30 - 11.30 in 14.00 - 17.00
SOBOTA	8.30 - 11.30

TelekomSlovenije

Priba okna d.o.o. je zelo uspešno in rastoče podjetje, s svojo proizvodnjo in montažo pvc in alu stavbnega pohištva. Svojim strankam ponujamo celovite rešitve pri izbiri in vgradnji stavbnega pohištva. Zaradi povečanega obsega del potrebujemo nove sodelavce.

V podjetju Priba okna d.o.o.

ZAPOSLEMO

2 delavca za delo v proizvodnji stavbnega pohištva
2 delavca za montažo stavbnega pohištva na terenu

Pogoji:

- ♦ Srednja poklicna izobrazba smer mizarstvo, varilstvo, strojništvo, gradbeništvo ali druge ustrezne smeri
- ♦ Žaželene so ročne spretnosti in natančnost
- ♦ Žaželene izkušnje pri enakih ali podobnih delih

www.pribaokna.si / info: 01/510-55-30

PRIBA

Prijave z življenjepisom in CV-jem sprejemamo na : info@priba-okna.si ali po pošti na Priba okna d.o.o., Javorškova ulica 3, 1315 Velike Lašče

POROČNI VIDEO & FOTOGRAFIJA

☎ 040 69 12 12

✉ info@porocni-video.si

🌐 Poročni-video.si

fb.com/porocnivideo

UGODNI VIDEO&FOTO PAKETI

BREZPLAČNO PREDPOROČNO FOTOGRAFIRANJE!

Poročni-video.si

Rigler
AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO

T: 01 7807 065
M: 041 990 868
KOPOLJE 77
1312 DOBREPOLJE

POPRAVILO IN CENITEV VOZIL ZA VSE
SLOVENSKE ZAVAROVALNICE

BREZPLAČNO NADOMESTNO VOZILO

PRIPRAVA VOZILA NA TEHNIČNI PREGLED

POLNJENJE IN POPRAVILO KLIMATSKIH
NAPRAV

SERVIS VOZIL

VULKANIZERSTVO

POPRAVILO VOZIL NA RAVNALNI MIZI

IZPUŠNI SISTEMI

AVTODIAGNOSTIKA

AVTOVLEKA

POGODBENI SERVIS ZA ZAVAROVALNICO
TRIGLAV IN TRIGLAV ASISTENCA

triglav

Triglav Asistenca

KNUT

ŠVEDSKE TOPLOTNE ČRPALKE

SUBVENCIJA

nov
design

wifi
povezava

prijazen
nadzor na
dotik

NIBE

TOPLOTNA ČRPALKA

NIBE S1255

LOKALNO
PREZRAČEVANJE
NIBE
DVC 10

www.knut.si

080/71-72

MEGADOM

UREŠNIČI IDEJE CENEJE!

CELOVITA PONUDBA GRADBENEGA MATERIALA IN OPREME ZA DOM

Z MEGADOMOM DO

mega hiše

MEGADOM RIBNICA, OB ŽELEZNICI 4, RIBNICA - tel: 01/835 1 640 - www.megadom.si - f

PETER HREN, S.P.

GRADEŽ 14, 1311 TURJAK

GSM: 031/356 668

TEL: 01/7881 366

STEKLARSTVO

- Brušenje stekla
- Fazetiranje stekla in ogledal
- Peskanje stekla
- Izdelava izolacijskega termopan stekla
- Kaljeno steklo
- Tuš kabine (po meri, s tesnili)
- Ogledala
- Izdelava taljenega stekla z vzorci (fusing tehnika)
- Montaža vsega navedenega
- Ostale steklarske storitve

NAGRADNA KRIŽANKA

SESTAVIL ANDREJ PRAZNIK	AVTOMO- BILSKI ŠPORT	OPOL- DANSKI POČITEK V ŠPANJI	OBMOČJE OB EK- VATORJU	ERNA MEŠKO	KRAJŠA OBLIKA IMENA IGNACIJ	REKA V KAZAH- STANU IN RUSIJI	PIŠKOT
SLABO- TEN, AS- TENIČEN ČLOVEK							
NASELJE TIK OB ŠKOFJI LOKI							
KRAJŠA OBLIKA IMENA TEODOR				OKUS ALI VONJ PO KISLEM PRI VINU			
NASELJE PRI ČR- NEM KALU				REKA V S. NEMČIJI MINISTER (ZDRAVKO)			
MESTO V S. MAKE- DONJI IVAN					OZEMLJE POD KA- NOVO OB- LASTJO	STARA MERSKA ENOTA ZA DELO	ŽENSKA OBLIKA IMENA LEO

TROBLA	IT. NARA- VOSLOVEC (GIOVANNI ANTONIO)	SIN ODISEJA IN PENE- LOPE	STARO- RIMSKA BOGINJA JEZE	SREČKO KOSOVEL	SVET, KI GA NE POKRIVA MORJE	VELIKA VEŽA V JAVNIH STAVBAH	SIPEK PESEK CEV PRI PODMOR.				VELIK SLONOV ZOB				
PRETIRA- NA VARČ- NOST, SKOPOST											MELO- DIČNI OKRASEK	SLOV. PEVEC (PETER) PRIVAL			
DELO PRIMOŽA TRUBAR- JA															
OBLIKA IMENA OLAF				OGRAJA IZ KOLOV IN LAT					RASTLINA NA LIVADI TRAVNAT SVET					GORA NAD KAM- NIŠKIM SEDLOM	BRALNI PULT V CERKVI
PAUL ELUARD			ŽENSKA OBLIKA IMENA EDO	RISBA GL. MESTO VELIKE BRITANIJE					PRAZNO- VANJE OB POROKI						
PRIPRAVA ZA OME- TANJE						MORSKI SESALEC DAVID IN ...			POTEG Z REZILOM	ALUMINIJ MESTO NA SEVERU IZRAELA		RADO MURNIK MREŽASTA TKANINA			
PEVEC LESKO- VAR					VRHOVNO POVELJ- NIŠKO MESTO										
SLOV. IMUNO- LOG (ALOJZ)					OMAJEK EVA LISEC						FINSKI PESNIK LEINO				
TROBLA	OBLIKA IMENA DIANA	DEL TRE- BUŠNE MRENE	KOS CELOTE SVETNIK (31. 3.)				ZELENICA V PUŠČAVI MATEMAT. IZRAZ				ŠKOTSKA SOROD- STVENA SKUPNOST				
PATRIOT															
MET PRI JUDU					DANSKI OTOK DRUŽBE- NI SLOJ										
KEMIJSKI ELEMENT (I)				100 KILO- GRAMOV STANKO PREMRL											
ZAPOR						MATEJ AVBELJ GRŠKA ČRKA									
NEUM- NOST															
URADNI SPIS					AVTOMO- BILSKI DIRKAČ LAUDA										

Nagrajenka iz Troble št. 5 Brina Gruden. Nagradni bon bo prejela po pošti. ČESTITAMO!

Rešitev samo nagradnega gesla z vašim polnim naslovom pošljite na naslov uredništva Troble, Levstikov trg 1, 1315 Velike Lašče, ali ga oddajte v tajništvo občine oziroma pošljite na naslov trobla@velike-lasce.si. Rešitve sprejemamo do datuma uredniškega sestanka, 24. novembra 2021. Izžrebanec nagradnega gesla bo prejel nagradni bon in bo objavljen v Trobli št. 7. Nagrado bo izžrebanec prejel po pošti.

Objava zahval

Zahvale ob izgubi bližnjih lahko oddate preko e-pošte **trobla@velike-lasce.si** ali **v tajništvu Občine Velike Lašče**. Zahvali lahko priložite fotografijo; **besedilo naj bo v obsegu do 600 znakov s presledki**.
Cena objave znaša **16 EUR + DDV**.

Uredništvo

Hotel sem ujeti ptico,
pa je odletela,
hotel sem odtrgati cvet,
pa je ovenel.
Hotel sem vam nekaj reči ...
pa sem odšel.

zahvala

Tiho je odšel od nas dragi brat,
svak, stric in bratranec

JOŽE PRIJATELJ

z Rašice (14. 2. 1966 – 21. 8. 2021)

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena sožalja, darovano cvetje in sveče.

Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovo zadnjo pot. Zahvala vsem zaposlenim v zavodu Prizma Ponikve. Posebna zahvala g. župniku Ojstrežu, pogrebni službi Zakrajšek in pevcu Tinu Čarmanu.

Žalujemo vsi njegovi

Samo to še opravičim,
samo to še postorim,
potem se spočijem
in umirim.
(T. Kuntner)

zahvala

Nenadoma in prezgodaj se je poslovil
naš dragi mož, oče, dedek, tast in brat

JOŽE PETRIČ

s Škrlovice (29. 3. 1960 – 4. 10. 2021)

Iz srca hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena sožalja, darovane svete maše, sveče in cvetje.

Hvala g. župniku Andreju Muleju, pevcem in pogrebni službi Zakrajšek za lepo opravljen obred. Hvala članom PGD Škrlovica, PGD Dvorska vas, OZVVS Velike Lašče in članom Govedorejskega društva Velike Lašče, ki so ga pospremili k večnemu počitku. Posebej se zahvaljujemo g. Dejanu Grudnu in g. Dušanu Hočvarju za govora ob slovesu.

Hvala vsem, ki ste se od njega poslovili in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujemo vsi njegovi

KOLEDAR PRIREDITEV

OKTOBER/NOVEMBER 2021

PETEK, 22. OKTOBER,
ob 19. uri

Trubarjeva domačija, Rašica
SODRAŠKIH 800,
predstavitev
monografije

(Javni zavod Trubarjevi kraji)

NEDELJA, 31. OKTOBER,
od 10. do 16. ure

Trubarjeva domačija, Rašica

PRAZNUJEMO DAN
REFORMACIJE
Vodstva in knjigoveške
delavnice

...

ob 19. uri

Trubarjeva spominska soba

SLAVNOSTNA
PRIREDITEV
OB DNEVU
REFORMACIJE

*(Javni zavod Trubarjevi kraji in
Občina Velike Lašče)*

NEDELJA, 31. OKTOBER,
ob 16. uri

Kozolec pod Kukmako
KAJ SE SKRIVA
POD KOZOLCEM
Raziskovanje
za družine

*(Boštjan Kastelic, s. p.
in Zavod Parnas)*

SOBOTA, 30. OKTOBER,
od 8. do 11. ure

VELIKOLAŠKA
TRŽNICA

(Občina Velike Lašče)

V času obratovanja
velikolaške tržnice je
v galeriji Levstikovega
doma možen ogled
razstave
VELIKE LAŠČE
SKOZI OBRTI IN
DEJAVNOSTI

SOBOTA, 13. NOVEMBER,
od 8. do 11. ure

VELIKOLAŠKA
TRŽNICA

(Občina Velike Lašče)

SOBOTA, 27. NOVEMBER,
od 8. do 11. ure

VELIKOLAŠKA
TRŽNICA

(Občina Velike Lašče)

